

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRK KARA KUVVETLERİNDE SÜVARİ BİRLİKLERİ
(1920 – 1965)**

Yüksek Lisans Tezi

Rıdvan BAL

Ankara-2006

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRK KARA KUVVETLERİNDE SÜVARİ BİRLİKLERİ
(1920 – 1965)**

Yüksek Lisans Tezi

Rıdvan BAL

Tez Danışmanı

Prof.Dr. Yavuz ERCAN

Ankara-2006

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ

TÜRK KARA KUVVETLERİNDE SÜVARİ BİRLİKLERİ
(1920 – 1965)

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı :

Prof.Dr. Yavuz ERCAN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Yavuz ERCAN

Prof. Dr. Temuçin Faik ERTAN

Yrd. Doç. Dr. Mly. Alb. Cengiz TAVUKÇUOĞLU

Tez Sınavı Tarihi : 14 KASIM 2006

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Yavuz ERCAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

M.Ö. 209 tarihi, Türk Kara Kuvvetleri'nin kuruluş tarihi olarak kabul edilmiştir. Atı ilk evcilleştiren millet olarak tarihe geçen Türkler, günlük hayatın her devresinde ve savaş alanlarında kullandıkları atı bu tarihten itibaren düzenli ordu teşkilatı içinde kullanmaya başlamışlardır. Bu yeni oluşum SÜVARİ sınıfının temelini oluşturmuş, harp silah ve araçlarındaki teknolojik yenileşmenin atı muharebe alanlarından ayrılmaya zorladığı İkinci Dünya Savaşı'na kadar, süvariler komutanların en kritik gücü olarak görülmüştür.

Türk Kara Kuvvetleri günümüze kadar her türlü teşkilatlanmasında süvari birliklerine yer vermiştir. Hun İmparatoru Mete zamanında onlu ve yüzlü atlı birlikler halinde teşkilatlanan süvariler, Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarına kadar benzer yapılanmayı uygulamıştır. Osmanlı Devleti Kara Kuvvetleri bünyesinde Türkmen atlı aşiretleri olarak görülmeye başlanan süvariler, “Kapıkulu Süvarileri, Tımarlı Sipahiler, Akıncılar, Deliler” gibi değişik adlarla görev yapmışlar, “Asakir-i Mansure-i Muhammediye” döneminden itibaren Avrupa ordularının süvari birliklerine benzer yapılanma içerisine girmişlerdir.

Osmanlı – İtalyan, Balkan ve Birinci Dünya Savaşları boyunca değişik cephelerde görev yapan süvari birlikleri, 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi maddeleri gereği lağvedilmeye başlanmış ve Mayıs 1919'da Türk Kara Kuvvetlerinde dört süvari alayı kalmıştır.

Milli Mücadele Dönemi (1920 – 1923), süvari birliklerinin Türk harp tarihi içinde yer aldıkları son savaşların dönemi olmuştur. Topraklarının işgali üzerine mücadeleye başlayan halkın oluşturduğu “Kuva-yı Milliye” süvarileri, Sakarya Savaşı'ndan sonra “5'inci Süvari Kolordusu” olarak teşkilatlanmıştır. Büyük Taarruz'da Sincanlı Ovası'na sızarak Yunan kuvvetlerine ciddi kayıplar verdirilmiş, 31 Ağustos'ta İzmir'e ilerleme emri verilmesi üzerine dünya harp tarihinde yer almış olan stratejik takip hareketi başlamıştır. 9 Eylül günü İzmir'in kurtuluşunu sağlayan süvariler Mudanya Mütarekesi'nin imzalanmasına kadar Batı Anadolu'da harekate katılmış ve zaferin tamamlanmasında en önemli rolü oynamışlardır.

Cumhuriyet'in ilanından sonra muharip vazifesinin azalması süvarileri sportif biniciliğe yöneltmiştir. İstanbul / Ayazağa'daki Süvari Yarışmalar Grubu ve Ankara'daki Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı'nda görev alan süvariler, 1960 yılından itibaren başlatılan lağv hareketleri ile sınıf değiştirerek tank sınıfına geçmişlerdir. 1965'te süvari alaylarının lağvı tamamlanmış, İstanbul / Ayazağa'daki faaliyetler 1978'de sona erdirilmiştir. Kara Kuvvetlerinde süvari birliklerinin son temsilcisi olarak kalan K.K.Atlı Spor Eğt. Mrk. K. lığı halen Kara Harp Okulu bünyesinde görevine devam etmektedir.

ABSTRACT

B.C. 209 is accepted as the establishment of the Turkish Land Forces. Recorded in history to be one of first nations to domesticate the horse, Turks, having used it in every aspect of daily life and the battle fields since then, began to exploit it also in the organization of regular armies. This new development formed the basis of the CAVALRY branch, and until World War II, when technological innovations in weapons and equipment forced the horse to leave the battleground, cavalries had been seen as the most critical power of the commanders.

Turkish Land Forces has included the cavalry in any kind of formations so far. The cavalry formed in mounted units of tens and hundreds, had maintained a similar structure until the founding years of the Ottoman Empire. Cavalries, seen as Turkmen (Turcoman) mounted tribal units in the Land Forces of the Ottoman Empire, had various missions under the names such as “Kapikulu (Sultan’s Guards) Cavalries, Timarli Spahis (Fief-holding Spahis), Akincilar (Raiders), and Deliler (Irregulars),” and after the age of Asakir-i Mansure-i Muhammediye” (Victorious Soldiers of Mohamad) they followed a similar structure to that of the cavalry units of European armies.

Cavalry units fighting in various fronts during the Ottoman-Italian War, Balkan Wars, and World War I were to be abolished required by the Mudros Armistice, October 30, 1918; and by May 1919 there were four cavalry regiments left in the Turkish Land Forces.

The Era of the National Struggle (1920-1923) was the period of the last wars cavalry units were involved in the Turkish war history. “Kuva-yı Milliye” (The National Forces) cavalries, formed by the people upon the invasion of their lands, were organized as “5th Cavalry Corps” after the Sakarya Battle. During the Great Attack infiltrating Sincan plains they made Greek forces suffer severe casualties, and upon the decree of forward movement to Izmir on August 31, started the strategic pursue operation recorded in the warfare history of the world. Cavalries, ensuring the liberation of Izmir on September 9, participated in the operations in Western Anatolia and played the most important role in the summation of the victory until the signing of Mudanya Armistice.

After the proclamation of the Republic, decline in the need of combat mission led the cavalries to sportive riding. Cavalries assigned to Cavalry Competition Group and

Presidential Guard Regiment, have changed to tank branch as a result of the abolishing process since 1960. Abolishing of the cavalry regiments was completed in 1965, and the activities in Ayazaga were stopped in 1978. Equestrian Training Center Command, the last representative of the cavalry units in the Land Forces, is still carrying out its mission within the Turkish Military Academy.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR	vi
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

OSMANLI SÜVARİLERİ

1. Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Yıllarında Süvariler.....	7
2. Kapıkulu Süvarileri.....	8
3. Tımarlı Sipahiler.....	9
4. Akıncılar.....	9
5. Deliler	10
6. Asakir-i Mansure-i Muhammediye Teşkilatı'ndan Sonraki Dönem	11
7. Voynuklar	13
8. Hamidiye Süvari Alayları.....	14
9. İkinci Meşrutiyet Döneminde Süvariler	15
a. Süvari Binicilik ve Tatbikat Okulu	16
b. Osmanlı – İtalyan Savaşı	17
c. Balkan Savaşı	17
ç. Birinci Dünya Savaşı Dönemi	19

İkinci Bölüm

MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ

1. Milli Mücadele Döneminde Batı Cephesi	27
a. Kuva-yı Milliye Dönemi	27
b. Düzenli Orduya Geçiş Dönemi	31
c. Sakarya Meydan Muharebesi	33
ç. Süvari Kolordusunun Kurulması	38
2. Büyük Taarruz	41
3. Büyük Taarruz'da Süvari Takip Harekatı	44
a. Süvarilerin İzmir'e Girişi ve İzmir'in Kurtuluşu	45
b. İzmir'in Kurtuluşundan Sonraki Dönem	54
4. İstiklal Savaşına Katılan Süvari ve Atlı Birliklerin Kadrosu	57

Üçüncü Bölüm

CUMHURİYET DÖNEMİNDE SÜVARİ BİRLİKLERİ

1. 1923 – 1965 Dönemi Süvari Birlikleri	66
a. Süvari Tümen ve Alayları	66
b. Süvari Binicilik ve Tatbikat Okulu, Yarışmalar Grubu.....	68
c. Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Süvarileri	73
2. 1965'ten Günümüze Süvari Birlikleri	76
a. Atlı Yarışmalar Grubu – Süvari Yarışmalar Grubu.....	76
b. Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Süvarileri	76
SONUÇ	78
KAYNAKÇA	87
EKLER	92
FOTOĞRAFLAR	113

ÖNSÖZ

Atı evcilleştirerek insanlığın hizmetine sunan Türk Ulusu'nun günlük yaşamında önemli yeri olan at, Kara Kuvvetlerinin de en önemli unsuru olmuş ve zaferlerle dolu Türk harp tarihinde yerini almıştır. Teknolojik gelişmelere paralel olarak kullanımı azalmış olsa da insanlarımızın içindeki at sevgisi bitmemiştir. Günümüzde genellikle sportif binicilikte karşımıza çıkan at, Kara Kuvvetleri'nde süvari sınıfının son temsilcisi olan K.K.Atlı Spor Eğt. Mrk.K.lığı süvarilerince atalarının bir emaneti olarak algılanmaktadır.

Oldukça köklü bir geçmişe sahip süvarilik tarihimiz ile ilgili araştırma ve çalışmalar arzu edilen miktarda değildir. Bu çalışmanın amacı, Türk Kara Kuvvetleri'nde süvari birliklerinin tarihsel sürecini incelemek ve mevcut kaynaklardan derlenmiş bir doküman oluşturabilmektir. K.K. Atlı Spor Eğt.Mrk.K.lığı süvari müzesinde kullanılacak muhtelif objelere ulaşabilmek ve müzeyi zenginleştirerek herkesin ziyaret edeceği bir seviyeye ulaşmak en büyük arzumuzdur.

Çalışma beş bölümde ele alınmıştır. Birinci bölümde Osmanlı süvarileri incelenmiş, kuruluş yıllarından başlayarak Birinci Dünya Savaşı sonunda imzalanan Mondros Mütarekesi gereği süvari birliklerinin durumunun ele alındığı dokuz alt başlık sunulmuştur. İkinci bölüm 1920 – 1923 yıllarındaki süvari birliklerinin incelendiği Milli Mücadele dönemidir. Kuva-yı Milliye'den itibaren süvari teşkilleri ele alınmış ve 5'inci Süvari Kolordusunun hareketi gün gün araştırılmıştır. Üçüncü bölümde Balkan, Birinci Dünya ve İstiklal Savaşları ile ayaklanmaları bastırma hareketlerine katılan birlik komutanları hakkında bilgi verilmiştir. Dördüncü bölümde 1923 – 1965 yılları arasındaki, beşinci bölümde de 1965'ten günümüze süvari birliklerinin durumu ele alınmıştır. Faaliyetler genellikle sportif binicilik ve törenlere yönelik olduğundan fazla ayrıntıya girilmemiştir.

Tezin hazırlanmasında bana yardımcı olan, araştırma ve inceleme konusunda cesaretlendiren A.Ü. Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Yavuz ERCAN'a ; her konuda bizleri destekleyen Enstitümüz öğretim üyeleri ve çalışanlarına şükranlarımı sunuyorum. Çalışmalarım boyunca sabırla beni destekleyen eşime ve kızıma sevgilerimle teşekkür ediyorum.

Rıdvan BAL
Ankara , 2006

KISALTMALAR

A.	: Alay
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
Alb.	: Albay
ASEM	: Atlı Spor Eğitim Merkezi
ATASE	: Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı
Bk.	: Bakınız
Bl.	: Bölük
Bnb.	: Binbaşı
Bşk.	: Başkan
C.	: Cilt
ev.	: Çeviren
DTCF	: Dil ve Tarih Cođrafya Fakóltesi
Düz.	: Düzlenme
FEI	: Fédératió Equestré Internationalé (Uluslararası Binicilik Federasyonu)
Gnkur.	: Genelkurmay
GSGM	: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
İht.	: İhtiyat
K.	: Komutan
Kh.	: Karargah
Kor.	: Kolordu
Korg.	: Korgeneral
Kur.	: Kurmay
Mk.Tf.	: Makineli tüfek
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
Müf.	: Müfreze
Mür.	: Mürettep
Niz.	: Nizamiye
P.	: Piyade
Prof.	: Profesör
S.	: Sayfa
Sa.	: Sayı

Sv. : S¼vuri
Tđm. : Teğmen
TJK : T¼rkiye Jokey Kul¼b¼
TMK : Teğkilat Malzeme Kadrosu
Tug. : Tugay
Tuđđ. : Tuđđeneral
T¼m. : T¼men
T¼mg. : T¼mgeneral
www : World wide web
Yay. : Yayınları
Yb. : Yarbay
Yzb. : Y¼zbađı

GİRİŞ

Sürat ve hareket kabiliyeti dolayısıyla stratejiye yeni bir boyut kazandıran ve harp prensiplerinden olan manevra prensibine büyük imkanlar sağlayan SÜVARİ sınıfı, tarihte ilk defa Asurlular tarafından M.Ö.1000 yıllarında kullanılmıştır.¹ Çoğu kaynaklara göre atı ilk evcilleştiren ve günlük hayatın hemen her devresinde ilk kullanan Türk toplulukları, İlk ve Orta Çağ muharebelerinde süvariye ordusunun esas unsuru yapmak suretiyle hareket kabiliyeti ve baskını başarıyla uygulayabilmişlerdir. Hun Türklerinin süvari birlikleri hakkında Prof. Rasonyi'nin görüşleri şöyledir : “...Hunların büyük başarılarının amilleri arasında büyük bozkır bölgesinin doğu kısmında onlarla birlikte tarih sahnesine çıkan atlı göçebe hayat tarzı başta gelir. Çinliler M.Ö. 541 tarihinde atlar tarafından çekilen savaş arabalarını kullanıyorlardı. Ancak süvarileri yok idi. Tsao Kralı Vu Ling (M.Ö. 328-298) esaslı müdafaa yapabilmek için, ordusuna Hun Kavmi giyimini kabul ediyor, süvariler ve okçular yetiştiriyordu. Bundan Hun süvarilerinin ilk önce M.Ö. IV. yüzyılda Çinliler'e gözüktükleri anlaşılmaktadır. Ancak bozkır bölgesinde daha önceden Equus Przewalski² ırkı atın yaşadığı ve yetiştirildiği muhakkaktır.”³

İlk çağlardan itibaren harbin manevra unsurunu teşkil eden en önemli vasıta süvaridir.Tarihte ilk defa M.Ö. 216 yılında Hannibal tarafından müstakil olarak görevlendirilen süvariler, Kan Meydan Muharebesinde büyük başarılar elde etmiş fakat Batılılar süvarinin önemini değerlendirememişlerdir. Roma Orduları 378 yılında Edirne'de Got süvarilerine yenilince ders almışlar ve bundan sonra çok uzun bir süre süvariler muharebe sahasının tek hakimi olmuşlardır. Asırlarca süvarileri esas kabul eden Türk orduları ise Çin'den başlayarak tüm ordulara süvari taktik ve tekniklerini öğretmiş, tüm muharebelerinde etkili olarak kullandıkları atlı birlikleriyle büyük imparatorluklar kurmuşlardır. İslamiyet öncesi Orta Asya Türk

¹ Oğuz Turan, **Türklerde Stratejik ve Taktik Düşünceler**, Belge Yayınları, İstanbul, 1986, s.37.

² Equus Przewalski : Moğolların verdiği adla “Taki” olarak bilinen at ırkı, ilkel Asya vahşi atlarından olup zamanla bu bölgede yaşayan Türk toplulukları tarafından evcilleştirilmiştir. 1960 yılından sonra bir daha görülmeyen bu atların ırkının ortadan kalktığı düşünülmektedir.

³ Laszlo Rasonyi, **Tarihte Türklük**, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları : 39, Ankara, 1971, s.66.

Edebiyatının örneklerinin sergilendiği en eski eserlerden sayılan Kaşgarlı Mahmut'un "Divan-ü Lügat-it- Türk" adlı eserinde; Türk töresi, yaşayış tarzı, savaşlar ve kahramanlıklar anlatılmış, "At Türk'ün Kanadıdır" sözü ile atın Türklerin hayatındaki yeri vurgulanarak atla ilgili 115 kelime eserde yer almıştır.⁴ Göktürk yazıtlarında da, atlar ve atlarla ilgili kelime grupları geçmektedir. Atlar, günlük hayatın bir parçası olmak yerine daha ziyade savaş vasıtası olarak incelenmiştir. Diğer destanlarda belirtildiği gibi çoğu üstün özelliklere sahip olan bu atlar ya sahiplerinin adları, ya da cinsleri, renkleri gibi özellikleriyle birlikte belirtilmiştir.⁵

- Kül Tegin, Bayırku'nun ak aygırına binip, hücum etti.(doğu cephesi 35-36)
- Kül Tegin, azman atına binip hücum etmiş.(doğu cephesi 40)
- Kül Tegin, öksüz atına binip dokuz eri mızrakladı.(kuzey cephesi 8-9)
- Kül Tegin, üçüncü olarak Yegin Silig Bey'in zırhlı doru atına binip hücum etti, o at da orada öldü.(doğu cephesi 33)

Türk Kara Kuvvetleri'nin kuruluş tarihi olarak kabul edilen M.Ö. 209 tarihi, Türk Ordularının onlu ve yüzlü atlı birlikler halinde teşkilatlanmaya başladığı tarihtir.⁶ Hunlar'da ve diğer Orta Asya Türk Devletleri'nin hemen hepsinde her Türk bir savaşçı durumunda bulunduğundan teşkilatlanmış bir ordu olmamıştır. İlk defa Mete zamanında onlu teşkilat tespit edilerek imparatorluk 24 komutanlık bölgesine ayrılmış ve her bölgede 12.000 atlıdan oluşan ordu kurulmuştur. Tamamı süvarilerden oluşan bu kuvvete toman (tümen) adı verilmiş, tümenler binlere, yüzlere ve onlara ayrılmıştır. Türk Ordularının temel savaş stratejisi "Turan Taktiği" olmuştur. Buna göre okçu süvarilerden kurulu birlikler, hızlı atları sayesinde yabancı ordulara üstünlük sağlamışlar, baskın şeklindeki taarruzlarla sonuca gitmişlerdir.

Sahte çekilme ve pusu, bozkır savaş taktiğinin iki önemli özelliği olmuştur. Başlangıçta düşmandan kaçır gibi geriye çekilme ve pusu kurulan bölgeye kadar

⁴ Faruk Sümer, **Türklerde Atçılık ve Binicilik**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını, İstanbul, 1983, s.4.; Ali Abbas Çınar, "*Divanı Lügati't Türk'te At Kültürü*", **Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık**, Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali, Türkiye Jokey Kulübü Yayınları, İstanbul, 1995, s.147.

⁵ Özbay Güven, "*Spor Tarihinde Çöğen, Çevgan, Polo*", **Toplumsal Tarih Dergisi**, C. 6, Sayı 61, Ocak 1999, s.192.

⁶ Kara Kuvvetleri Komutanlığı, **Türk Kara Kuvvetleri Tarihi**, K.K.Basımevi, Ankara, 1996, s.1.

çekerek imha hareketi icra etmek esasına dayanan bu taktik muhteşem bir disiplin ve organizasyon gerektirmiştir. Bu taktik, hafif süvari kuvvetlerine sahip olmak ve iyi ok atmanın yanında uzak muharebe yapma kabiliyetine sahip olmayı gerektirmiştir. Bozkır-ordu milletine başarı sağlayan ata binmek, ok atmak gibi faaliyetler Türk toplulukları için sıradan faaliyetlerdir. Halkın devamlı savaşa hazır olmasını sağlayabilmek ve eğitilmiş birliklere sahip olabilmek üzere uzun süreli av partileri düzenlenmiş ve büyük çaplı manevra benzeri hazırlıklarla ordu daima zinde tutulmuştur. Çin kaynaklarına göre M.Ö. 62 yılında Hun Kağanının yönetiminde düzenlenen bir süre avına yüz bin süvari katılmıştır.⁷ Orta Asya Türk Tarihi üzerine araştırma yapan tüm Batılı bilim adamlarının ortak görüşü, Türklerin süvari birliklerini en iyi şekilde kullanan ordulara sahip olduğu ve çok küçük yaşlardan itibaren atla bütünleşerek bir kültür oluşturduğu yönündedir. Genel olarak atlarının rengine (donlarına)⁸ göre dört bölüm halinde uygulanan tertiplenmede; doğuda baklakırı, batıda kır, kuzeyde doru ve güneyde kula donlu atlar yer almıştır. At donlarına göre tertiplenmenin maksadı, savaş için çeşitli bölgelerden gelerek ilk defa bir araya gelen unsurlar arasında koordinasyon sağlayarak karışıklığı önlemek ve sevk ve idareyi kolaylaştırmaktır. Bu maksattan farklı olarak, renk uygulamasının Türk geleneklerinin bir parçası olduğunu gösteren daha ayrıntılı çalışmalar mevcuttur. At donlarındaki renkler aynı zamanda eski Türk kavimlerinin destanlarında sıklıkla tasvir edilen at sürüleriyle bağdaşmaktadır. Bahaeddin Ögel “Türk Kültür Tarihine Giriş” adlı eserinin 6’ncı cildinde renklerin Türk toplumundaki yeri ve önemini ayrıntılı olarak ele almıştır. Türk tarihinde ve kültüründe renklerin sembolik anlamlarını ilk olarak inceleyenlerden birisi olan Macar bilim adamı Prof. A. Alföldi bir makalesinde: “... İşte bundan dolayıdır ki, Asya Hunlarının meşhur kralı Mo-tun (Mete)’un batı tarafına (esas tarafa) ancak beyaz atlarla, doğuya mavi (kır) atlarla, kuzeye kara (yağız) atlarla ve güneye al

⁷ Aydın Taneri, **Osmanlı Kara ve Deniz Kuvvetleri**, Kültür Bakanlığı Yayını : 423, Tarsus, 1998, s.28.

⁸ Rafet Arpacık, **At Yetiştiriciliği**, Şahin Matbaası, Ankara, 1996, s.35; Don : Atlarda bedeni örten kılların bir bütün olarak gösterdikleri renge ya da renklerin karışımına “don” denir. Kır don: Bedeni örten kılların beyaz kıllarla karışmış şeklidir. Baklakırı don: Beyaz beden kılları arasına karışmış olan siyah kılların,beden, özellikle sağrı,boyun ve omuzlar üzerinde bakla büyüklüğünde küçük odacıklar halinde bulunmasıdır. Doru: Vücudu örten kıllar kırmızı,yele,kuyruk ve bacakların bitimi siyah veya koyu renktedir. Kula: Bedeni örten kıllar saman sarısı renginde olmakla birlikte yele,kuyruk ve bacakların bitimi siyahtır.

atlarla taarruz ettiğini öğreniyoruz.” diye belirtmiştir.⁹ Bu ifadelerden anlaşılacağı gibi Hunların at yetiştiriciliği konusunda oldukça derin bir bilgisi vardır. Kalabalık bir orduyu atların renklerine göre düzenlemek, savaş emri geldiği zaman bütün birlikleri kendisine tahsis edilen renkteki atlara bindirerek savaş alanına götürebilmek oldukça zordur. Çin kayıtlarından alınan bir açıklamayı Bahaeddin Ögel şu şekilde yazmıştır: “... Hun atlı birlikleri Çin Ordusunun çevresinde şöyle düzenlenerek yer almışlardı: Beyaz atların hepsi batı yönünde yer almışlardı. Mavi (kır) atlar ise doğuda sıralanmışlardı. Bütün siyah atlar kuzeyde; doru veya al atlar ise güneyde yer almışlardı.”¹⁰

Hunlar’ın strateji ve taktik fikirleri, çok az değişikliklerle Göktürklerde de görülmektedir. Bizanslılar tarafından da ithal edilen bu fikirler, süvarilik ve süvari teçhizatının Bizans ordularında kullanılmasını ve bizzat imparator tarafından askeri eserler yazılmasını sağlamıştır. III. Leon tarafından yazılan “Tactica” adlı eserde Türk süvarilerinin taktiği ayrıntılı olarak ele alınmış ve başarı için Türk atlarının oklarla vurulması, böylelikle yaya kalacak Türk askerlerinin kolaylıkla yok edilebileceği belirtilmiştir.¹¹

Abbasi Ordusu’nda görevlendirilmiş Türk kuvvetlerinin esasını süvariler oluşturmuştur. Arap Edebiyatının en seçkin simalarından olan El - Cahiz, Türkler ve Horasanlıların atlı ve süvari olduklarını, ordularında en önemli vazifenin süvarilerde olduğunu belirtmiş ve onları ordunun mihverisi olarak göstermiştir.¹² “...Süvariler düşman ordusunu tomar gibi düren ve saç dağıtır gibi dağıtan kimselerdir....At kişneten, toz koparan, ot süren, elbiselerinde ve silahlarında rüzgarın ses çıkarttığı, nal sesleri çıkartan, istedikleri zaman düşmana yetişen, takip olundukları zaman kaçıp kurtulanlar onlardır. Atlılar harp esnasında, düşmanı öldürme işinde, fetihlerde,

⁹ Reşat Genç, **Türk İnanışları ile Milli Geleneklerinde Renkler**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 200, Ankara, 1999, s.5.

¹⁰ Bahaeddin Ögel, **Büyük Hun İmparatorluğu Tarihi**, Kültür Bakanlığı Yayınları: 375, C.1, Ankara, 1981, s.58.

¹¹ Turan, **a.g.e.**, s.80.

¹² Ebu Osman Amr bin Bahr el - Cahiz, **Hilafet Ordusunun Menkıbeleri ve Türklerin Faziletleri**, Çev. Ramazan Şeşen, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları:33, Ankara, 1967, s.70.

yağmada, ganimet almada katmerli vazife gördükleri için, Peygamber atlıya iki, yayaya bir hisse vermişti.” Eserinde, Türk Askerinin diğer milletlere olan üstünlüklerinin yanında, tanınmış Arapların, Türklerin faziletleri hakkındaki görüşlerini de aktarmıştır.

Gazneliler tarafından da kabul gören “Beşli sistem” taktiği ordunun beş ana bölüme ayrılmasını, merkez, sağ kanat, sol kanat, ileri emniyet kademesi ve geri emniyet kademesi olarak tertiplenmesini sağlamıştır. Gazneli Mahmut Horasan’ı ele geçirdiği savaşta sağ kanatta on bin kişilik süvari ve otuz fil, sol kanatta on iki bin kişilik süvari ve yetmiş fil görevlendirmiş, kendisi de yirmi bin süvari ve yetmiş file beraber merkezde yer aldığını yazmıştır. Gazne ordusunun esas unsuru süvariler olmuştur. Turan’a göre İslam aleminin en iyi atları Gazneliler tarafından yetiştirilmiş, süvarilere tahsis edilen malzeme taşıma ve savaşma maksatlı iki at ırkı , İndus Nehri batısındaki Süleyman Dağları bölgesinde yetiştirilmiştir.¹³

Selçuklu İmparatorluğu döneminde vezir Nizam-ül Mülk tarafından oluşturulan “Mukata”¹⁴ usulüne göre “Sipahi” askerleri teşkil edilmiş, aşiret akıncılarının yanında ordunun ana kuvvetini Türk gençlerinden oluşan Tımarlı Sipahiler teşkil etmiştir. Ordunun eğitiminde çok önemli bir yeri olan dörtnala giderken ok atmak ve çekilme hareketinde geriye doğru ok atmak genelde Türklere has bir özellik olmuştur. Personelin bu eğitimlerinin yanında, Selçukluların özel bir eğitim programı uyguladığı esas konu at eğitimi olmuştur. Usanmadan ve büyük bir özveriyle uygulanan at eğitimlerinin sonunda da mükemmel savaş atları elde edilmiştir. Taylıktan itibaren önce eyer - başlığa alıştırma, çevreye ve diğer hayvanlara alıştırma, yavaş yavaş uzun mesafe koşuya alıştırma, mızrakla biniş eğitimleri ve

¹³ Turan, a.g.e.,s.92.

¹⁴ Mukata: Devlete ait toprağın belli bir kira karşılığında bazı kişilere bırakılması, bunun yanında sefer zamanında istenen miktar askeri kuvvetin hazırlanması. Selçuklu ve Osmanlı Devletinde kullanılmıştır.

çevgan¹⁵ oyunları sonunda bir at bir günde hiç durmadan yaklaşık 90 kilometre yol alabilecek seviyeye çıkarılmıştır.

Dünyanın en büyük imparatorluklarından birini kurmuş olan Timur tarafından yazıldığı veya yazdırıldığı bilinen “Timur ve Tüzükâtı” adlı eserde, genel olarak dokuz alaylı, on iki bin süvarinin tertiplenmesi örnek verilmiştir.¹⁶ Her asker bir yedek atla muharebelere katılmış, askerler zincir tipindeki zırh giymişlerdir. Taarruz ederken atların azami süratle gidebileceği bir çabuklukla taarruz etmeyi kural olarak anlatmış olan Timur, sürate dayanan darbe tarzındaki taarruzların psikolojik avantajlarından istifade etmiştir.

¹⁵ Çevgan : Asya Türkleri tarafından dünyaya tanıtılmış bir atlı top oyunudur. Bu oyun geniş ve düz bir alanda, eşit sayıda iki takım halinde oynanan bir oyun olup oyuncular birbirleriyle paslaşmak suretiyle topu kaleye sokmaya çalışırlar. “Çöğen, çöğan, çevgan, bandal, çukanyon, tubuk ve tuy” olarak da bilinen bu oyunun dünyada bugün çok yaygın olan adı polodur; Güven, **a.g.e.** s.4.

¹⁶ Turan, **a.g.e.**,s.124.

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI SÜVARİLERİ

1. Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Yıllarında Süvariler

Osmanlı Devleti, Osman Bey zamanındaki ilk fetihlerini atlı Türkmen aşiret kuvvetleri tarafından yapmıştır. Aşiret kuvvetleri başlarında serdarları olmak üzere Osman Bey'in hizmetine girmiş, fetihlerin sonunda ganimetlerden pay almış ve zaptettikleri topraklara yerleşme hakkı elde etmişlerdir.¹⁷ Toprağa yerleşen Türkmenler, tasarruf ettikleri yer karşılığında Osman Bey'e tabi olmuşlar ve tımarlarının gerektirdiği sayıda atlı askeri savaşa göndermişlerdir. Yeni fethedilen topraklara yerleşen Türkmen kuvvetleri ise Tımarlı Sipahinin temelini teşkil etmişlerdir. Orhan Bey zamanında fetihlerin artmaya başlamasıyla teşkilatlanmada düzenlemeler yapılmış, Vezir Alaeddin Paşa ve Çandarlı Kara Hayrettin Paşa tarafından halkın atlarıyla beraber savaflara katılacağı ulufe sistemi geliştirilerek süvari birlikleri oluşturulmaya başlanmıştır. Taşrada oturan Hassa Ordusu "Yaya" ve "Müsellemler" olarak iki ana hizmet grubuna ayrılmış, müsellemler sürekli olarak atlı hizmetlerde bulunmuşlardır.

Atlı birliklerin sayısı arttıkça iyi at yetiştirmek de rekabet konusu olmuş, özellikle Germiyanogulları'nın bir savafta tam teçizatlı 40.000 süvariye sefere çıkarabilecek duruma ulaşması nedeniyle ilave tedbirler alınmasını gerektirmiştir. Teşkil edilen "Taycı" sınıfı, ihtiyaç duyulan iyi cins atların yetiştirilmesinden sorumlu tutulmuştur. Taycıyan-ı Hassa adı verilen birim genel olarak Sultanönü Sancağı'nda bulunmuş, muhtelif taycı kanunnamelerinde kendilerine verilen görevler gereği, kısrakların doğumu, tayların nallanması ve eyere alıştırılması gibi temel atçılık konularını yerine getirmişlerdir.¹⁸

¹⁷ Halime Doğru, *Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı*, Eren Yayınları, İstanbul, 1990, s.2.

¹⁸ Doğru, *a.g.e.*, s.146.

2. Kapıkulu Süvarileri

I. Murat zamanında kurulan, Sipahi ve Silahtarlardan oluşan Kapıkulu Süvarileri padişaha direkt bağlı özel atlı kuvvetlerdir. Maaş ve mevki bakımından yeniçerilerden daha üstün, devlet üstündeki etkileri ve savaştaki rolleri bakımından daha aşağıda yer almışlardır. Kapıkulu süvari ocağına yeniçerilerden uzun süre hizmet eden ve savaşlarda başarı gösterenler alınmıştır. Sürekli silah altında bulundurulmuş bu askerlerin, gerektiğinde hızla toplanmalarına olanak sağlamak amacıyla İstanbul, Edirne ve Bursa kentleri arasında köy ve kasabalara yerleşmelerine izin verilmiştir.¹⁹ Silah olarak ok, yay, mızrak, pala, gaddare (geniş yüzlü kısa kılıç), balta, hançer ve bozdoğan (yuvarlak başlı bir ağaç topuz) kullanmışlardır. Bindikleri atlar dayanıklı ve hızlı özelliklerde olup Çukurova yöresinden seçilmiştir. Genellikle Anadolu'daki muhtelif haralarda ve Yunanistan'da Epir ve Teselya bölgelerinde yetişen Türk atlarıyla ihtiyaçlar karşılanmıştır.²⁰ Altı bölükten kurulu birliğin birincisi olan Sipahi Bölüğü, Fatih Sultan Mehmet zamanında kurulmuş olup, devlet ileri gelenlerinin ve komutanların çocuklarından teşkil edilmiştir. Barış zamanı vergi toplamak, padişahın camiye gidişine eşlik etmek gibi görevlerde bulunurken, savaşta padişahın çadırını korumak, ilerleme istikametlerinde tepeler oluşturarak yol göstermek gibi görevleri yerine getirmişlerdir. Silahtar Bölüğü, Harem-i Hümayun'dan çıkan iç oğlanları ve Galata, İbrahim Paşa²¹ sarayından yetişenlerden oluşmuştur. Seferde Hünkar tuğlarını taşıyan "Tuğcular"; seferlerde ve alaylarda padişahın yedek atlarını çeken "Yedekçiler"; padişahın alay ile camiye çıkışlarında fakirlere padişahın vereceği

¹⁹ Mahmut Şevket Paşa, **Osmanlı Askeri Teşkilatı ve Kıyafeti**, K.K.Basımevi, Ankara, 1983, s.4.

²⁰ İ.Hakkı Uzunçarşılı, **Kapıkulu Ocakları**, C. 2, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1994, s. 183.

²¹ Harem-i Hümayun: Padişahın aile efradının, kadınlarının, çocuklarının bulunduğu yerdir. Topkapı Sarayı'nda Kubbealtı ile Zülüflü baltacılar koğuşu arasında, Mabeyn bölümünden ayrı kısma verilen ad ; Galata Sarayı: Galata Sarayı Hümayun Mektebi adıyla da bilinen kurum, Enderun'a üst düzeyde eğitilmiş görevli yetiştiren bir merkezdir. II.Bayezit tarafından babası Fatih'in idealindeki okul olarak kurulan "Galata Sarayı Ocağı", saray eğitiminin önemli bir parçasını oluşturmuştur.1820 yılına kadar en önemli öğretim kurumlarından biri olan Galata Sarayı Medresesi, bu tarihten sonra değişik maksatlarla kullanılan merkez olmuş, 1868'de Mekteb-i Sultani, 1924 yılında da Galatasaray Lisesi adını almıştır; İbrahim Paşa Sarayı: Damat İbrahim Paşa olarak bilinen Sadrazam'a hediye edilen eski At Meydanı Sarayına daha sonradan verilen isimdir. 16.yüzyıl Osmanlı Mimarisinin önemli yapıtlarından olan saray günümüzde "Türk ve İslam Eserleri Müzesi" olarak kullanılmaktadır.

sadakaları dağıtan “Buçukçular” adı verilen maiyet süvarileri de bu bölüğün unsurlarındandır.²² Üçüncü ve dördüncü bölüklere “Ulufeciyan-ı Yesar” (Sol ulufeciler) ile “Ulufeciyan-ı Yemin” (Sağ ulufeciler) adı verilmiştir. Devamlı padişahın yanında bulunmuşlar, savaşta hazinenin ve padişah sancağının korumasını sağlamışlardır. “Gureba-yı Yesar” (Sol garipler) ile “Gureba-yı Yemin” (Sağ garipler) olarak adlandırılan beşinci ve altıncı bölüklerin asli vazifesi de padişah sancağını korumak olmuştur. Daimi süvari kuvvetlerini oluşturan Kapıkulu Süvarileri de yeniçeriler gibi zamanla disiplinsiz hale gelmiş ve ayaklanmalara katılmışlardır. Bu birlikler de 1826’da kaldırılmıştır.

3. Tımarlı Sipahiler

Osmanlı tarım ve süvari sisteminin belkemiğini oluşturan, Kanuni döneminde en görkemli durumuna ulaşan tımarlı sipahiler, kendilerinin savaşa katılmasının yanında atandıkları tımar biriminin (dirlik) gelirine göre belirli sayıda atlı asker (cebelü) yetiştirme görevini yüklenmişlerdir. Bütün tımarlı sipahiler sefere katılmak zorunda olduğundan geçerli bir mazereti olmadan sefere katılmayanların tımarı ellerinden alınmıştır. Kanuni Sultan Süleyman zamanında 166.200 mevcuda sahip olan 74.600’ü Rumeli’de 91.600’ü Anadolu eyaletlerinde bulunmuştur. Bu grup askerler kılıç, ok, kalkan ve mızrak kullanmışlar, vücutlarını koruyucu olarak zırh taşımışlardır. 1850 yılından sonra azalarak ortadan kalkmışlardır.²³

4. Akıncılar

Taktik açıdan manevra ve hareket kabiliyeti yüksek olan ve genellikle sınır bölgelerinde görev yapan akıncılar, Osmanlı Ordusunun hafif süvari kuvvetini teşkil etmişler, taktik akın, sızma ve baskın türü hareket icra ederek düşman bölgesinde keşif yapma para, mal ve esir ele geçirme faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Barış zamanında genellikle Rumeli’deki çiftliklerinde tarımla uğraşan akıncılar vergiden muaf tutulmuş, bir savaş durumunda kısa sürede hazırlanarak derhal görev bölgesine gitmişlerdir. Göreve giderken bindikleri attan başka 4 veya 5 at daha yedek olarak

²² Uzunçarşılı, **a.g.e.**, s.150.

²³ Yılmaz Öztuna, **Osmanlı Devleti Tarihi**, C.1, Faisal Finans Kurumu Yayınları, İstanbul ,1986, s . 90.

götüren akıncılar, yolda değiştirme yaparak ilerleme hızlarını muhafaza etmişler, dönüşte de elde ettikleri yükleri taşıma maksatlı kullanmışlardır. Silah olarak kılıç, mızrak, pala ve bozdoğan kullanan akıncılar devlet kayıtlarında düzenli bir şekilde yer almışlar, kütüğe kayıt olduktan sonra akıncı kanunlarına tabi olmuşlar, ölen, sakatlanan ya da iyice yaşlananların yerine oğulları geçmiştir. Akıncı beyleri tarafından sevk ve idare edilen bu kuvvetler, elde ettikleri esirlerin beşte birini “pençik” vergisi olarak devlete ödemişlerdir. Devlet adına yapılan faaliyetleri kontrol etmek amacıyla “Akıncı Kadısı” adı verilen bir hukukçu (adli hakim) görevlendirilmiştir. Tanınmış akıncı gruplarından; Malkoçoğulları Silistre bölgesinde, Mihaloğulları Sırbistan-Bosna bölgesinde, Evranosoğulları Arnavutluk bölgesinde ve Turhanoğulları Mora bölgesinde görev yapmışlardır.²⁴ Aralarındaki en cesurlarının “Dalkılıç” ve “Serdengeçti” adı ile çağırıldığı Akıncıların mevcudu tam olarak bilinmemektedir. XV.yüzyıl ortalarında 40.000, 1’inci Kosova Savaşı’nda 20.000, Budin ve Avusturya seferlerinde Mihalli Akıncıların 50.000 kişi oldukları yazılmıştır.²⁵ 1595 yılında Vezir-i azam Sinan Paşa’nın Eflak’ta mağlup olması sonucunda Akıncılar neredeyse tamamen imha olarak ortadan kalkmış, 1625’te sayıları 2000 – 3000’e kadar düşmüştür.²⁶

5. Deliler

Akıncılara benzer silah ve savaş taktiğine sahip bir hafif süvari sınıfı olan “Deliler” XV. yüzyıl sonlarında Rumeli’de oluşturulmuştur. Kelimenin aslı rehber anlamına gelen “Delil” iken halk bunlara büyük cesaret ve kahramanlıkları yüzünden “Deliler” adını takmıştır. Bazı kaynaklara göre ise “Delil” kelimesi sonradan hükümetler tarafından konulmuştur. Aslı “Deli” dir.²⁷ 50-60 kadar deli süvarisinden oluşan “Bayrak” isimli takıma “Delibaşı” komuta etmiş, delibaşların üstünde “Serçeşme” adında komutanları bulunmuştur. Silah olarak eğri pala, mızrak ve

²⁴ İ. Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, C.2, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara ,1975, s.573.; Yusuf Halaçoğlu, **Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara ,1995,s.59.

²⁵ Milli Eğitim Bakanlığı, **İslam Ansiklopedisi**, M.E.B.Basımevi, C.1, İstanbul, 1993, s.240.

²⁶ Halaçoğlu, **a.g.e.**, s.59.; Yılmaz Öztuna, **Türk Tarihinden Yapraklar**, M.E.B. Devlet Kitapları, İstanbul,1969, s.151-154.

²⁷ M.Ş.Paşa, **a.g.e.**, s.53.

kalkan kullanan deliler, “serhadlik” adı verilen mahmuzlu²⁸ çizmeler giymişler, başlarında benekli sırtlan veya pars gibi vahşi hayvan derisinden yapılmış ve üzerine kartal tüyü takılmış külah taşımışlardır. XVIII. yüzyıldan itibaren başlarına siyah kuzu derisinden üzeri sarıklı kalpak giymişlerdir.²⁹ Başlangıçta Rumeli beylerbeyi ile bazı sınır beylerinin emrinde bulunan Deliler, daha sonra yayılmış ve hemen her yerde teşkilatlanmıştır. Çok faydalı hizmetler gören deliler bir zaman sonra disiplinsizleşmeye ve çevrelerine zarar vermeye başlamışlardır. Özellikle XVIII. yüzyıl sonlarında bu grupların zararlı faaliyetleri artmış, bazı isyanlara bile elebaşlık yapmışlardır. (Kütahya’da Kocabaşı adlı delibaşın isyanı gibi...) II. Mahmut zamanında ortadan kaldırılmışlardır.

6. Asakir-i Mansure-i Muhammediye Teşkilatı’ndan Sonraki Dönem

Osmanlı Devleti’nin askeri alanda gerçekleştirdiği yenileşme hareketlerinin en önemlilerinden birisi olan ve orduya köklü değişiklikler getiren “Asakir-i Mansure-i Muhammediye” teşkilatlanması çerçevesinde, süvari birlikleri Avrupa ordularındaki süvari teşkilatına benzer bir şekilde yeniden yapılandırılmaya başlamıştır. Bu çerçevede kurulan ilk süvari alayı, “Mekteb-i İdadiye-i Şahane” binasına (Kuleli Askeri Lisesi) yerleştirilmiştir.³⁰ Ancak 1828 Osmanlı-Rus savaşının başlaması düzenleme çalışmalarını geciktirmiş, 1829 yılında savaş sonrası yeni birliklerin teşkil edilmesine tekrar başlanmıştır. 1843 yılında Fransa ve Prusya ordularının teşkilatı göz önüne alınarak yeni bir düzenlenmeye geçilmiştir. Buna göre beş ordu kurulmuştur: Hassa³¹ Ordusu - 1’inci Ordu, Dersaadet Ordusu - 2’nci Ordu, Rumeli Ordusu - 3’üncü Ordu, Anadolu Ordusu - 4’üncü Ordu ve Arabistan Ordusu-5’inci Ordu. Tüm ordularda birer süvari alayı oluşturulmuş ayrıca; 1’inci ve 3’üncü Ordularda beşer süvari alayı, 2’nci, 4’üncü ve 5’inci Ordularda dörder süvari alayı

²⁸ Mahmuz : Arapça kökenli bir kelime olup çizme ya da botun arkasına takılan, atları dürterek hızlanmalarını sağlayan metal veya sert plastik parçaya verilen isimdir.

²⁹ Milli Eğitim Bakanlığı, **İslam Ansiklopedisi**, M.E.B.Basımevi, C.3, İstanbul, 1993, s.517.

³⁰ M.Ş.Paşa, **a.g.e.**, s.81.

³¹ Hassa: Padişahlara ve Saraya mahsus nesnelere ve ganimetler için kullanılan terim. Hassa askerleri padişahı korumakla görevli askeri sınıftır. Sarayın ve İstanbul’un korunmasıyla görevli olan ve karargahı İstanbul’da olan orduya Hassa Ordusu adı verilmiştir.

kurulmuştur. 3'üncü Ordu'da ayrıca bir çeşit süvari olan dragon³² alayı oluşturulmuştur.³³ Süvari alayları altışar bölükten teşkil edilmiş olup, birinci ve ikinci bölükler filintalı³⁴, diğerleri mızraklı olmuştur. 1843 yılında yayımlanan bir emirle birinci alayların "Sipahi", ikinci alayların "Dragon", üçüncü alayların "Hüsar" ve dördüncü alayların "Mızraklı" olması emredilmiştir.³⁵ Bu teşkilat 1848 yılında değiştirilerek ordu sayısı altıya çıkarılmıştır. Avrupa Devletlerindeki gelişmelere paralel olarak 1869 yılında Hüseyin Avni Paşa'nın seraskerliğe getirilmesinden sonra ordu teşkilatı ; nizamiye, redif ve müstahfiz³⁶ olarak üç kısma ayrılmış ve ordu sayısı yediye çıkarılmıştır.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı öncesi yapılan düzenlemeyle ordular ve süvari alayları şu şekilde teşkilatlandırılmıştır³⁷:

- Birinci Ordu : Merkezi İstanbul, süvari alayı sayısı : 7
- İkinci Ordu : Merkezi Şumnu, süvari alayı sayısı : 4
- Üçüncü Ordu : Merkezi Manastır, süvari alayı sayısı : 4
- Dördüncü Ordu : Merkezi Erzurum, süvari alayı sayısı : 4
- Beşinci Ordu : Merkezi Şam, süvari alayı sayısı : 4
- Altıncı Ordu : Merkezi Bağdat, süvari alayı sayısı : 3

Kısmi başarılar elde edilmiş olsa da sonuçta bu savaştan mağlubiyetle ayrılmış, savaş sonrası ordunun düzenleme faaliyetlerine başlanmıştır. Bu maksatla Süvari

³² Dragon: 1554'te Fransız ordusunda kullanılmış atlı birliklere verilen isimdir. Zırhlı birliklerin atası sayılabilecek vurucu ve çok etkili süvari kuvvetleridir.

³³ J. Stanford Shaw, **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, çev. Mehmet Harmancı, E Yayınları, İstanbul, 1983, s. 119-120.; M.Ş.Paşa, **a.g.e.**, s.84.; Necdet Öklem, **Türk Devrim Tarihi**, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1977, s.67.

³⁴ Filinta: -Flint- kelimesinden elde edilmiş, kısa namlulu çakmaklı bir tüfek çeşididir. Ateşleme mekanizmasına çakmaktaşı yerleştirildiğinde taşın mekanizmadaki çeliğe vurmasıyla kıvılcım çıkar ve barut ateşlenir.

³⁵ K.K.K., **a.g.e.**, s.68.

³⁶ Nizamiye : Tanzimat döneminden itibaren Osmanlı Ordusunda düzenli askeri birlikler olarak görev yapan kara kuvvetleri birliklerine verilen genel isimdir; Redif : Osmanlı döneminde nizamiye birliklerinin dışında ihtiyat olarak görev yapan askeri birliklerdir. Değişiklik göstermekle beraber 5 yıllık muvazafalık süresinden sonra 7 yıllık rediflik süresi olmuştur; Müstahfiz: Arapça -istihfaz- kökünden türemiş, koruyucu anlamına gelen bir terimdir. Tanzimat sonrası dönemde redifliği takip eden önce 8, daha sonra 6 yıl süreli ihtiyatlık devresi askerliğidir.

³⁷ K.K.K., **a.g.e.**, s.72.

Albay Köhler başkanlığında bir Alman heyeti çağırılmış, daha sonra başkan olan Von Der Goltz Paşa tarafından Dördüncü Ordu'nun merkezi Erzincan olarak değiştirilmiştir. Altışar bölükten oluşan süvari alayları beşer bölüğe düşürülmüş, her iki alaydan bir tugay (liva)³⁸ ve her üç tugaydan bir tümen oluşturulmuştur. Böylece süvari kuvvesi 6 tümene (18 tugay, 37 alay ve 182 bölük) ulaşmış, seferde bu birliklerin sayısını arttırmak için ayrıca redif süvari teşkiline de karar verilmiştir. 1'inci Süvari Tümeni İstanbul'da, 2'nci Süvari Tümeni Edirne'de, 3'üncü Süvari Tümeni Selanik'te, 4'üncü Süvari Tümeni Maraş'ta, 5'inci Süvari Tümeni Şam'da ve 6'ncı Süvari Tümeni Bağdat'ta konuşlandırılmıştır.

7. Voynuklar

Osmanlı Saray teşkilatında atların çok özel bir yeri olmuştur. Öyle ki padişah ve yakın çevresinin atları ve diğer hayvanlarının bakımı için özel tedbirler alınmıştır. "İstabl-ı Amire, Has Ahır" adı verilen ahırlarda muhafaza edilen bu hayvanların bakımı ve ihtiyaç duyacakları otların hazırlanması amacıyla birimler oluşturulmuştur. İstabl-ı Amire, Has Ahır konusu gündeme geldiğinde incelenmesi gereken önemli bir kavram da "Voynuklar" dır. Slavca "asker" anlamına gelen ve Bulgarca telaffuzu "Voynik" olan bu kelime Osmanlı döneminde en yaygın şekliyle "Voynuk" olarak kullanılmıştır.³⁹ Voynuk teşkilatının kuruluşu ile ilgili değişik tarihlerden bahseden çalışmalar mevcuttur. Olayların incelenmesi neticesinde 1376 (778) yılı Voynuk teşkilatının kuruluş tarihi olarak kuvvetle tahmin edilmektedir.⁴⁰ Başlangıçta muharip sınıflar içinde askerlik yapan Voynuklar, zamanla ordunun gayr-i Müslim unsurlarının azaltılmasıyla geri hizmet görevlerine alınmış ve devlet hizmetinde buldukları sürece bu hizmetlerde yer almışlardır. Osmanlı Ordusunun vurucu gücünü oluşturan akıncı teşkilatında bile voynuklar görülmüştür. Ancak voynukların görevleri arasında muhtemelen en önemlisi çayır görevleridir. Has Ahır hizmeti olarak bilinen çayır görevi her yıl düzenli olarak yapılmıştır. Saraya ait at, deve,

³⁸ Liva : Günümüz teşkilatlanmasında "tugay" seviyesine denk gelen, Cumhuriyet dönemi ordularına kadar kullanılmış olan bir askeri birlik adı.

³⁹ Taneri, **a.g.e.**,s. 123.

⁴⁰ Yavuz Ercan, **Osmanlı İmparatorluğunda Bulgarlar ve Voynuklar**, Türk Tarih Kurumu Yayınları : 88, TTK Basımevi, Ankara, 1989, s.5.

katır ve diğer hayvanların bakımı, seyis hizmetleri, ihtiyaç duyulan otun biçilmesi, yedirilmesi ve depolanması faaliyetleri konusunda voynukların görevlendirilmelerini gösteren bol miktarda emir, talimat ve belge mevcuttur. Voynuk teşkilatı 1878 yılında kaldırılmıştır.⁴¹

8. Hamidiye Süvari Alayları

Osmanlı Ordusu süvari teşkilatlanması içinde farklı bir yere sahip olan “Hamidiye Süvari Alayları”, doğu ve güneydoğu halkından askerlik hizmeti bakımından daha etkin olarak yararlanabilmek maksadıyla oluşturulmuştur. II. Abdülhamid’in çıkardığı kanunla başlatılan ve onun adıyla anılan alaylar, hükümdarlığının son döneminde orduya yaptığı büyük bir katkı olarak ele alınmıştır.⁴² Karal’a göre ise Hamidiye Alayları ile asayişin bozulmasına neden olan aşiretler denetim altına alınmış, Ermenilere karşı bu aşiretlerin kullanılmasıyla, olası bir Rus-Osmanlı savaşında aşiretlerin Ruslara karşı kullanılması ve aşiretlerin yabancı devletler tarafından kışkırtılmasının önlenmesi hedeflenmiştir.⁴³ Mevcut belgelere göre muhtemelen 1890 yılından itibaren, IV. Ordu Komutanı Müşir Zeki Paşa’nın girişimleriyle kurulmaya başlanan Hamidiye Süvari Alayları hakkındaki ilk matbu nizamname, 1891 yılında çıkarılmıştır.⁴⁴ Buna göre; kurulacak alaylar 4 bölükten az 6 bölükten fazla olmayacaktır. Her alay en az 512 en fazla 1152 kişiden meydana gelecektir. Nizamnamenin 19’uncu maddesinde, alayların Türk, Kürt ve Arap aşiretlerinden oluşacağı ve farklı üniforma ve alametler taşıyacakları belirtilmiştir. Kodaman, bunu alayların kuruluş amacının sadece Kürtleri silahlandırmak olmadığı şeklinde değerlendirilmektedir. Alay ve bölük komutanları düzenli ordu birliklerinden, diğer rütbeliler aşiret mensuplarından atanmıştır. Her alaydan seçilen bir çocuk İstanbul’a gönderilmiş, Harp Okulunda eğitim aldıktan sonra teğmen rütbesiyle memleketine geri dönmüştür.⁴⁵ Alayların elbise, at ve eyerleri aşiretler

⁴¹ Ercan, **a.g.e.**,s. 28.

⁴² Shaw, **a.g.e.**, s. 300.

⁴³ Enver Ziya Karal, **Osmanlı Tarihi**, C.8, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, s.364.

⁴⁴ Bayram Kodaman, **Sultan II. Abdülhamid’in Doğu Anadolu Politikası**, Orkun Yayınevi, İstanbul, 1983, s.38.

⁴⁵ Harbiye künye kayıtları örneği için Bk. EK-2.

tarafından temin edilmiş, tüfek ve cephanelerini Devlet vermiştir. 1895 yılı başında alayların sayısı 56, 1900 yılında 64 alaya ulaşmıştır. Bu alaylardan beklenen muntazam bir askeri yapı kurulamamasına rağmen, teşkilat uzun bir süre muhafaza edilmiştir. II. Meşrutiyet sonrası alayların durumunu ele almak üzere komisyonlar teşkil edilmiş, 1910 yılında bu alayların adı Mahmut Şevket Paşa tarafından “Aşiret Alayları” olarak değiştirilmiş, gerilla hareketi yapabilecek şekilde yeniden ele alınmış, 1912 yılında yapılan düzenlemelerle bu alaylardan “Aşiret Süvari Fırkaları” meydana gelmiştir. Bu fırkalardaki alay ve bölük kadroları değiştirilmemiş, ayrıca bir tümgeneral (ferik) komutasındaki yedi kişiden oluşan “Aşiret Süvari Müfettişliği” kurulmuştur.⁴⁶

9. İkinci Meşrutiyet Döneminde Süvariler

İkinci Meşrutiyetin ilanından sonra teşkilata dahil edilen süvari birliklerinden birisi de “Ertuğrul Süvari Alayı” olmuştur. Padişah II. Abdülhamid’in saray muhafızlığını yapmak üzere, 1’inci Ordu Süvari Tümeni’ne ilave edilen beş bölüklü Ertuğrul Süvari Alayı, Söğüt bölgesindeki Karakeçili Aşireti gençlerinden kurulmuştur.⁴⁷ Süvari birliklerinin teşkilatlanma çalışmaları 1911 yılına gelindiğinde de devam etmiş, yeni yapılanma gereği ordulara bağlı olan süvari tümenleri kaldırılarak, üçer alaydan oluşan tugaylar teşkil edilmiş ve bu tugaylar kolordulara bağlanmıştır. Bu düzenlemelerden sonra orduda; her birisi üçer alaylı 14 süvari tugayı (ordulara bağlı 13 kolordu ile bir bağımsız kolordu⁴⁸ emrinde), bağımsız Trablusgarp Tümeni Süvari Alayı ve 272 bölüklü 64 Hamidiye Süvari Alayı görevlendirilmiştir.⁴⁹

⁴⁶ Kodaman, a.g.e.,s. 94.

⁴⁷ Gülin Ögüt Eker, “Karakeçili Aşiretinde Eski Türk İnançlarının İzleri”, **Türk Kültüründe Karakeçililer Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri**, Şanlıurfa, 3 Haziran 1999, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s.108; İsmail Özçelik, “Karakeçililer”, **Türk Kültüründe Karakeçililer Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri**, Şanlıurfa, 3 Haziran 1999, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s.54.

⁴⁸ Bağımsız kolordu: Kara Kuvvetleri teşkilatı içerisinde genel olarak kolordular bir orduya bağlı olarak teşkilatlanmışlardır. Bazı durumlarda kolordular bir orduya bağlanmadan, direkt K.K.K. lığı emrinde görevlendirilmişlerdir. Bu tip kolordulara bağımsız kolordu adı verilmiştir.

⁴⁹ ATASE Bşk.lığı Arşivi ; Kutu No:1- 3130, Dosya No:96A, Belge No: 1-24.

Bu dönemdeki gelişmelerde süvari birliklerinin yeri şu şekilde incelenmiştir:

a. Süvari Binicilik Ve Tatbikat Okulu : Süvari birliklerinin geleceğini önemli derecede etkileyen gelişmelerden birisi “Süvari Binicilik ve Tatbikat Okulu” nun açılması olmuştur. Dönemin Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa, Fransa’ya yaptığı bir ziyaret esnasında “Saumur Ulusal Binicilik Okulu”nu⁵⁰ görmüş, okulda verilen ileri derecedeki binicilik eğitimini çok beğenerek sunulan binicilik gösterilerini ilgiyle izlemiştir. Klasik süvari eğitiminden farklı olarak izlediği at terbiyesi, engel atlama gibi ileri binicilik tekniklerinin Türk Ordusu’nda uygulanmasını sağlamak üzere, İstanbul’da böyle bir okulun kurulmasını istemiştir. Yapılan çalışmalar sonunda 1911 yılında Makri Köyü’nde (Bakırköy) kiralanan bir binada Süvari Binicilik ve Tatbikat Okulu adı altında bir eğitim merkezi açılmıştır. Başlangıçta yeterli eğitime sahip Türk subayı olmadığından okul müdürlüğüne Almanya’dan Yarbay Robert isminde bir binicilik uzmanı getirilmiştir.⁵¹ Ekim ayında başlayan eğitim için her süvari alayından yüzbaşı rütbesinde bir subay görevlendirilmiş, at ve teçhizat sıkıntısı olduğundan subaylar kendi atlarıyla beraber okula çağırılmıştır. Genellikle nazari ağırlıklı yürütülen eğitimden beklenen hasıla elde edilememiş, ikinci dönemin hazırlıkları esnasında başlayan Balkan Savaşı nedeniyle okulun çalışmaları dondurulmuştur. Balkan Savaşı’ndan sonra okul müdür yardımcılığına Binbaşı Mahmut atanmış ve eğitime Davutpaşa Kışlası’nda devam edilmiştir. Daha sonra Binbaşı Esat Bey bu göreve getirilmiş, önce Orhaniye’de daha sonra Haydarpaşa’da bulunan Şimendifer Taburu’nun kışlasında çalışmaya başlayan okula, Almanya’dan binicilik öğretmeni Lavfer getirilmiştir.⁵² Eğitim öğretimine başarıyla devam eden okulun çalışmaları Birinci Dünya Savaşı nedeniyle sona erdirilmiştir.

⁵⁰Saumur Ulusal Binicilik Okulu: Fransa’nın Saumur bölgesinde 16’ncı yüzyılda kurulmuş -Ecolé Nationale d’Equitation- adıyla tanınan dünyanın en ünlü binicilik okullarından birisidir. Uluslararası kabul gören binici ve antrenörlük belgeleri vermektedir. “Saumur Binicilik Okulu” web sitesi: <http://www.cadrenoir.fr>, http://www.equineonline.net/france/equestrian_articles/the_cadre_noir_of_saumur.html 31 Mart 2006

⁵¹ Özkan Temurlenk, **Türk Biniciliğinin Dünü ve Bugünü**, Basılmamış Kitap Çalışması, Ankara, 2000, s.17; Kudret Emiroğlu, **Yoldaşımız At**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003, s.167.

⁵² Seyfettin Çalbatır, **Süvari Binicilik ve Tatbikat Okulu Broşürü, XX. Yıl Hatırası 1923–1943**, Karaman, 1943, s.21.

b. Osmanlı – İtalyan Savaşı : Osmanlı Ordusu'nun yeni teşkilatı, 1910 Temmuz ayında yayımlanan “Devlet-i Aliye-i Osmaniye Ordusunun Teşkilat-ı Esasiye Nizamnamesi”ne göre ele alınmıştır. Daha önceki devrede olduğu gibi barış ve sefer ordusu olarak iki kısım halinde tertiplenen Ordu; Nizamiye Ordusu, Redif Ordusu, Müstahfız Birlikleri ve Aşiret Süvari Birliklerinden meydana gelmiştir. Ordu komutanlıklarının adı ordu müfettişliğine dönüştürülmüş, dört ordu, bir bağımsız kolordu ve üç bağımsız tümen teşkil edilmiştir. Buna göre; İstanbul'da iki süvari tugayı; Çorlu, Edirne, Selanik, Manastır, Üsküp, Şam, Kerkük , Bağdat ve Şam'da birer süvari tugayı; Marmara Ereğlisi, Erzurum, Erzincan ve Van'da birer süvari alayı konuşlandırılmıştır.⁵³ Osmanlı – İtalyan Savaşı'nın cereyan ettiği Trablusgarp'ta bulunan 42'nci Tümen'in 38'inci Süvari Alayı beş bölüklü olup; 150 er ve 60 attan oluşan bir bölük Bingazi'de, 270 er ve 370 attan oluşan dört bölük Trablusgarp'tadır. Kayda değer bir süvari hareketinin ve başarısının görülemediği muharebeler, 18 Ekim 1912 tarihli Uşi Barış Antlaşması ile sona erdirilmiştir.

c. Balkan Savaşı : Savaş öncesi uygulanan teşkilat yukarıda bahsedilen ile aynıdır. Sefer planlarına göre, süvari tugaylarının birleştirilerek tümen çatısı altında harekate katılması düşünülmüş ancak bu konuda gerekli hazırlıklar yapılamamıştır. Birbirlerini iyi tanıyan ve işbirliğine alışık kuvvetlerin bir araya geldiğinde başarılı olacağı gerçeğine rağmen bu konuda yeterli seviyeye çıkılamadığından, Balkan Savaşı'na katılan süvari tümenlerinden büyük bir fayda sağlanamamıştır.⁵⁴ Yeni örgüt yapısı içinde planlanan atlı piyade bölükleri uygulamasına geçilememiştir. Savaş öncesi büyük masraflarla 14 süvari tugayı (40 süvari alayı) oluşturulmuş, kesin sonuç yerinde ancak 10 alay kadar süvari toplanabilmiştir. 27760 filinta ihtiyacına karşılık sadece 1500 filinta hazırlanabilmiş, muharebelerin başladığı 22 Ekim 1912'de toplam 7000 filinta ve kılıç toplanabilmiştir. Dolayısıyla süvariler muharebe gücünün yaklaşık % 50'si ile savaşa katılmıştır. Balkan Savaşından ağır bir yenilgi ile çıkılması üzerine, devletin yeni sınırlarına göre ordunun yeniden

⁵³ Genelkurmay Başkanlığı, **Osmanlı-İtalyan Harbi**, Gnkur.Basımevi, Ankara ,1981, s.48.

⁵⁴ Genelkurmay Başkanlığı, **Balkan Harbi**, Gnkur.Basımevi, Ankara ,1970, s.126

teşkilatlandırılması, yeniden donatılması ve eğitimi için Almanya'dan bir uzman heyeti getirilerek çalışmalara başlanmıştır.

(1) Balkan Savaşına Katılan Süvari ve Atlı Birliklerin Kadrosu : Muhtelif cephelerde icra edilen muharebelere katılan birlik komutanlarının belirlenmesinde İsmet Görgülü'nün “ On Yıllık Harbin Kadrosu”⁵⁵ isimli eserinden çoğunlukla faydalanılırken, genellikle piyade tümenlerinin kuruluşuna dahil edilmiş olan süvari bölükleri ile özel kuruluşlardaki bölük ve daha aşağı seviyedeki muhtelif süvari birlikleri çalışmada yer almamıştır.

(a) Şark Ordusu

(i) Kırklareli - Süloğlu ve Pınarhisar – Lüleburgaz Muharebeleri (18 Ekim – 16 Kasım 1912) :

- Bağımsız Süvari Tüm. K. Tuğg. Salip Paşa
Kur. Bşk. Yb. Yusuf İzzet (Tüm. MET)
1'inci Sv. Tug. K. Alb. Ziya
2'nci Sv. Tug. K. Alb. Mustafa
3'üncü Sv. Tug. K. Alb. Selim Sabit

- 1'inci Sv. A. K. Alb. İbrahim

(ii) Birinci Çatalca Muharebesi (17 – 20 Kasım 1912):

- 2'nci Kor. 10'uncu Sv. A. K. Yb. Ömer
- Bağımsız Sv. Tug. K. Alb. İbrahim
Bağımsız Sv. Tug. Kur. Bşk. Yzb. Mehmet Kenan (Korg. DALBAŞAR)

(iii) İkinci Çatalca Muharebesi (3 Şubat – 13 Nisan 1913) :

- Bağımsız Sv. Tug. K. Alb. İbrahim Ethem
Bağımsız Sv. Tug. Kur. Bşk. Yzb. Mehmet Kenan (Korg. DALBAŞAR)

(iv) Bolayır Muharebeleri (8 – 10 Şubat 1913) :

- 4'üncü Sv. Aşiret Tüm. K. Tuğg. Suphi Paşa

(v) Çatalca Ve Bolayır'dan Edirne'nin Geri Alınması İleri Harekatı (15 – 22 Temmuz 1913) :

- 8'inci Sv. A. K. Bnb. Esat
- Aşiret Sv. Tug. K. Bnb. Fahrettin (Org. ALTAY)

⁵⁵ İsmet Görgülü , **On Yıllık Harbin Kadrosu**, Türk Tarih Kurumu Yayınları : 69, TTK Basımevi, Ankara , 1993.

Aşiret Sv. Tug. Kur. Bşk. Öyzb. Müştak
22'nci Sv. A. K. Bnb. Rıfat
23'üncü Sv. A. K. Bnb. Mehmet Ali
20'nci Sv. A. K. Bnb. Bahir

- Bağımsız Sv. Tug. K. Alb. İbrahim Ethem
Bağımsız Sv. Tug. Kur. Bşk. Yzb. Mehmet Kenan (Korg. DALBAŞAR)

(b) Garp Ordusu

(i) Sırp Cephesi Kuvvetleri :

- Bağımsız Sv. Tüm. K. Tuğg. Süleyman Faik Paşa
Sv. Tüm. Kur. Bşk. Alb. Raşit Galip
7'nci Sv. Tug. K. Alb. Şevket
13'üncü Sv. A. K. Alb. Mehmet Ali
16'ncı Sv. A. K. Alb. Muhlis
8'inci Sv. Tug. K. Alb. Mehmet Sami
6'ncı Sv. A. K. Yb. Osman
15'inci Sv. A. K. Yb. Mustafa Şevki

(ii) Bulgar Cephesi Kuvvetleri

- 25'inci Sv. A. K.

ç. Birinci Dünya Savaşı : 1913 yılı sonunda yapılan teşkilata göre Türk Ordusu dört ordu müfettişliğinden oluşturulmuştur. Seferberliğin ilanından sonra ortaya çıkan yeni kuruluşa; biri bağımsız on üç kolordu, ikisi bağımsız otuz sekiz tümen, dört ihtiyat süvari tümeni (1'inci İhtiyat Süvari Tümeni Hınıs, 2'nci İhtiyat Süvari Tümeni Karaköse, 3'üncü İhtiyat Süvari Tümeni Erciş, 4'üncü İhtiyat Süvari Tümeni Viranşehir'de konuşlanmıştır), bir süvari tümeni, bir Van İhtiyat Süvari Tugayı, bir Van Jandarma Tümeni ve beş müstahkem mevki oluşturulmuştur.⁵⁶ 1914–1918 yılları arasında süvari teşkilatında önemli bir değişiklik olmamıştır. Bu dönemde Çanakkale Muharebelerinde genellikle savunma hareketi icra edildiğinden süvari birlikleri sınırlı ölçüde kullanılmış, sorumluluk sahalarının gözetilmesi ve emniyete alınması gibi keşif görevlerinde bulunmuşlardır. İtilaf Devletleri donanmasından oluşan Birleşik Filo'nun 18 Mart Boğaz yenilgisi üzerine karadan taarruza

⁵⁶ Müstahkem mevki: Düşman hücumlarına karşı önemli noktalarına ve çevresine siperler yapılarak korumaya alınmış, tahkimatlı bölge; Genelkurmay Başkanlığı, **Birinci Dünya Harbi İdari Faaliyetler**, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1985, s.94.

gececeğinin değerlendirilmesiyle, 5'inci Ordu teşkil edilmiş ve 3'üncü Süvari Tugayı da bu ordu emrine verilerek Gelibolu'da konuşlanmıştır. Savunmadaki görevi Saros Körfezi kuzeyinde Enez'e kadar uzanan kıyı kesiminde gözetleme ve güvenlik olarak emredilmiştir. İngilizlerin Arıburnu bölgesinde çıkarma hareketına başlaması üzerine, savunma bölgeleri gruplara bölünmüştür. Bu bölünme gereği 4'üncü Süvari Alayı, "Tayfur Bölge Komutanlığı" adı ile Tayfur'da tertiplenmiştir.⁵⁷ 21 Ağustos 1915'de İngiliz taarruzu ile başlayan İkinci Anafartalar Muharebesi'nde, Anafartalar Grup Komutanı tarafından ileriye sürülen 11'inci Süvari Alayı, 12'nci Tümen cephesinde İngilizlerin daha fazla ilerlemesini önlemiştir.

30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi maddelerini öne sürerek, askeri teşkilatlanmada istedikleri değişiklikleri uygulamaya başlayan İtilaf Devletlerinin girişimleri sonucunda üç ordu müfettişliği kurulmuştur. Buna göre Mayıs 1919'da Türk Kara Kuvvetleri 1'inci, 2'nci ve 3'üncü Ordu Müfettişlikleri ile dokuz piyade kolordusu ve dört süvari alayından oluşmuştur.⁵⁸ İşgallerin genişlemesine paralel olarak bu teşkilatlanmada değişiklikler olmuş, 1919 Eylül ayı başlarında Anadolu'daki üç kolordunun emrinde birer süvari alayı kalmıştır. Bunlar Konya'da bulunan 12'nci Kolordunun emrinde 7'nci Süvari Alayı, Ankara'da bulunan 20'nci Kolordunun emrinde 20'nci Süvari Alayı, Bandırma'da bulunan 14'üncü Kolordunun emrinde de 14'üncü Süvari Alayıdır.⁵⁹

(1) Birinci Dünya Savaşına Katılan Süvari ve Atlı Birliklerin Kadrosu

(a) Çanakkale Cephesi

(i) İkinci Anafartalar Muharebesi (21 ağustos 1915) :

- 11'inci Sv. A. K. Yb. Esat

(ii) Eylül – 20 Aralık 1915 Mevzi Muharebeleri :

⁵⁷ Genelkurmay Başkanlığı, **Birinci Dünya Harbi'nde Çanakkale Cephesi Özetlenmiş Tarihi**, Gnkur. Basımevi, Ankara, 2002, s.179.

⁵⁸ Ordu Müfettişlikleri : Kara Kuvvetlerinin değişik dönemlerdeki teşkilatlanmalarında uygulanmış, ordu komutanlığı seviyesindeki makama verilen isimdir. Ordu komutanlığının eski adı; Genelkurmay Başkanlığı, **T.S.K.Tarihi 4'üncü Cilt, 1'inci Kısım**, Gnkur. Basımevi, Ankara , 1984. s.84.

⁵⁹ Genelkurmay Başkanlığı, **Türk İstiklal Harbi, 2'nci Cilt, 2'nci Kısım**, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1965, s.13; Altay, **a.g.e.**, s.7.

- Tayfur Müfrezesi K. Yb. Hamdi
4'üncü Sv. A. K. Yb. Hamdi

(iii) Saros Bölgesindeki Birlikler :

Saros Grubu (10 Haziran 1915)

- Bağımsız Sv. Tug. K. Yb. Hamdi
Bağımsız Sv. Tug. Kur. Bşk. Yzb. Kenan (Korg. DALBAŞAR)
7'nci Sv. A. K. Bnb. Avni
13'üncü Sv. A. K. Bnb. Sami Sabit (Tümg. KARAMAN)

Saros Grubu (21 Haziran 1915)

- Bağımsız Sv. Tug. K. Yb. Hamdi
13'üncü Sv. A. K. Bnb. S. Sabit (Tümg.KARAMAN)
7'nci Sv. A. K. Bnb. Avni

Saros Grubu (30 Temmuz 1915)

- Bağımsız Sv. Tug. K.Yb. Hamdi
Bağımsız Sv. Tug. Kur. Bşk.Yzb. Kenan (Korg. DALBAŞAR)
7'nci Sv. A. K.Bnb. Avni
13'üncü Sv. A. K. Bnb. Sami Sabit (Tümg. KARAMAN)
11'inci Sv. A. K. Yb. Esat

Saros Grubu (17 Ağustos 1915)

- Bağımsız Sv. Tug. K. Yb. Hamdi
Bağımsız Sv. Tug. Kur. Bşk.Yzb. Kenan (Korg. DALBAŞAR)

(b) Doğu - Kafkas Cephesi

(i) Hudut - KöprükÖy - Azap Muharebeleri (1 Kasım – 19 Aralık 1914) :

- Rus Hududu Bayazıt Mıntıkası 12'nci İhtiyat Sv. A. K. Bnb. Osman
- Rus Hududu Karakilise Mıntıkası 11'inci İhtiyat Sv. A. K. Bnb. Sabri
- Rus Hududu KöprükÖy Mıntıkası 5'inci İhtiyat Sv. A. K. Bnb. Ziya
- İhtiyat Süvari Kolordu Komutanı Korg. Dağıstanlı Mehmet Fazıl Paşa
İht. Sv. Kor. Kur. Bşk. Bnb. Aziz Samih (Alb. İLTER)
1'inci İht. Sv. Tüm. K. Alb. Muhlis
2'nci İht. Sv. Tüm. K. Yb. Abdurrahman
2'nci İht. Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. Süleyman İzzet (Yb.YEĞİNATI)
8'inci Sv. A. K. Bnb. Arif

9'uncu Sv. A. K. Yb. Halil
10'uncu Sv. A. K. Bnb. Tevfik
11'inci Sv. A. K. Bnb. Sabri
12'nci Sv. A. K. Bnb. Cemil

3'üncü İht. Sv. Tüm. K. Alb. Halil
4'üncü İht. Sv. Tüm. K. --- Sait

- 2'nci Nizamiye Sv. Tüm. K. Yb. Yusuf İzzet (Tuğg. MET)
2'nci Niz. Sv. Tüm. K. Emir Sb. Ütgm. Şemsettin (Korg. TANER)

(ii) Sarıkamış Muharebesi (22 Aralık 1914 – 18 Ocak 1915) : Aşiret Kuvvetlerinden ibaret olan İhtiyat Süvari Kolordusu, Sarıkamış öncesi cereyan eden muharebelerde kısmen dağılmış olduğundan geri kalan kuvvetler 22 Kasım 1914'te tugaylar halinde 2'nci Nizamiye Süvari Tümeni emrine verilmiştir.

- 2'nci Niz. Sv. Tüm. K. Alb. Yusuf İzzet (Tuğg. MET)
2'nci Niz. Sv. Tüm. K. Emir Sb. Ütgm. Şemsettin (Korg. TANER)
2'nci Niz. Sv. Tüm. Kur. Bşk. Öyzb. Ali Rıza (KUDÜSLÜ)
9'uncu Niz. Sv. Tug. K. Bnb. İrfan
10'uncu Niz. Sv. Tug. K. Yb. Mürsel (Tüm. BAKÜ)
3'üncü İht. Sv. Tug. K. Yb. Abdurrahman
2'nci İht. Sv. Tug. K. Bnb. Halil
1'inci İht. Sv. Tug. K. Yb. Hacı Hamdi
Mürettep Sv. Tug. K. Bnb. Süleyman İzzet (Yb. YEĞİNATI)

- 3'üncü İht. Sv. Tüm. K. Alb. Halil

(iii) Tortum –Azap–Erzurum Muharebeleri (Nisan 1915 – 16 Şubat 1916) :

- 2'nci Niz. Sv. Tüm. K. Yb. Mürsel (Tüm. BAKÜ)
- 3'üncü İht. Sv. Tüm. K. Alb. Hacı Hamdi

(iv) Malazgirt Ve Kılıçgediği Muharebeleri (10 Temmuz – 5 Ağustos 1915):

- 2'nci Sv. Tüm. K. Yb. Mürsel (Tüm. BAKÜ)
- 3'üncü İht. Sv. Tüm. K. Alb. Hacı Hamdi

(v) Çoruh – Kaledere – Kop – Mama Hatun (Tercan) Muharebeleri (Nisan – Temmuz 1916) :

- 2'nci Sv. Tüm. K. Yb. Esat

(vi) 1916 – 1917 Kışı Mevzi Muharebeleri : 1917 Yılı Mevzi Muharebelerinde görevlendirilen 2'nci Sv. Tug., Bnb. İrfan komutasında 24 Aralık 1917 tarihinde Filistin Cephesi'ne gönderilmiştir. 1918 yazında Kuzey Kafkasya - Azerbaycan ve İran içlerine yapılan harekata Mürettep Sv. Tug., Yb. Akif (Tüm. ERDEMGİL) komutasında katılmıştır.

- 2'nci Sv. Tug. K. Yb. Cemil
- 2'nci Sv. Tug. Kur. Bşk. Bnb. Halil
- 1'inci Sv. A. K. Yb. Mustafa Ziya
- 9'uncu Sv. A. K. Yb. İsmail Hakkı
- 11'inci Sv. A. K. Bnb. Nadir

(vii) Muş - Kulp - Bitlis - Çapakçur - Oğnut Muharebeleri (Temmuz - Eylül 1916) :

- 7'nci Tüm. Aşiret Sv. A. K. Hurşit Bey
- 7'nci Tüm. Aşiret Sv. A. K. Halit Bey

- 3'üncü Sv. Tüm. K. Alb. Esat

(viii) İran Ve Kafkasya'nın Boşaltıldığı 1918 Sonbahar Harekatı:

Mürettep Sv. Tug. K. Yb. Akif (Tüm. ERDEMGİL)

- 5'inci Kafkas Tümeni Mürettep 2'nci Sv. A. K. Bnb. Zihni

- 1'inci Sv. Tüm. K. Fahri (Alb. Akif)
- 4'üncü Sv. A. K. Yb. Halim Pertev

- Azerbaycan Kolordusu Sv. Müfrezesi K. Bnb. Zihni
- Azerbaycan Kolordusu Karayazı Sv. A. K. Yb. Nuh
- Azerbaycan Kolordusu Lezki Sv. A. K. Yb. Hüsrev Mirza Kaçar

(c) Sina- Filistin - Suriye Cephesi

(i) Birinci Kanal Seferi (14 Ocak - 5 Şubat 1915) : Bu bölgedeki hareketin başlamasından evvel düzenli ordu birliklerinin süvarileri burada yer almamış, Bnb. Mümtaz ve Yb. Eşref (Kuşçubaşı) tarafından birer “ Gönüllü Toplama Özel Kh.” tesis edilmiştir. Yapılan hazırlıklardan sonra oluşturulan birer “Gönüllü Atlı Bedeviler Komutanlığı” Birinci Kanal Seferi'ne katılmıştır.

(ii) Birinci - İkinci Gazze Muharebeleri(1916 sonu - 1917 ilk yarısı) :

- 3'üncü Sv. Tüm. K. Alb. Esat

(iii) Gazze - Birüssebi Muharebeleri, Kasım Ayı Çekilme Muharebeleri, Kudüs - Yafa Muharebeleri (30 Ekim - 9 Aralık 1917) :

- 3'üncü Sv. Tüm. K. Alb. Esat

3'üncü Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. Mahmut Nedim (HENDEK)

(iv)Yıldırım Ordular Grubu Şeria Muharebeleri (Ocak-Eylül 1918):

- 3'üncü Sv. Tüm. K. Alb. Esat

3'üncü Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. Mahmut Nedim (HENDEK)

- 2'nci Kafkas Sv. Tug. K. Yb. Mehmet Ali

(v) Nablus Meydan Muharebesi ve Çekilme Harekatı (19 Eylül - 25 Ekim 1918) :

- 2'nci Kafkas Sv. Tug. K. Yb. Mehmet Ali

- 8'inci Kor. Sv. Grup K. Yb. Schierstüdt

- 3'üncü Sv. Tüm. K. Yb. Mahmut Nedim (HENDEK)

- 3'üncü Sv. Tüm. K. Bnb. Vecihi

(d) Irak ve İran Cephesi

29 Ekim 1914 (Kurna Muharebesi) - 28 Eylül 1915 (Birinci Kut-ül Ammare Muharebeleri) arasındaki dönemde, bölgede görevlendirilen süvari birlikleri Acemi Sadun Paşa (sivil) komutasındaki Aşiret Kuvvetleri olmuştur.

(i) Vadi-i Kelal, Felahiye, Beytisa Ve Kut-ül Ammare Muharebeleri (1 Ocak 1916 - 29 Nisan 1916):

- Aşiret Sv. Tug. K. E. Korg. M. Fazıl Paşa (DAĞISTANLI)

- Irak Sv. Tug. K. Yb. Akif (Tüm. ERDEMGİL)

- Fırat Müfreze Komutanı Yb. Sabri

- Aşiret Kuvveti K. Acemi Sadun Paşa (sivil)

- Aşiret Kuvveti K. Mazhar Paşa (sivil)

(ii) İran Cephesi 13'üncü Kor. Kuvvetleri (9 Mayıs 1916 - 25 Şubat 1917):

- Müstakil Sv. Tug. K. Yb. S. Sabit (Tüm. KARAMAN)

- Süleymaniye Grubu Aşiret Kuvvetleri K. Yb. Hacı İbrahim

Süleymaniye Grubu 33'üncü Sv. A. K. -- -----

(iii) Remadiye Muharebeleri (11 Temmuz - 24 Eylül 1917) :

- Müstakil Sv. Tug. K. Yb. Cemil

(iv) Dicle Muharebesi (18 - 30 Ekim 1918) :

- Mürettep Sv. Tug. K. Yb. Akif (Tümg. ERDEMGİL)

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ

Mondros Mütarekesi'nin uygulamaya geçirilmesi, 3 Kasım 1918 tarihinde Musul'un işgal edilmesi ile başlamıştır. Aralarında imzaladıkları gizli anlaşmalar gereği tüm ülkenin işgaline hazırlanan İtilaf Devletleri, Yunanistan'ı aralarına alarak güçlerini arttırırken azınlıkları da kullanmak suretiyle Osmanlı Devleti'ni yok etmeyi planlamışlardır. Padişah Vahdettin ile sadrazamı Damat Ferit Paşa'nın izlediği korkak ve şahsi menfaatlerine yönelik yönetim tarzı da bu planın işleyişini kolaylaştırmıştır. Ancak Mustafa Kemal'in 19 Mayıs 1919'da başlattığı Ulusal Kurtuluş ve Bağımsızlık Mücadelesi, yeni bir Türk Devleti kurmak üzere sürdürülmüştür. Ülkenin doğu ve güney sınırlarının güvenliğini sağlamak üzere başlatılan hareket ve görüşmeler sonucunda; 6 Aralık 1920 tarihli Gümrü (Leninakan) Antlaşması ile Ermeni tehdidi ortadan kaldırılmış, 16 Mart 1921'de imzalanan Moskova Antlaşması ile Sovyetler Birliği'nin desteği ve yardımı sağlanmış ve 20 Ekim 1921 tarihli Ankara Antlaşması ile Fransa ile savaş sona erdirilmiştir.

İşgallere karşı mücadelenin başlamasıyla birlikte teşkilatlanmalarda değişiklikler olmuş, küçük çaplı milis kuvvetleri ve çetelerden başlayarak yeni baştan bir düzenli ordu kurma hazırlıkları hız kazanmıştır. Yapılan değişiklik ve gelişmeler sonunda yirmi piyade tümeni, dört süvari tümeni, üç süvari tugayı, iki süvari alayı ve dört süvari bölüğünden oluşan Türk Kara Kuvvetleri'nin 15 Nisan 1921 tarihindeki süvari birliklerinin konusu şöyle olmuştur:⁶⁰

- 1'inci ve 2'nci Süvari Tümenleri : Çalköy-Yağcılar-Örenköy-Şeyhler bölgesi
- 3'üncü Süvari Tümeni : Yenişehir-İnegöl hattı
- 14'üncü Süvari Tümeni : Zara ve güneyi
- 4'üncü Süvari Tugayı : Çayhisar
- 6'ncı Süvari Tugayı : Kars ve dolayları
- 13'üncü Süvari Tugayı : Koyulhisar

⁶⁰ Genelkurmay Başkanlığı, **T.S.K.Tarihi**, s.262.

- 27'nci Süvari Alayı : Sivas - Kangal bölgesi
- Kastamonu dolaylarında iki süvari bölüğü
- Ankara'da teşkil edilmekte olan Ankara Süvari Alayı ve bir süvari bölüğü
- Adana'da bir süvari bölüğü.

Doğu ve Güney bölgelerinde icra edilen hareketlerden sonra elde edilen siyasi başarılar uzun süreli ve kayda değer bir süvari mücadelesine gerek bırakmamış, bu cephelerde süvari birliklerinin etkili ve düzenli ordu teşkilleri içinde kullanılmaması nedeniyle; süvari hareketi bakımından Milli Mücadelenin esas cephesi olarak değerlendirilen Batı Cephesi'ndeki süvari muharebeleri ele alınmıştır.

1. Milli Mücadele Döneminde Batı Cephesi

a. Kuva-yı Milliye Dönemi: Kuva-yı Milliye, kelime anlamıyla "Milli Kuvvetler, Milli Güçler" anlamına gelmektedir. Ancak bu ifade oldukça dar bir anlam vermektedir. Daha geniş anlamda ise, Kuva-yı Milliye, bir milletin silahlı insan gücü yanında tüm maddi ve manevi güçlerini ifade eder. Bu konuda çalışma yapan bilim adamı ve yazarların fikirleri şöylece özetlenebilmektedir: Yavuz Abadan'a göre; "Milli Mücadele'nin İkinci İnönü Savaşı'na kadarki seyrine egemen olan kuvvetler, o günlerin terimiyle Kuva-yı Milliye" adını almıştır. 26 Ağustos 1922 tarihine kadar Kuva-yı Milliye'nin önemli görevler yaptığını belirten Abadan: "Denilebilir ki, bu kuvvetler olmasaydı, Milli Mücadele olmaz, kurtarıcı Mustafa Kemal Paşa kanatsız ve desteksiz kalırdı...Bunlar kuruluş özelliklerine göre; Kuva-yı Milliye, Kuva-yı Seyyare, Çeteler, Milli Müfrezeler, Mücahitler, Milis Kuvvetleri gibi çeşitli adlar taşıyorlar, ya kendilerine kumanda eden kimselerin, yahutta geldikleri bölgelerin adını taşıyorlardı."⁶¹ Yavuz Ercan ise Kurtuluş Savaşı sırasındaki Kuva-yı Milliye deyimini dar ve geniş olmak üzere iki anlamda incelemiştir.⁶² "Dar anlamda Kuva-yı Milliye, düzenli ordu birlikleri dışında, bir tür gerilla savaşı ile mücadele veren, sevk ve idareleri merkezi bir komutanlığa bağlı olmayan silahlı gruplardır. Geniş anlamda Kuva-yı Milliye ise Kurtuluş Savaşı'nın bütününe ifade eder." Alev

⁶¹ Yavuz Abadan, **Mustafa Kemal ve Çetecilik**, İstanbul, 1972. s. 101-104.

⁶² Yavuz Ercan, "*Kuva-yı Milliye'nin Yapısı ve Niteliği Üzerine Bir Tahli*", **Askeri Tarih Semineri**, 1985, s. 231.

Coşkun'a göre: "...Kuva-yı Milliye, Kurtuluş Savaşı'nı yürüten ulusal direniş kuvvetlerinin genel adıdır. Kurtuluş Savaşı'nda düzenli ordular kurulmadan önce düşmana karşı çetecilik kuralları içinde mücadele veren direniş kuvvetlerini simgeler." ⁶³ Hamza Eroğlu' na göre; "Kuva-yı Milliye, bugünkü dilde kullanımı ile Milli Kuvvetler, Yunanlıların İzmir'i işgal etmeleri ve Anadolu'daki ilerlemeleri üzerine kurulan ve düşmana karşı savaşıyan kuruluşlardır. Kuva-yı Milliye, ordu ile işbirliği yapan, Kurtuluş Savaşı'nın ilk çete ve silahlı savunma kuruluşudur." ⁶⁴ Kuva-yı Milliye; Birinci Dünya Savaşı sonrasında imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşmasını takip eden günlerde, İstanbul Hükümetinden beklediği mukavemeti göremeyen, batılı devletlerin verdiği sözlerin yerine getirilmediğini ve topraklarının işgallere başladığını gören Anadolu insanının bağımsızlık için başkaldırmasıdır. Silaha sarılarak kurtuluş mücadelesine başlayan halk, buldukları yörelerde kısmi çeteleşmelere geçmiş, çete, milis kuvvetleri gibi değişik isimlerle anılan bu kuvvetler, genel olarak Kuva-yı Milliye diye isimlendirilmişlerdir. ⁶⁵ Batı Anadolu'daki kuvvetler vatansever halk, efeler ve zeybeklerin katılımı ile kurulmuş, bu kuvvetlerde asker kaçakları, zorla görevlendirilenler, macera arayan kimseler de yer almıştır. Buna karşılık Güney Anadolu'daki kuvvetlerde ise vatansever halk çoğunluğu oluşturmuştur. Batı'da komuta kademesinde yer alan subayların sayısı oldukça az iken Çerkez Etem, Demirci Efe gibi mahalli isimler ağırlıklı olmuştur. Buna karşılık Güney'de görev yapan subayların bir kısmı bizzat Mustafa Kemal tarafından görevlendirilmişlerdir. Doğan Bey (Topçu Bnb. Kemal), Aydınoglu Tufan Bey (P.Yzb. Osman Nuri), Polat Bey (Yzb. Kamil) bunlardan bazılarıdır.

İtilaf Devletleri arasında daha önceden yapılan gizli anlaşmalar (26 Nisan 1915 tarihli Londra Anlaşması ile 19 Nisan 1917 tarihli Saint Jean-de Maurienne) gereği, İzmir ve civarının İtalya'ya verilmesi kararlaştırılmıştır. Fakat "Megalo İdea" hayalleri içindeki Yunanistan, İngiltere'nin de desteği ile planları değiştirmeyi

⁶³ Alev Coşkun, **Kuva-yı Milliye'nin Kuruluşu**, İstanbul,1996. s.59

⁶⁴ Hamza Eroğlu, **Türk İnkılap Tarihi**, Ankara, 1950, s.151.

⁶⁵ İzzet Öztoprak, "*Düzenli Ordunun Kuruluşu*", **Askeri Tarih Semineri**, 1985, s. 261.

başarmış ve 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'i işgal etmiştir. 1920 yılının Haziran ayında İzmir'e yerleşmiş ve yığınaklanmasını⁶⁶ tamamlamış olan Yunanlılar, Anadolu içlerine doğru harekete geçerek kısa zamanda Uşak-Gediz hattına ulaşmışlardır. ⁶⁷ Milli Mücadele tarihinde önemli bir dönüm noktasını oluşturan İzmir'in işgalinden itibaren işgalcilerle mücadeleye başlayan Anadolu halkı, taarruz gücünü elde ettiği her fırsatta düzenlediği akınlarla Yunan kuvvetlerine zayıf vermiştir. Temin edilebilen at ve katırlardan oluşturulan süvari birliklerinin yanında efe, çete reisi, ağa gibi grup liderlerinin komutasındaki müfreze ve topluluklarla mücadele sürdürülmüştür. Hemen her bölgede icra edilen ulusal kongrelerde alınan kararlarla mücadele azmi devam ettirilirken süvari birliklerinin teşkiline önem verilmiştir. Bir örnek olarak 22 Mart 1920 tarihindeki Beşinci Balıkesir Kongresi'nin kararlarından bazıları şöyledir: "...Heyet-i Merkeziye karargahı için 40 süvari muhafız kuvveti kadrosu kabul edilmiştir....Bergama cephesinde iki akıncı müfrezesi..., Soma bölgesinde iki hücum müfrezesi, iki akıncı müfrezesi..., Akhisar cephesinde iki hücum ve iki akıncı müfrezesi, bir süvari alayı... kadro tespit edilmiştir."⁶⁸

Kuva-yı Milliye hareketinin devam ettiği günlerde hemen hemen tüm yurttaki baş gösteren isyanlar tehlikeli ve ülkenin geleceğini karartıcı bir hal almıştır. Batı Anadolu'da Bandırma, Gönen, Susurluk, Kirmastı, Karacabey, Biga çevresi ile bölgedeki kuvvetlerin hareketi etkileyen ve görev sahasını genişleten İzmit, Adapazarı, Düzce, Hendek, Bolu, Gerede, Nallıhan, Beypazarı, Konya, Yozgat, Çorum dolaylarında başlayan iç ayaklanmalar, başta Yunan kuvvetleri olmak üzere işgal kuvvetlerinin planlarını kolaylaştırmıştır.

⁶⁶ Yığınaklanma: Bir savaş öncesinde seferberliğin ilanı ile birlikte, silahlı kuvvetlerin belirlenmiş yerlerde ve planlanmış birliklerle tertibat alması, savaşa hazırlanması.

⁶⁷ Öklem, a.g.e., s.212.

⁶⁸ TBMM, **Anadolu ve Rumeli'de Gerçekleştirilen Ulusal ve Yerel Kongreler**, C.3, s.32.



Fotoğraf 1. *Mustafa Kemal, Yozgat isyanını bastırdıktan sonra Ankara'ya gelen Çerkez Etem ve adamları ile Ankara istasyonunda - 12 Temmuz 1920.⁶⁹*
(*M.Kemal'in solundakiler : Çerkez Etem, Bnb. Hacı Şükrü, Bnb. Salih Omurtak. Sağındakiler: Alb. Kazım Özalp, Alb. Bekir Sami, Yaver Salih Bozok*)

Anadolu'yu işgal hareketini genişleten Yunan kuvvetlerinin karşısına çıkan vatansever birliklerden oluşan Kuva-yı Milliye, kısmi başarılar kazansa da düzenli, eğitilmiş ve güçlü Yunan ordularına tamamen karşı koyamamışlardır. Ancak, 1920 yılı başlarında oluşturulmaya çalışılan düzenleme gereği yeni tümenler kurulmuş, oluşturulan yeni cepheler tümen komutanlıkları sorumluluğuna verilerek Kuva-yı Milliye'nin etkinliği biraz daha artmış, düzenli ordu yolunda adımlar atılmaya başlanmıştır. Bu çalışmaların yapıldığı bir ortamda gerçekleşen "Gediz Taarruzu" düzenli ordu birliklerine olan ihtiyacı en açık biçimde ortaya çıkarmıştır. Çerkez Etem'in teşvik ve isteği ile yapılan Gediz taarruzundan beklenen başarı sağlanamayınca, Etem ve taraftarları bunun sorumluluğunu düzenli ordu birliklerine yükleyerek ordu birliklerinin iyi muharebe edemediğini öne sürmüş ve aleyhte propaganda başlatmışlardır. Buna karşılık kıta komutanları ve subaylar da Etem'in komutasındaki Kuva-yı Seyyare'nin düşman karşısında ciddi muharebeye girişmediğini ve savaşın kaybedilmesinin sorumlusunun Kuva-yı Seyyare olduğunu

⁶⁹ Mehmet Özel, **Türk Kurtuluş Savaşı**, C.3 , T.C.Kültür Bakanlığı, Ankara, 1996. s.52.

iddia etmişlerdir. Ortaya çıkan durumu değerlendiren Mustafa Kemal, Batı Cephesinde düzenleme yapmaya gerek görmüş, Cephe Komutanı Ali Fuat Paşa'yı Moskova'ya göndermeyi, cepheyi ikiye ayırarak Batı Cephesine İsmet Paşa'yı, Güney Cephesine de Refet Paşa'yı görevlendirmeyi uygun bulmuştur. Süratle düzenli ordu ve büyük süvari birlikleri kurma kararı veren Mustafa Kemal, cephe komutanlarını çağırarak talimatını vermiş, böylece 8 Kasım 1920'de düzensiz teşkilat fikir ve siyasetini yıkma kararı faaliyet ve uygulama alanına konmuştur.⁷⁰

b. Düzenli Orduya Geçiş Dönemi: I. İnönü Muharebesi (6- 11 Ocak 1921), yeni kurulmakta olan Türk Ordusunun Batı Cephesinde Yunan Ordusuna karşı icra ettiği ilk muharebedir. (Yunan kayıtlarında İnönü Savaşları –Avgin Savaşları- olarak belirtilmektedir.⁷¹) Yakın tarihinde aldığı yenilgilerle moral bozukluğu ve eziklik yaşayan Türk Milleti'nin mücadele azmi ve kararlılığını kamçılayan bu ilk muharebe zaferle sonuçlanmıştır. Batı Cephesi düzenli savaşlarında ilk defa süvari birlikleri bu savaşta kullanılmış, sınırlı sayıda, henüz tam eğitilememiş ve teçhiz edilememiş birlikler, vazifelerini en iyi şekilde yerine getirmeye çalışmışlardır. Türk Milletinin moralini yükselterek kurtuluş ümitlerini artıran I. İnönü Zaferi, Yunanlıların prestij kaybetmesine neden olmuştur. Daha sonra II. İnönü Muharebesi (23 Mart – 4 Nisan 1921) de zaferle sona ermiş, Yunanlılar ağır zayıat vererek geri çekilmeye başlamışlardır. Geri çekilen Yunan kuvvetlerini takiple görevlendirilen Türk Süvarileri, Yunanlılara büyük kayıplar verdirmişlerdir. İlk defa I. İnönü Muharebesi'nde görev alarak başarılı vazifeler icra eden süvari birliklerinin, II. İnönü Muharebesi'nde de aynı başarıyı göstererek düşmana zayıat verdirmesi büyük memnuniyet yaratmıştır. Fahrettin Altay bu konuda şu ifadeleri kullanmıştır: "... Bir müddet sonra Yunanlılar tekrar taarruza geçmişlerdi, bu defa da İkinci İnönü muzafferiyeti muntazam ve disiplinli yeni Türk ordusunun şanlı süngüsüne nasip olmuştur. Kaçan düşmanı Bursa istikametinde takibe memur edilen süvari tümenleri düşman gerilerine sarktıkları gibi daha sonra Gediz cihetine ve Dumlupınar gerilerine, Banaz Ovasına doğru akınlar da yapmışlardır. Bu derin hareketler, büyük

⁷⁰ Atatürk, **Nutuk**, Gnkur.Yayımları, Ankara,1981,s.372.

⁷¹ General N. Trikopis ve M. Papulas, **Yunan Generallerinin İtirafı**, Tashih Adnan Şenel, Berikan Yayınları, Ankara, 2001, s.75.

süvari birliklerimizin ileride büyük işler başaracak istidada sahip olduklarını göstermişti...”⁷²

Yunan kuvvetleri İnönü mevzileri önünde başarısızlığa uğramış ve Bursa’ya doğru geri çekilmiştir. Bu esnada güneyde (Afyon Bölgesi) bulunan Yunan 1’inci Kolordusu yan ve gerilerine taarruz ederek bu gruba da zarar verilmesi planlanmıştır. Güney Cephesi Komutanı Refet Paşa (Bele), komutasındaki üç piyade tümeni, bir süvari tümeni ve bir süvari tugayı ile, İnönü mevzilerinde serbest kalan kuvvetlerin kendi bölgesine katılmasını beklemeyip eldeki süvari birliklerini Yunan hatlarının çok gerilerine göndermiş, etkili Yunan savunması karşısında başarılı olunamadan çok sayıda zayıat vererek başlangıç mevzilerine çekilmişlerdir.

Güney Cephesi Komutanı Refet Paşa, Aslıhanlar - Dumlupınar Savaşı sonunda Yunan kuvvetlerinin bozguna uğratıldığını rapor etmiş, ancak durumun tam tersi olduğu daha sonra anlaşılmıştır.⁷³ Bu gelişmelerden sonra 5 Mayıs’ta Batı ve Güney Cepheleri birleştirilmiş, Batı Cephesi Komutanlığı olarak İsmet Paşa (İnönü)’nin emrine verilmiştir.

8 Temmuz’dan itibaren ileri harekate başlayan Yunan kuvvetleri, örtme ⁷⁴ görevinde bulunan süvari birlikleri ile temasa geçmiş, süvari tümenlerimizin top sayısının az olması ve tesirli mesafesinin kısa olması, Yunan öncülerine bile mukavemetlerine imkan vermemiştir. 12 Temmuz günü bütün cephelerde Yunan taarruzu başlayınca Batı Cephesi Komutanlığı, görülen lüzum üzerine yeni bir Grup teşkiline karar vermiştir. 14’üncü Süvari Tümeni, 15’inci Piyade Tümeni ve Meclis Muhafız Taburu’ndan, Albay Fahrettin (Altay) komutasında 5’inci Grup teşkil edilmiştir. Daha sonra yayımlanan emirde, Ordunun Eskişehir-Seyitgazi hattına çekilmesi, 5’inci Grup emrindeki piyadelerin 3’üncü Grubun emrine verilmesi ve

⁷² Fahrettin Altay, **İstiklal Harbimizde Süvari Kolordusu**, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1949, s.10.

⁷³ Atatürk, **a.g.e.**, s.429.

⁷⁴ Örtme hareketi : Savunma yapan birlikler tarafından kullanılan bir hareket çeşididir. Taarruz eden tarafın tertibatını bozmak, erkenden muharebeye girmesini sağlamak ve savunan kuvvetlere zaman kazandırmak için uygulanır.

oluşacak Süvari Kolordusunun geri çekilme hareketini örtmesi istenmiştir. Bu gelişme Süvari Kolordusunun kurulmasını ve gelecek muharebelerde yeni bir sayfa açılmasını sağlamıştır. 8 - 12 Temmuz 1921 tarihlerindeki Kütahya Muharebesi gibi 19-21 Temmuz 1921 tarihli Eskişehir Muharebesinde de Yunan taarruzlarına fazla direnemeyen Türk kuvvetleri kuzey ve doğu istikametinde çekilmeye başlamışlardır. Her türlü olumsuzluğa rağmen, Batı Cephesi tüm muharebelerden sonra düşmandan sıyrılarak, hiçbir birliğini düşmana kaptırmadan, geri çekilme gibi çok zor bir hareketi başarıyla icra etmiştir.

c. Sakarya Meydan Muharebesi: 14 Ağustos 1921'de Yunan Ordusunun Sakarya Mevzileri ile temasa geçmesi için ileri hareketi ile başlayan Sakarya Meydan Muharebesi, 22 Eylül 1921'de Yunan Kuvvetlerinin Sakarya batısına çekilişi ve Türk karşı taarruzu ile tamamlanmıştır. Kazanılan başarı milletin orduya olan güvenini arttırmış, Sakarya doğusu ve müteakiben Afyon – Eskişehir hattına kadar topraklar kurtarılmıştır. Bu dönemde süvariler çok başarılı muharebeler icra etmiştir. İleri hareketin başlamasıyla örtme görevindeki Türk süvarilerini geri atmaya başlayan Yunan kuvvetleri, Sakarya'nın güneyine inmek üzere Çakmak ve Fettahoğlu köprülerinden geçişe başlamış, süvarilerin mukavemeti karşısında geçiş ancak beş günde tamamlanabilmiştir.

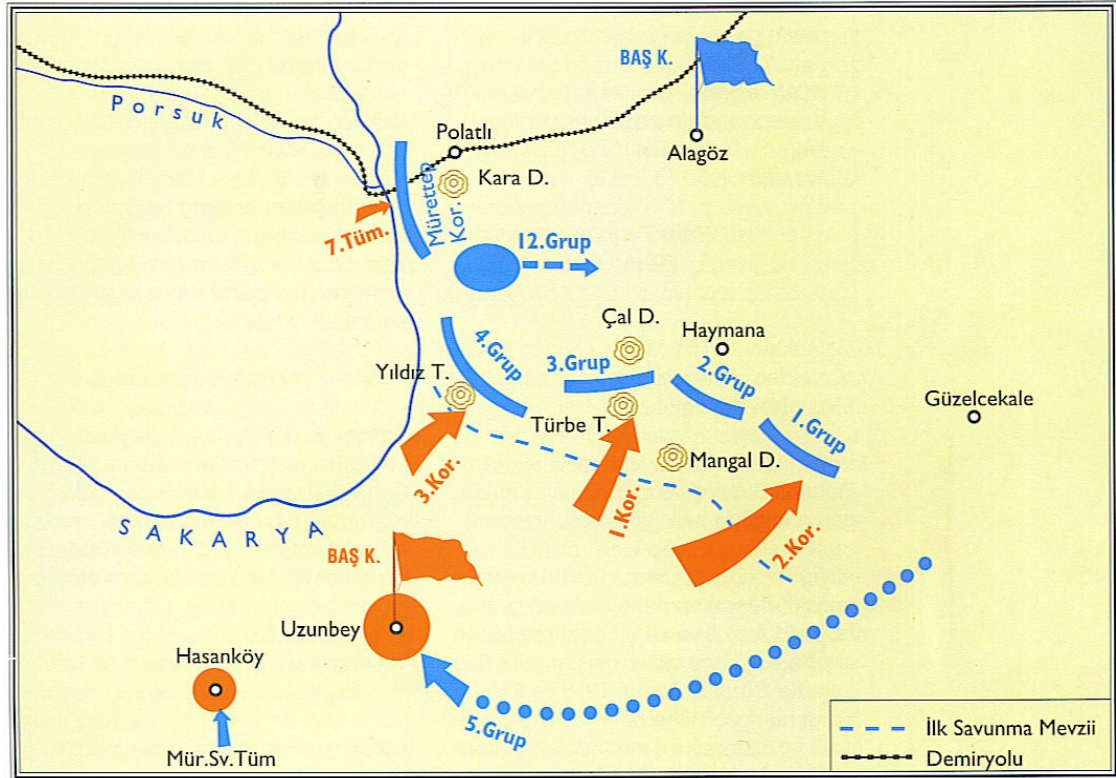


Fotoğraf 2. *Kral Constantine ve Sakarya Nehri'ni doğuya geçen Yunan süvarileri.*⁷⁵

⁷⁵ İbrahim Artuç, **Yeniden Doğu**, Kastaş Yayınevi, İstanbul, 2001, s.387.

Genel teşkilatlanma ve tertiplenmede 2, 3 ve 14'üncü Süvari Tümenleri ile 4'üncü Süvari Tugayı, 5'inci Grup emrine verilmiştir. Ancak bu birlikler gelişen durumlara göre sık sık yer değiştirmiş, süvari tümenleri diğer grupların emrinde de görevlendirilmiştir. 25 Ağustos'ta Alb. İzzettin (Çalışlar) komutasındaki 1'inci Grup, Prens Andrei'nin 2'nci Kolordusu ile giriştiği şiddetli muharebeler esnasında emrindeki 2 ve 3'üncü Süvari Tümenlerini Yunan kuvvetlerini kuşatacak şekilde bir taarruza sevk etmeyerek harekatı olumsuz etkilemiştir. Bu esnada derinlikte faaliyet gösteren Alb. Fahrettin'in 5'inci Grubu (14'üncü Süvari Tümeni ile 4'üncü Süvari Tugayı) geri bölgelerde akınlar yaparak bir deve ikmal konvoyunu dağıtmış, 159 deve ile 67 eşek ele geçirilerek motorlu araçlar tahrip edilmiştir.⁷⁶ Yunan birliklerinin geri çekilmeleri esnasında Türk Süvarilerinin yan ve gerilere yaptığı baskınlarından çok zarar gördüğü, 2'nci Yunan Kolordu Komutanı Prens Andre'nin bir raporunda "Uzunbey" baskını sonrasında Sakarya mevzilerine taarruzdan vazgeçip geri dönmeyi düşündüğü anlaşılmıştır.

Kroki 1. 5'inci Grubun "Uzunbey" harekatı



⁷⁶ İbrahim Artuç, **Büyük Dönemeç, Sakarya Meydan Muharebesi**, Kastaş Yayınları, İstanbul, 1985, s.88.

(1) Uzunbey Baskını: Yunan Ordusunun ileri harekate başlaması ile çok ayrıntılı ve en doğru bilgiler içeren keşif faaliyetleri önem kazanmıştır. Süvari alaylarının keşifleri esnasında Yunan ulaştırma kolları vurularak 200 kadar deve, birçok silah, mühimmat ve malzeme ele geçirilmiş, Uzunbey’de büyük bir menzil noktası ve uçak merkezi tesis edildiği öğrenilmiştir.⁷⁷ Mesafenin oldukça uzak olmasına rağmen, zorlu bir gece yürüyüşüyle bu noktaya bir baskın yapılabilirse iyi bir başarı elde edileceği değerlendirilmiş ve harekete geçilmiştir. Mevcut haritaların yetersiz oluşu, mesafenin uzaklığı nedeniyle sık sık kılavuz değiştirilmesi ve kılavuzların yolu şaşımaları nedeniyle istenen baskın etkisi sağlanamamıştır. Birliklerin köye güneş doğduktan sonra varabilmesiyle başlayan çatışmada Yunan Kuvvetleri köyü savunmaya başlamış, uçaklar havalanmış, Yunan askerleri yakındaki Kürttaciri köyüne kaçmak suretiyle büyük bir zayıttan kurtulmuştur. Süvariler köy civarındaki çadırları tahrip etmişler, köye girmek üzere Kolordu Komutanı tarafından takviye kuvvet görevlendirildiği anda, Ordu Komutanlığının telsiz emriyle Ordu sol yanına (Çeltek bölgesine) dönmeleri emredildiğinden harekati durdurarak savunma mevzilerini işgal etmek üzere geriye dönmüştür. Sakarya Muharebelerinden sonra köyün sadece bir menzil noktası olmadığı, Yunan Küçük Asya Ordusu⁷⁸ Başkomutanlığının karargahı olduğu ve Yunan Veliht Prensi George’un o gece Başkomutan Papoulas’ ın yanında bulunduğu öğrenilmiştir.⁷⁹ Prens Andrei Felakete Doğru adlı eserinde bu konuda şu ifadeleri yazmıştır : “...Hadisat benim keşif ve tahminlerimi haklı gösterdi. Zira düşman ricat etmediği gibi, II. Kolordu’ya karşı olan mukavemetini de kuvvetlendirdi ve topçu ile birlikte kuvvetli bir süvari müfrezesi Kolordu’nun sağ cenahını sürtüp geçerek Ordu’nun gerisine doğru yürüdü. Sonradan öğrendim ki bu süvariler az kalsın Uzunbey’deki Ordu Başkumandanı ile Erkanıharbiyesi’ni⁸⁰ esir etmek üzere imişler..”⁸¹

⁷⁷ Altay, **a.g.e.**, s.25.; İbrahim Artuç, **Yeniden Doğuş**, Kastaş Yayınevi, İstanbul, 2001,s.313.

(Altay’ın eserinde ve Polatlı İlçe Kaymakamlığı’nın resmi web sitesinde köyün adı Uzunbeyli olarak görülmektedir. Bk. <http://www.polatli.gov.tr>)

⁷⁸ Küçük Asya Ordusu : 15 Mayıs 1919 tarihinden itibaren Batı Anadolu’yu işgale başlayan Yunan Ordusu’na verilen ad. Yunanca “*Mikra Asiatiki*” .

⁷⁹ Altay, **a.g.e.**, s.26.

⁸⁰ Erkanıharbiye: Komutanın karar vermesine yardımcı olmak üzere kurmay subaylardan oluşan karargah grubu, bu konuda eğitim almış kurmay subaylar topluluğu.

(2) **Fettahoğlu Baskını** : 12 Eylül günü Kavuncu Köprüsü istikametinde ileri harekate başlayan 5'inci Grup, Yunanlıların terk ettiği 20 yaralı er ile silah ve malzeme ele geçirmiş, Mrettep⁸² Tümen Fettahoğlu Köprüsü'ne baskın yaparak Yunan istihkamlarını geri atmıştır. Bu sayede son derece önemli bir geçiş noktası Yunanlılar tarafından tahrip edilmeden kurtarılmıştır. Köprüyü imha etmek üzere döşenmiş tahrip kalıpları, 35'inci Süvari Alayı'ndan Teğmen Bekir tarafından etkisiz hale getirilmiştir.⁸³  süvari alayı ve bir piyade alayından oluşan Mürettep Tümen hareket sonunda bir röntgen makinesi, birkaç kamyon, 15 at arabası, 1500 kasaplık hayvan ele geçirmiştir.

(3) **Sivrihisar Baskını** : Yb. Ahmet Zeki komutasındaki Mürettep Tümen, 400 kişilik Yunan birliğinin bulunduğu ve önemli bir ikmal merkezi olan Sivrihisar'a bir baskın düzenlemiş, çoğu Yunan askerinin kaçarak terk ettiği bölgede 2 doktor, 23 er ve 39 yaralı ele geçirilmiştir.



Fotoğraf 3. *Sivrihisar'da Yunan askerleri - 14 Ağustos 1921.*⁸⁴

⁸¹ Prens Andrei, **Felakete Doğru**, ev.Hüseyin Rahmi, Askeri Matbaa, İstanbul, 1932, s.110.

⁸² Mürettep : Tertip edilmiş, düzenlenmiş. Bir görevin icrası için düzenlenmiş askeri birlikler.

⁸³ Artuç, **Sakarya Meydan Muharebesi**, s.243.

⁸⁴ özel, **a.g.e.** , s. 215.

Cephenin ortasında bulunan bu merkezin çok kolay bir şekilde baskına uğraması General Papoulas'ı hayrete ve dehşete düşürmüştür. Baskın sonrasında bol miktarda sağlık malzemesi ele geçirilmiştir. Prens Andrei Felakete Doğru adlı eserinde Sakarya'daki muharebeler hakkında detaylı bilgiler vermiş, Türk Süvari birliklerinin sayısını üç fırka kadar değerlendirerek mevcut Yunan Süvari Livasının yapılan taarruzlara karşı koyamadığını belirtmiştir. Yerli Türk atlarının sağladığı hareket kabiliyeti, Yunan birliklerinin devamlı tacize maruz kalmasına neden olmuştur. Yunan süvarilerinin daha önce 1912 - 1913 Makedonya ve Epir meydan muharebelerinde de kullandıkları yaşlı atlar Anadolu'da etkili olarak kullanılamamıştır. Arpa ve kuru ot noksanlığı da manevra ve sürati olumsuz etkileyen faktörlerdir.⁸⁵ Bütün bu olumsuzluklardan kaynaklanan nedenlerle beklenen hareketliliği gösteremeyen Yunan kuvvetleri ve özellikle ikmal birlikleri çok sık tacize maruz kalarak zayıf vermişlerdir. Bu durumu aldığı raporlarla teyit eden Prens Andrei, 14 Eylül 1921 tarihindeki baskını şöyle anlatmıştır : "...Ordu merbutu teşekküllerin bırakılmış olduğu Sivrihisar mevkiine düşman süvarisinin girmiş olduğu ve bir tabur piyade ile 9'uncu Fırka'nın topçusu Mulk mevkiine vasıl olmazdan evvel bir felaketin zuhur eylemiş bulunduğunu ve düşmanın taciz edilmeksizin ve beraberinde bir miktar esir de alarak hareket eylemiş olduğu hakkında bir rapor aldım..."⁸⁶

18 Eylül akşamı Türk süvarileri Çifteler - Hamidiye - Seyitgazi hattına ulaşmıştır. Cephe karargahından 100 kilometre kadar batıya ilerleyen ve Yunan birliklerini tacize başlayan bu birliklerin imhası için 1'inci Yunan Kolordusu görevlendirilmiştir. Türk tarafının elindeki tek çevik kuvvet olan süvarilerin içine düştüğü bu tehlikeli gelişme karşısında, 20 Eylül'de Cephe Komutanı emriyle süvarilerin kesin sonuçlu muharebeye girmeden kendilerini koruması ve emniyetli bölgelere çekilmesi emredilmiştir.

⁸⁵ Andrei, **a.g.e.** , s. 93.

⁸⁶ **a.g.e.** , s. 167.

Sakarya Savaşı bir savunma savaşıdır. Bu nedenle süvarilerin taarruz ve takip özellikleri başlangıç safhasında etkili olarak kullanılamamıştır. Savunma hareketini örtmek ve Yunan kuvvetlerinin ilerlemesini geciktirmek görevlerini yürüten süvari birlikleri, her fırsatta düzenledikleri taarruzi hareketlerle Yunan kuvvetlerini etkilemişler ve taarruzlardan vazgeçip geri çekilmeye başlayan Yunan birliklerini takip esnasında ciddi zararlar vermiştir.

ç. Süvari Kolordusunun Kurulması: Sakarya Savaşı sonrasında oluşan sakin durumdan istifade edilerek süvari tümenlerinin eğitimlerinin ve malzeme noksanlarının tamamlanmasına öncelik verilmiştir. Gelecekte icra edilecek bir meydan muharebesinde süvari birliklerinin nitelik bakımından üstün olabilmesi için, halihazırdaki örtme vazifesinden alınarak geride toplu bir halde eğitim ve malzeme eksikliklerini tamamlaması gerekmiştir. Bu nedenle örtme vazifesinde 14'üncü Piyade ve 3'üncü Süvari Tümenlerinin bırakılarak 2'nci ve 14'üncü Tümenler ile Kolordu Karargahı'nın Konya Ilgın'a intikali emredilmiş, kuzey bölgesinden 1'inci Süvari Tümeni de Kolordu'ya dahil edilmiştir. Elde mevcut toplar uzun menzilli Rus yapımı dağ toplarıyla değiştirilmiş, eksik tüfek ve kılıçlar mümkün olabildiği kadar ikmal edilirken bir miktar yeni eyer takımları yaptırılmış, veteriner ve nalbant malzemeleri tamamlanmıştır. Binicilik eğitimlerinin pekiştirilmesi ve müteakip harekatta görev alacak süvarilerin eğitimi için Ilgın'da, Kolordu Kurmay Başkanı Binbaşı Kurtcebe (Noyan) emrinde bir binicilik okulu açılarak bütün genç subaylar burada kurstan geçirilmiştir.⁸⁷ Sıkı eğitim ve tatbikatlarından başka tümenlere karşılıklı birkaç defa da büyük çaplı manevralar yaptırılmıştır. 1 Nisan 1922 de üç süvari tümeni Ilgın'ın Ilıca meydanında toplanarak Başkomutan Mustafa Kemal (Beraberinde Sovyet elçisi Semion İvanoviç Aralov ve Azerbaycan elçisi İbrahim Abilov ile asker kökenli milletvekilleri de olduğu halde) tarafından teftiş edilmiş, bir tatbikat ve bir geçit resmi yaptırılmıştır.

⁸⁷ Çalbatır, a.g.e., s.21



Fotoğraf 4. *Başkomutan M.Kemal, Rusya Elçisi Aralov ve Azerbaycan Elçisi Abilov'la Ilgın Manevralarında.*⁸⁸

Eğitimlerin devam ettiği bu dönemde Süvari Kolordusu komuta heyeti de oluşturulmuştur. Kurmay Başkanı olarak Binbaşı Kurtcebe ve Binbaşı Şükrü (Koçak), hareket şubesi müdürlüğüne Yüzbaşı Şükrü (Sökmensüer), emir subayları Üsteğmen Fevzi (Uçaner) ve Üsteğmen Muzaffer (Göksenin), adli müşavir Makedonyalı Münir (Kocaçıtak) ve diğer karargah personeli çalışmalara başlamış, Kolordu karargahında bir muhafız süvari bölüğünden başka bir de atlı bando teşkil edilmiştir.

Kolordunun tümen komutanları, kurmay başkanları ve alayları aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur :

-1'inci Süvari Tümeni :

Albay Mürsel (Bakü),

Binbaşı Kemal (Balıkesir),

10'uncu, 11'inci, 14'üncü ve 21'inci Sv.A.ları.

⁸⁸ Özel, **a.g.e.** , s. 267.

-2'nci Süvari Tümeni:

Yarbay Ahmet Zeki (Soydemir),
Yüzbaşı Tefik ve Yüzbaşı Cevdet (Bilgişin),
2'nci, 4'üncü, 13'üncü ve 20'nci Sv.A.ları.

-14'üncü Süvari Tümeni:

Yarbay Suphi (Kula),
Yüzbaşı Muzaffer (Tuğsavul).
3'üncü, 5'inci, 34'üncü ve 54'üncü Sv.A.ları.

Süvari Kolordusunun (Seyyar hastahane, hayvan hastahanesi ve nakliye kolları hariç) o dönemdeki mevcudu şu şekildedir :⁸⁹

Tablo 1. 5'inci Süvari Kolordusu Mevcudu

5'inci Sv. Kor.	Subay	Er	Hayvan	Tüfek	Mk. Tf.	Kılıç	Bomba	Top
Kor.Kh.ve Bağlı Birlikleri	50	1050	500	450	-	450	150	4 Sahra
1' inci Süvari Tümeni	171	2750	2650	1530	16	1280	100	4 Dağ
2'nci Süvari Tümeni	174	3240	3710	1940	16	1870	190	4 Dağ
14'üncü Süvari Tümeni	155	2860	2620	1530	16	1200	180	4 Dağ
TOPLAM	550	9900	9480	6450	48	4800	620	16

⁸⁹ Altay, a.g.e., s.39.

Sakarya Meydan Muharebesi sonrası Türk Kara Kuvvetleri'nin teşkilatlanmasında 5'inci Süvari Kolordusu dışındaki süvari birliklerinin durumu şu şekilde olmuştur⁹⁰:

- Doğu Cephesi'nde 6'ncı Süvari Tümeni (Kars ve kuzeyinde)
- Antep Bölgesi'nde 12'nci Süvari Alayı
- Merkez Ordusu emrinde 27'nci Süvari Tugayı (Sivas'ta), daha sonra tümen seviyesine çıkarılmış, 19'uncu ve 55'inci Süvari Alayları dahil edilmiştir. Merkez Ordusu 1922 Şubat ayında lağvedilmiştir.
- Ankara Komutanlığı emrinde Ankara Süvari Alayı.

Bu teşkilat sabit kalmamış, gelişen durumlara göre değişiklikler yapılmıştır. 7 Ekim 1921 tarihinde 5'inci Süvari Kolordusu yeni kurulan 1'inci Ordu Komutanlığı'na bağlanmıştır. 19 Kasım 1921'de yeni bir değişiklik yapılmış, 1'inci Ordu, 2'nci Ordu, 3'üncü Kolordu ve Kocaeli Grubu teşkil edilmiştir. 21'inci Süvari Alayı, 36'ncı Süvari Alayı ve bir akıncı müfrezesinin Kocaeli Grubu emrinde görevlendirildiği bu teşkilata ilave yapılmış ve 30 Nisan 1922'de kolorduların süvari bölüklerinden Albay Hacı Arif komutasında bir Mürettep Süvari Tümeni kurulmuştur.

2. Büyük Taarruz

Sakarya Meydan Muharebesinden sonra ortaya çıkan durum Türk Ordusunun kesin sonuçlu bir taarruza başlamasını gerektirmiştir. Yapılan hazırlıklardan sonra 16 Haziran 1922 tarihinde Büyük Taarruz kararı verilmiş, birliklere verilen yeni bölgelerin işgali ve hazırlıkların tamamlanması için 15 Ağustos'a kadar süre tanınmıştır. Harekat planı gereği tüm Ordunun günler boyu kilometrelerce yol kat edip Afyon güneyine ve batısına yanaşması, on binlerin hareket halinde olmasına rağmen gizliliğin sağlanması istenmiştir. Böylesine zor bir intikalin başarılması için gizlilik prensibine azami uyularak her türlü tedbir alınmış, subay keşif kolları tarafından yapılan keşiflere göre sadece geceleri çalışılmıştır. İntikaller sonrası hava aydınlanmadan önce konaklanacak yerlerin, gizlenmeyi sağlayacak şekilde ağaçlıklı veya köy gibi yerler olmasına dikkat edilmiştir. Bir birliğin terk ettiği yere geriden gelen başka bir birlik yerleştirilerek faaliyetlerin değişmeden devam ettiği izlenimi verilmiş, bazı çadırlar söndürülmemiştir. Yunan kuvvetleriyle

⁹⁰ Türk Kara Kuvvetleri Tarihi, s. 260.

temastaki mevzilerde olağan dışı hareketler yapılmamış, bir iki kişilik subay keşifleriyle en öndeki birliklerin taarruz mevzileri, ilerleme istikametleri, topçu mevzileri, hedefler iyice belirlenmiştir. Taarruzun bir gün öncesine kadar tüm birlikler taarruz çıkış hattına 10-15 kilometre yaklaşmış ve düşmana yanaşmak için son gece beklenmiştir. Yanıltma maksadıyla gerek Yunan birliklerine gerekse Türk askerlerine bir Yunan taarruzu beklendiği havası verilmiştir. Tabii ki çok fazla gözetleme ve dinleme yapan Yunan askerleri ile mevcut uçaklar birtakım ileri hareketleri sezmiş ve belirlemiştir. Ancak bir taarruz beklenmediği için sadece emniyet tedbirleri artırılmıştır. Öyle ki General Trikapis 25 / 26 Ağustos gecesi Afyon'da bir baloya katılmıştır. 24 Ağustos günü Başkomutanlık Karargahı da Akşehir'den Şuhut'a intikal etmiş, böylelikle tüm birlikler 25 Ağustos akşamı taarruza hazır hale gelmişlerdir.

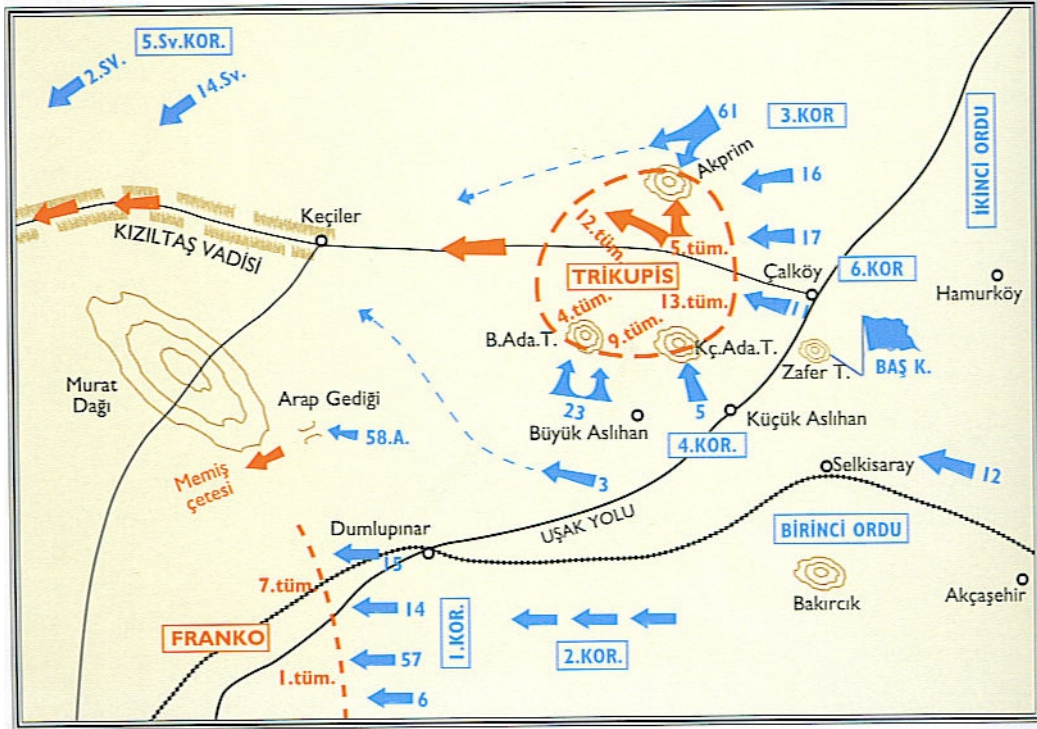
Harekat planı gereği piyade birliklerinin taarruza başlamasını ve belli bir hatta kadar ilerlemesini bekleyecek olan Süvari Kolordusu, Yunanlıların Ahır Dağlarını sadece bir süvari bölüğü ile gözetlediğini öğrenmiş, tasarlanan ilerleme zamanından daha önce harekete geçmeyi teklif etmiş ve hazırlıklarını tamamlayarak ilerleme istikametinde kullanacağı vadi ve patikaları belirlemiştir. 25 Ağustos akşamı hava karardığında önde 1'inci Tümen olmak üzere kilometrelere varan uzun bir yürüyüşle birerle kol düzeninde Ahır Dağlarına doğru intikal başlamış, bütün gece boyunca dar patikalardan, uçurum kenarlarından çoğu zaman yedekte⁹¹ olarak ilerleyen Kolordu, sabahleyin Sincanlı Ovası'na inmiştir. Yunanlılara hissettirilmeden cephenin 20 kilometre içine sızılmış, saat 10.00'a doğru süvariler her üç tümenle dağları aşmış ve düzlüğe inmişlerdir. Yarbay Mürsel komutasındaki 1'inci Tümen Dumlupınar doğusuna kadar ilerlemiş, İzmir-Afyon demiryolu tahrip edilmiş, çatışmalar başlamıştır. Bu sürpriz ilerleme Yunanlılarda şok etkisi yaratmış ve geri bölgelerde paniğe neden olmuştur. Geri bölgede faaliyet gösteren akıncı müfrezeleri ve süvariler telli hatları keserek haberleşmeyi engellemiş, Yunan kuvvetlerinin geri ile olan bağlantıları kesilmiş ve

⁹¹ Yedekte ilerleme, yedekçilik : Arazi yapısı,taşınan yük durumu ve yaya muharebe gerekliliği gibi at binerek ilerlemeyi olumsuz etkileyen durumlarda, binicinin attan inerek atını çekerek yürümesi; bu işi yapmakla görevli olan personel.

ciddi kayıplar verdirilmiştir. Kayda değer bir direnişle karşılaşmayan Kolordu, Yarbay Ahmet Zeki komutasındaki 2'nci Süvari Tümeni ile önde, Yarbay Mehmet Suphi komutasındaki 14'üncü Süvari Tümeni arkada olmak üzere İlbülak Dağlarına doğru intikale devam etmişlerdir. 2'nci Süvari Tümeni yolunu şaşırarak yürüyüş bütünlüğünü bozmuş ve iki kola ayrılmıştır. 28 Ağustos sabahı birbirinden ayrı hareket eden iki koldan güneydeki kol (iki alay) Belce yakınında yürüyüş halindeki Yunanlılara taarruz etmiş, Yunan 1'inci Kolordusunun bağlı birlikleri ile Yedeksubay Eğitim Merkezi öğrencilerinden oluşan bu grup dağılmış, 100 ölü ve 30 esir bırakmışlardır. Kuzeydeki kol ise aynı saatlerde Olucak Köyü'nde rastladığı Yunanlılara taarruz etmiş, ihtiyattaki Yunan 2'nci Kolordu Komutanı General Diyenis ve 9'uncu Tümen Komutanı Albay Gardikos'un da aralarında bulunduğu bu grup, cephenin bu kadar gerisinde bu saatte Türk Süvarilerinin ortaya çıkmasıyla ciddi bir şaşkınlık geçirmiştir. Ancak bu başarılı taarruzlar Kolordunun diğer birliklerden oldukça uzaklaşmasına ve telsiz irtibatı sağlayamamasına neden olmuştur. Yunan Kuvvetleri ise gelişen taarruzlardan ciddi derecede sıkıntıya düşmüş, güneyden dört tümenli 4'üncü Kolordu ile 23'üncü Tümenin taarruzları devam ederken kuzeyden başlayan süvari hareketi karşısında 29 / 30 Ağustos gecesi her taraftan ateş altında kalmışlardır. Bu gelişme üzerine bir imha olasılığına karşı General Trikopis, birliklere Çalköy'e çekilme emrini vermiş ve Çalköy çevresinde toplanan birliklerin Kızıldaş Vadisi'nden geri çekilmesini planlamıştır. Albay Kallidopulos komutasındaki 12'nci Yunan Tümeni Çalköy doğrultusunda ilerlerken Yarbay Mehmet Suphi emrindeki 14'üncü Süvari Tümenin baskınına uğramış, Dumlupınar kuzeyinde daracık bir alanda sıkışmaya başlayan Trikopis kuvvetlerinde dağılma başlamıştır. (Yunan kayıtlarında Başkumandan Meydan Muharebesi –Ali Viran Savaşı- olarak belirtilmektedir.⁹²)

⁹² Trikopis ve Papulas, **a.g.e.**, s.113.

Kroki 2. Başkomutan Meydan Muharebesi



Çal bölgesinden kaçan bazı Trikopis gruplarının Kızıldaş Vadisi'nden batıya doğru çekildiği haberi üzerine Kolordu Komutanı tümenlerini tekrar Kızıldaş Vadisi'ne doğru yönlendirmiş, ancak şiddetli yağmur, yancılardan direnmesi ve havanın kararması sebebiyle vadinin ele geçirilmesi gerçekleşmemiştir. 30 / 31 Ağustos gecesi Trikopis ve Diyenis grubuna bağlı olan 7000 kadar asker vadiye kaçmıştır.

3. Büyük Taarruz'da Süvari Takip Harekatı

31 Ağustos günü Başkomutan Mustafa Kemal Çalköy'de yaptığı durum değerlendirmesinde; Yunan Ordusunun geride yeni bir savunma hattı kurmasına izin verilmeden imhası için tüm kuvvetlerin durmadan İzmir'e ilerlemesine karar verince, "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!" ifadesiyle biten tarihi emri sonucunda süvarilerin dünya harp tarihinde yerini almış stratejik takip harekatı başlamıştır. Bu bölümde esas takip kuvveti olarak görevlendirilen 5'inci Sv. Kor. hareketinin incelenmesinin yanında, diğer kolordu ve tümenlerin emrindeki süvari birliklerinin de katıldığı takip harekatından bahsedilmiştir. Genel olarak tümenlerin emrinde keşif ve yakın emniyetin icrası maksadıyla birer süvari bölüğü bulundurulmuştur. Ayrıca 6'ncı Tümen ve Kocaeli Grubu emrinde ellışer mevcutlu ikişer Akıncı Bölüğü yer

almıştır.⁹³ 8'inci Tümen Sv. Bl. Banaz Köyü kuzeyini araştırırken Yunan Kuvvetleri ile temas sağlamış ve 7 subay, 130 astsubay öğrenci, bir kısım er esir almıştır. 5'inci Sv. Kor. birlikleri ele geçirdiği esirlerden, temasta oldukları Yunan birliklerinin 1'inci Yunan Kolordu Komutanı General Trikopolis'e bağlı tümenlerden arta kalanlar olduğunu anlamışlardır. Ancak ilk günden itibaren muhabere yetersizliği hareketi olumsuz etkilemiş, ordu ve kolordu komutanlıklarının emirleri zamanında ulaşamamıştır. Bu duruma bir tedbir olması amacıyla tümenlere azami inisiyatif tanınmış, emir alınamasa bile Yunan kuvvetlerinin önünü keserek imha hareketine hazır olunması emredilmiştir.

a. Süvarilerin İzmir' e Girişi Ve İzmir'in Kurtuluşu: 1'inci Ordu tarafından verilen emre göre, Sv.Kor.nun Kızıldaş Vadisi'nden çekilmeye çalışan düşmanı şiddetle takip etmesi, Alaşehir istikametine yönelmesi ve 3'üncü Sv.Tüm. ile irtibatı sağlaması istenmiştir.Bu emri alamadan Kolordu emri ile tümenler harekete geçmiş, 1'inci Tümen öncüsü 10'uncu Alay Çeltikçi bölgesinde Yunan askerleriyle temas sağlamış, 14'üncü Alay da yardıma gelmiştir. 11'inci ve 21'inci Alaylar ihtiyat kuvveti olarak geride tertiplenmiştir. Çıkan çatışma sonucu Yunanlılar gerilere çekilmiş,1 subay ile 18 er esir edilirken, 1 subay ve 100 kadar er ölü bırakmışlardır. 2'nci Sv.Tüm. ciddi bir direnişle karşılaşmadan Ilıcaköy'e ulaşmış, öncüsü 2'nci Alay küçük bir Yunan grubuna rastlayarak ortadan kaldırmıştır.14'üncü Sv.Tüm. ise Gediz istikametine ilerlemiş, Trikopolis Grubunun öncüleriyle temas sağlanınca taarruz edilmiş, Yunan kuvvetleri dağınık bir şekilde geri çekilmek zorunda kalmıştır. Kolordu 1 Eylül günü sonunda, Gediz-Simav şosesini kapatmış ve Ilıca-Çeltikçi-Altıntaş-Sazköy hattında tertiplenmiştir.

Eskişehir - Bursa bölgesinde harekate katılan süvari birliklerinin hareketleri : 3'üncü Kolordu emrine verilen süvari tümeni İnönü istikametine ilerlemiş, Mürettep Süvari Tümeni Kütahya'da tertiplenmiştir.

2 Eylül 1922 günü, Kolordu'dan Alaşehir'e ilerleyerek Yunan kuvvetlerinin gerisini kesmesi emredilince tümenler kendilerine verilen istikametlerde süratle

⁹³ Genelkurmay Başkanlığı, **Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi**, 2'nci Cilt 6'ncı Kısım, 3'üncü Kitap, Ankara, 1969, s. 8.

ilerlemiş, 2'nci Sv. Tüm. öncüsü olan 20'nci Alay, Derbent - Selviler bölgesinde kendisine ateş açan 2 subay ve 41 erden oluşan Yunan grubunu imha etmiştir. Kolordu genel olarak günlük hedefine ulaşmış, 1'inci Sv. Tüm. oldukça sarp ve yolu olmayan arazide 45 kilometre kadar ilerlemiştir.

Bölgede takip hareketına devam eden 1'inci Kolordu'nun Mürettep Sv.A. ve 6'ncı Tüm. Akıncıları, Çardak bölgesindeki Yunan artçıları imha etmiştir.

2'nci Kolordu'nun Mürettep Sv. A. ise İnay İstasyonu bölgesindeki Yunan artçıları yok ederek 25 vagonluk bir katar ele geçirmiştir. Bu arada Yunan kuvvetlerinin geri çekilme hızına yetişilememesi nedeniyle, Kolordu Komutanı her tümeden seçme bir "Takip Taburu" kurulmasını emretmiş ve Mürettep Sv.A. nı lağvederek süvari bölüklerini tümenlerine göndermiştir.⁹⁴

Diğer bölgede hareketını sürdüren Porsuk Müfrezesi 2 Eylül sabahı Eskişehir'e girmiş, iki gündür yakılan şehirle karşılaşmıştır. Eskişehir'in kurtarılması haberinden sonra General Trikopis ile beraber çok sayıda general ve subayın teslim olduğu haberi öğrenilmiş, 508 subay, 4.985 er, 5.000 tüfek, 12 top, 10 makineli tüfek 1000 sandık topçu mermisi, 700 hayvan ele geçirilmiştir.

General Trikopis, askerlerinin savaşa devam etmeyeceklerini anlamış, yaptığı tüm ikazlara rağmen teslim olmaya hazır birliklerine müdahale edememiştir. : " ... Bu acıklı durumda kalınca, büyük bir üzüntüyle top ve makineli tüfeklerin tahrip edilmesini emrettim ve bu emrim yerine getirildi. Mevcut subaylar bana askerlerin takındığı tavır hakkında imza verdiler (bu husustaki rapor bilahare General Konstantinos Aenias Mazarakis'in riyasetindeki Tahkik Komisyonuna verildi) ve Türk süvarilerinin hatlarımıza yaklaşıp, mukavemet gösterdiğimiz takdirde askerlerin kesileceğini anlayınca beyaz bayrak çekmek mecburiyetinde kaldık."⁹⁵ cümleleriyle teslimiyeti açıklamıştır.

⁹⁴ Genelkurmay Başkanlığı, **Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi**, 2'nci Cilt 6'ncı Kısım, 3'üncü Kitap, Ankara, 1969, s. 49.

⁹⁵ Trikopis **a.g.e.**, s.120.



Fotoğraf 5. Yunan Başkomutanı Trikopis ve kurmayları Ankara'da . Soldan sağa oturanlar: Gen.Dimaras, Başkomutanı Trikopis, Alb.Adnan , Gen. Dionis.⁹⁶

3 Eylül tarihinden itibaren 5'inci Süvari Kolordusu 1'inci Ordu emrinden alınarak direkt Cephe Komutanlığı'na bağlanmıştır. Oldukça zor arazi şartlarında ilerleyen süvariler Yunan kuvvetleriyle temasa geçememiş, 1'inci Sv. Tüm. Karakaya'da , 2'nci Sv. Tüm. Gölde'de ve 14'üncü Sv. Tüm. Gediz Köprüsü kuzeyinde toplanarak müteakip harekete hazırlanmışlardır.

Mürettep Sv. Tüm. K. Kandilli Köyü'ne vardığında yürüyüş halindeki Yunan alaylarını görmüş, öncüdeki 38'inci ve 37'nci Sv. A. larını yavaşlatarak topçu takviyeli ateş açtırmıştı. Bu baskından kurtulmaya çalışan Yunan askerleri ovaya dağılarak kaçmaya çalışmıştır .

4 Eylül 1922 günü 2'nci Sv. Tüm. öncüsü olarak ilerleyen 4'üncü Sv. A., Kula yakınında Yunan kuvvetlerinin açtığı ateşe karşılık vermiş ve bir saat kadar süren muharebelerden sonra Kula'ya girmiştir. Durumu değerlendiren Kolordu Komutanı bütün kuvvetlerini Salihli istikametine yöneltmiştir. Bu bölgede temasa geçilen Yunan kuvvetlerinin güçlü direnci kırılmış, 21'inci Sv.A.nın ele geçirdiği Durasilli Köyünde bir facia son anda önlenmiştir. Köy halkı birkaç eve

⁹⁶ Özel, a.g.e. , s. 302.

doldurulmuş ve yakılmak üzere iken süvari birlikleri tarafından son anda kurtarılmıştır.

Bir haftadır nerede olduğuna dair hiç bir haber alınamayan 3'üncü Sv. Tüm., Alaşehir'in 20 kilometre güneyindeki köylerde tertiplenmiş fakat çok yakınlarında geri çekilmeye devam eden General Franco Grubu'na hiçbir etkide bulunamamıştır.

Mürettep Sv. Tüm. subay keşif heyeti, Yunan kollarının Pazaryeri istikametinde bir tümen kadar kuvvetle çekildiğini bildirmiş, temas sağlandığında açılan makineli tüfek ateşi baskısıyla çekilmeye müdahale edilemeden Yunan kuvvetleri Pazaryeri'ne çekilebilmiştir.

Takip hareketinin en zorlu günlerinden birisi olan 4 Eylül, Salihli bölgesindeki şiddetli çarpışmalara sahne olmuştur. Bölgede istirahat halinde olduğu haberi alınan Yunan süvari tümenine baskın planlayan 1'inci Sv. Tüm. birlikleri, kayıp vermesine rağmen sokak muharebeleri ile Yunan birliklerine ağır zayıat verdirmiştir. Ancak Plastras Müfrezesi ve bir grup süvari ile Çerkez Etem kuvvetlerinin istasyon tarafına taarruza geçmesiyle zor durumda kalan 11'inci Alay geriye çekilmek zorunda kalmış, tümenin diğer birlikleri takviyede yetersiz kalmıştır. Yunan kuvvetlerini takviye amacıyla katarla yeni birlikler getirilmiş, 1'inci Sv. Tüm. birlikleri Yunan taarruzlarına karşı koyamamıştır. Elinde takviye kuvvet kalmayan tümen, 14'üncü Sv. Tüm.den takviye istemiş, bu maksatla 54'üncü Sv. A. gönderilmiştir. İlerleyen saatlerde önemli bir hareket görülmeyince 1'inci Sv. Tüm. Taytan bölgesinde, 14'üncü Sv. Tüm. ise Durasilli'de toparlanarak geceyi geçirmiştir. Bu arada kendisinden haber alınamayan 2'nci Sv. Tüm. Kemaliye bölgesinde tertiplenmiş, batıya doğru ilerlediğini tespit ettiği Yunan kuvvetlerine taarruza geçmiştir. Yeniköy civarında başlayan muharebeler Dereköy sırtlarında şiddetlenmiş, tümen karşısına mevzilenen 5 - 6 kadar Yunan topçu bataryası 13'üncü ve 4'üncü Sv. A. ları üzerinde baskı uygulamaya başlamıştır. Bu ateş desteği altında batıya doğru çekilmeye başlayan Yunan kuvvetlerini tespit eden Tümen Komutanı, Dereköy bölgesine çekilerek tertiplenmiş fakat verdiği bilgiler Kolordu tarafından alınamamıştır.

Karacakaya-Rüştiye-Tahtaköprü bölgesinde Yunanlıların bir piyade ve bir süvari alayının istirahatında olduğunu keşfeden Mürettep Sv. Tüm., 37'nci Sv. A.nı bu bölgeye ilerletmiş, topçu ateşinden de istifade ile Yunan kuvvetleri geri atılmış, akşam saatlerinde Mezit bölgesinde tertiplenilmiştir.

6 Eylül sabahı erken saatlerde ileri harekate geçen 14'üncü Sv. Tüm., Bintepeleler bölgesinde topçu ateşine maruz kalarak taarruza geçmiştir. Keşif sonucu Bintepeleler'de bir piyade taburu, bir süvari bölüğü ve bir topçu bataryası olduğu anlaşılmıştır. Yapılan muharebeler sonucunda Yunan kuvvetleri düzensiz olarak batı istikametinde çekilmeye başlamış, akşam saatlerinde bölge tamamen kontrol altına alınmıştır. Yunan kuvvetleriyle temasa geçemeyen 1'inci Sv. Tüm. Karayaşlı- Aptal Köy civarında, 2'nci Sv. Tüm. ise diğer tümenlere yanaşarak Aptal K. doğusunda geceyi geçirmek üzere tertip almıştır.

3'üncü Sv. Tüm. herhangi bir muharebeye iştirak etmeden Tire ve daha sonra Bayındır'a girmiş, bu bölgede geceyi geçirmişlerdir.

Çekilen Yunan kuvvetlerini takip eden Mürettep Sv. Tüm. İnegöl'ü geri almış, takibe devam edilerek Akhisar Köyünde mola verilmiştir.

7 Eylül herhangi ciddi bir çatışma görülmemiş, 14'üncü Sv. Tüm. Hacırhanlı, Saruhanlı ve Akhisar'a; 2'nci Sv. Tüm. Mütevelli'ye; 1'inci Sv. Tüm. Sinirli'ye ulaşarak mola vermiştir.

8 Eylül 1922 günü, Yunan kuvvetlerinin İzmir'de nasıl bir savunma tertibi alacağını, takviye olarak getirdiği varsayılan yeni kuvvetlerini nerede kullanacağını tam olarak kestiremeyen Batı Cephesi Komutanlığı, birinci hatta sayıca fazla tutulacak kuvvetin disiplinli ve dikkatli bir şekilde İzmir'e ilerlemesini emretmiştir. 14'üncü Sv. Tüm. Gediz çayını geçmiş ve Horozköy bölgesinde ilerlerken piyade ateşiyle karşılaşmış, taarruza geçerek bölgedeki 50 Yunan askeriyle 50 çeteci Rum öldürülmüştür. Tümen Emiralem istasyonuna kadar ilerlemiştir. 2'nci Sv. Tüm. de bölgede hafif bir mukavemetle karşılaşmış, Uncubozköy batısındaki yamaçlarda 45 Yunan askeri ele geçirdikten sonra müteakip hareket için Sabuncubeli kuzeyine yanaşmıştır. 1'inci Sv. Tüm. Manisa

istikametinde ilerlemiş, direnmeye çalışan bir bölük kadar Yunan askeri saf dışı edilmiştir. Daha sonra öncü birlikleri Sabuncubeli doğu sırtlarına kadar ilerlemiştir.

9 Eylül sabahı Türk kuvvetlerinde bir an önce İzmir'e girmek için sabırsızlanma görülmüş, sabah erken saatlerden itibaren Bornova tarafında hareketlenme artmıştır. Durmaksızın keşif faaliyetlerine devam eden 2'nci Süvari Tümeni 20'nci Alayından 4'üncü Bölük keşif kolu tepeye vardığında, bölgede Yunan kuvvetlerinden iz bulunmadığını görünce, birliğin komutanı Teğmen Enver yanındaki erlerle birlikte biraz daha ilerlemiş ve aylardır hayalini kurduğu manzarayı görmüştür: İzmir kuş uçuşu 10 kilometre kadar uzaklıktadır.⁹⁷ 1'inci Süvari Tümeni, öncüde 14'üncü Süvari Alayı olduğu halde ortalık ağırırken Bornova şosesinde yürüyüşe geçmiş, 2'nci Süvari Tümeni de öncüde 4'üncü Süvari Alayı ile öndeki grubu takip etmiştir. Öncüdeki 1'inci Tümenin 14'üncü Alayı Bornova'nın 600 m. doğusundan ve şosenin güneyindeki sırtlardan Yunanlıların ateşiyle karşılaşınca muharebe başlamış, iki tümen komutanı görüşerek 2'nci Tümenin şose kuzeyinden, 1'inci Tümenin güneyinden taarruz ve takip etmelerini kararlaştırmışlardır. 14'üncü Süvari Alayının taarruzu neticesinde Yunan artçıları ortadan kaldırılmış ve saat 09.00'da Bornova'ya girilmiştir. Bu andan itibaren birliklerin ilerlemesindeki hareketleri şu şekilde özetlenebilir:

-1'inci Tümen, 14'üncü Alay, 3'üncü Bölük; uç olarak İzmir'e ilerlemeye başlamıştır. Mersinli köyüne yanaşınca ateşle karşılaşarak yaya muharebeye başlamıştır.

-2'nci Tümen, 4'üncü Alay şose kuzeyinden ilerlemeye başlamıştır. Alayın önünde giden ve Alay Komutanı Muavini Yüzbaşı Şerafettin komutasında bulunan iki bölüğü de Mersinli kuzeyinden şose boyunca ilerlemiştir. 2'nci Tümen, 13'üncü Alay güneye dönerek Mersinli istikametinde ilerleyince karşılaştığı 21 subayla 1500 er mevcudundaki Yunan birliği teslim olmuştur.

-1'inci Tümen, 14'üncü Alay Mersinli'deki görevini tamamlamış, Yüzbaşı Zeki komutasındaki 3'üncü Bölük İzmir'e girmeye başlamıştır.

⁹⁷ Bilge Umar, **İzmir'de Yunanlıların Son Günleri**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1974, s. 267.

-Yüzbaşı Şerafettin komutasında 4'üncü Süvari Alayının iki bölüğü Kordonboyu'ndan ilerlemiş, 4'üncü ve 20'nci Alaylar da takip etmiştir. Öncü subayları arasında İzmir'e ilk önce girme yarışı başlamıştır. Yüzbaşı Şerafettin yanında Tümen Emir Subayı Teğmen Hamdi ve 4'üncü Süvari Alayından Teğmen Ali Rıza ile birlikte Pasaport mevkiine yaklaşmış, bu sırada bir sivil şahsın el bombası atması sonucunda Yüzbaşı Şerafettin ve birkaç er hafif şekilde yaralanmıştır. Buna rağmen yürüyüşe dört nalla devam edilerek Hükümet Konağı'na ulaşılmış ve saat 10.30'da Yüzbaşı Şerafettin ve arkadaşları tarafından, Türk Bayrağı Konağın direğine çekilerek yıllar sonra tekrar dalgalanmaya başlamıştır.



Kartpostal 1. İzmir'in Kurtuluşu'nu Kadifekale'ye Türk Bayrağı çeken Mehmetçik'le anlatan İzmir'in Kurtuluş Günü hatıra kartpostalı.⁹⁸

⁹⁸ Özel, a.g.e. , s. 315.(Kartpostal üzerinde İstiklal Marşı'nın bir kıt'ası ile şu ifadeler yazılıdır: "Güzel İzmir, Yunanlıların Facia-i işgali: 15 mayıs 335,Yunan zulmünden kurtuluş günü 9 Eylül 338, cumaertesi,10 dakika 30.)

İngiliz belgelerine göre Türk Ordusunun İzmir'e girişi şöyle kaydedilmiştir: "...9 Eylül günü saat 11.00'de hafif Türk Süvarisi İzmir'e girdi ve Konağı ele geçirdi. Giriş, tam disiplin içinde yapıldı, askerler o kadar intizam içindeydiler ki bir Ermeninin önlerine attığı bir bombayla bir subayı ve bazı askerleri yaralandığı zaman bile karşılık vermediler..."⁹⁹

İzmir'e ilk giren Türk subayının kim olduğu konusunda değişik ortamlarda tartışmalar olmuştur. Genel kanı İzmir Hükümet Konağı'na Yüzbaşı Şerafettin (İzmir) , Sarı Kışla'ya da Yüzbaşı Zeki (Doğan) tarafından Türk bayrağı çekilmiş olduğudur. İzmir'de yayımlanan Ege Ekspres gazetesine yazı yazan ve kendisini "Akıncı Müfreze Komutanı" olarak tanıtan Abdurrahman Özgen, şehre ilk girenin Yüzbaşı Zeki olduğunu beyan etmiştir.¹⁰⁰ Aynı şahsın bir radyo konuşmasının yazıya geçirilmiş şeklindeki ifadelerinde de benzer açıklamalar yapılmıştır. Gerek "Akıncı Müfreze Komutanı" gibi bir makamın hareketi icra eden 5'inci Süvari Kolordusu kuruluşunda yer almaması, gerekse adı geçen subayların bağlı olduğu birlik adlarının değişik açıklanması nedeniyle, Abdurrahman Özgen'e ait anıların kabul edilebilir olamayacağı değerlendirilmektedir. Yüzbaşı Şerafettin hakkında olumsuz ifadelerin yer aldığı diğer bir çalışma da, 11'inci Süvari Alay Komutanı Ali Rıza (Ülgenalp)'nın anılarıdır. Kitabında şu ifadeler mevcuttur:¹⁰¹ "... Komuta ettiğim 11'inci Alayın muavini Yüzbaşı Şerafettin İzmir'di. Fakat, her nedense bu ana kadar Alaya katılmamıştı. Kendisinden katılmama sebebini anlatan bir haber de alınamamıştı..." Ülgenalp'e göre görevine katılmamış olan Yüzbaşı Şerafettin, birliklerin İzmir'e girmek üzere olduğu bir anda aniden ortaya çıkar ve kahraman olur.¹⁰² "...Yüzbaşı Şerafettin 3'üncü Bölük Komutanı Yüzbaşı Zeki'nin yanına sokularak dört beş er vermesini istiyor. Yüzbaşı Şerafettin İzmir'e ilk giren subay olmak sevdasındadır. Alayın yanından geçip uç birliğinin yanına geliyor. Artık uçla at başı beraber yürüyecek ve bir punduna getirip İzmir'e ilk giren subay olmak

⁹⁹ Bilal N.Şimşir, **İngiliz Belgeleriyle Sakarya'dan İzmir'e**, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1989, s.388.

¹⁰⁰ Umar, **a.g.e.**, s.275.

¹⁰¹ Ali Rıza Ülgenalp, **Büyük Taarruz'da 11'inci Süvari Alayı** , Altın Kitaplar Matbaası, İstanbul, 1980, s.68.

¹⁰² Ülgenalp , **a.g.e.**, s.128.

şerefini kapıverecektir.” Diğer bir açıklamasında, İzmir halkının İzmir’e ilk giren subaya ödül olarak topladığı 500 liranın Yüzbaşı Zeki’ye verildiği belirtilmiştir. Gazeteci Sibel Aksu, bu olayı farklı bir şekilde gündeme getirmiştir: 11 Eylül 2003 tarihli Akşam Gazetesi haberinde; “...Beyrutlu Misbah Efendi'nin, İzmir fatihine verilmek üzere teslim ettiği 500 lira Şerafettin ve Zeki yüzbaşılar arasında paylaştırılmıştır...” yazmıştır.¹⁰³ 11’inci Süvari Alay Komutanı Ali Rıza’nın anılarında oldukça kötü ifadeler kullanmasının nedeni anlaşılammıştır.

1’inci Süvari Tümeninin 14’üncü Süvari Alayından Yüzbaşı Zeki komutasındaki uç bölüğü, aynı zamanda kışlaya gelerek Türk bayrağını çekmiştir. Öncülerin hemen peşinden ve aynı hızla her iki tümenin büyük kısımları da şehre girmiştir. Şehrin güvenliğini sağlama görevi, Binbaşı Reşat komutasındaki 2’nci Süvari Tümeni 4’üncü Süvari Alayı’na verilmiş; 4’üncü Bölük subaylarından Teğmen Celal, Kadifekale’ye Türk Bayrağını çekmiştir. Müteakiben 2’nci Süvari Tümen Komutanı Alb. Zeki Konak Meydanı’na gelmiş, şehrin ileri gelenleriyle yaptığı toplantıdan sonra Düyun-u Umumiye Kurumu eski müdürü Abdülhalim Bey’i geçici olarak İzmir Vali Vekili atamıştır. Bu gelişmelerden sonra 1’inci Tümen Komutanı Mürsel saat 14.00’de Hükümet konağından Batı Cephesi komutanlığına şu telgrafi çekmiştir:¹⁰⁴ “Sefil Yunanlılar sevgili İzmir’imizi kılıçlarımıza terk ederek kaçmaktadırlar. Direnenlerin önemli bir kısmı yok ve bir kısmı esir edildi. Saat 10.30’da İzmir’e girdik. Bütün halk ve yabancı uyruklular ordumuzu büyük bir sevinç ve heyecanla karşıladılar. Limanda Yunan vapuru yoktur. Askerimiz kıyıda, Kadifekale’de ve Yenikale doğusundadır. Şimdiye kadar sayılan esirler 35 subay ve 1500 erdir. 1’inci Süvari Tümeni Büyük kısmıyla, Kadifekale üzerinden ve bir kısmıyla Alsancak’tan, 2’nci Süvari Tümeni Bornova üzerinden yan yana muharebe ederek şehre girmişlerdir. Her iki Tümen emrimde olarak, İzmir Komutanlığını elime aldım. Mürsel”. Mesajın ulaşmasından sonra saat 15.00’de 5’inci Süvari Kolordusu Komutanı da İzmir’e gelmiş, İzmir’in alındığına dair raporu bir yüzbaşı ile Kemalpaşa yolundan Batı Cephesi Komutanlığı’na göndermiştir. Kemalpaşa’da

¹⁰³ Akşam Gazetesi, 11.09.2003

¹⁰⁴ Genelkurmay Başkanlığı, **Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi**, 2’nci Cilt 6’ncı Kısım, 3’ncü Kitap, Ankara, 1969, s. 127.

bulunan Başkomutanlık ve Batı Cephesi Karargahlarına rapor saat 20.00'de ulaşmıştır. (Bu arada İzmir'e ilk giren subaya vaat edilen kılıç sahibini bulmuştur. Sakarya Savaşı bittikten sonra Buhara Cumhuriyeti'nden bir heyet TBMM Başkanı ve Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'yı ziyaret etmiş ve Türk Ordusu'na desteklerini belirtmiştir. Buhara halkı adına getirdikleri üç değerli kılıçtan birini Mustafa Kemal'e, birini İsmet Paşa'ya sunmuş, üçüncü kılıcın İzmir'e ilk girecek kahramana verilmesini rica etmişlerdir. Bu istek Batı Cephesi Komutanlığı tarafından personele duyurulmuş, bu kılıca sahip olmak birçok subay ve askerin hayali olmuştur. Başkomutan, emanet aldığı kılıcı 15 Eylül günü Yüzbaşı Şerafettin'e teslim etmiş, ayrıca Beyrutlu Misbah Efendi'nin, İzmir fatihine verilmek üzere teslim ettiği 500 lira da, Şerafettin ve Zeki yüzbaşılar arasında paylaştırılmıştır.¹⁰⁵)

b. İzmir'in Kurtuluşundan Sonraki Dönem: Başkomutanlığın emri gereği, bundan sonra verilecek hedeflerin ele geçirilmesine de hazır olan 5'inci Süvari Kolordusu, Urla yarımadasının bir an önce Yunanlılardan temizlenmesi için görevlendirilerek 1'inci Ordu emrine verilmiştir. İzmir'de tesis ettiği karakolları ve devriyeleri 8'inci Tüme'ne teslim eden 5'inci Süvari Kolordusu, 11 Eylül saat 09.00'dan itibaren Urla istikametinde intikale başlamıştır.

İzmir ve Bursa istikametinde devam eden takip hareketi 18 Eylül 1922 günü sona ermiş, Başkomutanlık ileride yapılacak bir barış antlaşmasında Boğazlar, Doğu Trakya ve İstanbul üzerinde söz sahibi olmak için, ordunun büyük kısmını Boğazlar bölgesine yanaştırma kararı almıştır. Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa 17 Eylül 1922 saat 22.00'de şu emri vererek müteakip hareketi belirlemiştir: "Ordularımızın devamlı takibi sonucu Urla Yarımadası'na sıkıştırılan düşmandan geri kalanları da Çeşme'den kaçarak topraklarımızı terk etmiştir. Orduları ve süvari tümenlerini 26 Ağustos 1922'den beri yaptıkları çok üstün başarılı muharebelerden dolayı teşekkürle kutlarım. Edremit'ten itibaren bütün Batı Anadolu'da düşman kalmamıştır. 1'inci Or., 2'nci Kolorduyu tamamen Dikili doğusunda toplayacaktır. 5'inci Sv. Kor. Cephe emrine alınmıştır. Kolordunun 21 Eylül günü İzmir'e uğramadan Akhisar bölgesine gitmesi düşünülmektedir. 2'nci Sv. Tüm., 2'nci Or.

¹⁰⁵ Sibel Aksu, www.aksam.com.tr, 11 Eylül 2003

emrine verilmiştir. 2'nci Sv. Tüm. Edremit'ten Çanakkale'ye gönderilecek, İtilaf Devletleriyle en ufak bir çatışmaya meydan verilmeyecektir. 3'üncü Kolordu'ya bağlı Mürettep Sv. Tüm., Gemlik'ten Erdek Körfezi'ne kadar olan kıyıyı gözetleyecek ve emniyetini sağlayacaktır...¹⁰⁶ 6'ncı Kolordunun emrinde olarak Çanakkale istikametinde ilerlemeye başlayan 2'nci Sv. Tüm., 27 Eylül 1922 günü Pınar Dağları tepeler hattını aşarak Çanakkale'nin güneyindeki Sarıçalı'nın batısındaki sırtlara ilerlemiş ve keşif kollarını İngiliz tel örgülerine kadar yanaştırmıştır. Günün sonunda Tüm. Kh. Sarıçalı'da, 2'nci Sv. A. Erenköy'de, 13'üncü Sv. A. Kalabalıklı'da, 20'nci Sv. A. Çanakkale'nin hemen doğusundaki hakim tepelerde ve 4'üncü Sv. A. Kemal'de tertiplenmiştir. Bu arada Mürettep Sv. Tüm. nin 2 Ekim günü Şile - Yarımca hattına ulaşması emredilmiştir. Bu bölgedeki süvarilerin hareketi, Mudanya'da başlatılan konferanstaki gelişmelere göre icra edilmiş, ileri harekate devam edilirken İngiliz birlikleriyle sıcak temastan kaçınılması emredilmiştir. Tekrar bir savaşın eşiğine gelinmesi tüm dünyada endişelere neden olmuştur. Ancak taraflar arasındaki gerginliğin had safhada olduğu bugünlerde devam eden Paris görüşmeleri nedeniyle, Ordunun Boğazlar istikametindeki hareketinin Başkomutan Mustafa Kemal tarafından durdurulması tüm dünyayı rahatlatmıştır. Müteakiben 3 Ekim 1922'de Mudanya'da barış görüşmeleri başlatılması kararlaştırılmıştır. Mütarekenin imzalanmasından sonra 11 Ekim 1922 günü itibarıyla Batı Cephesi süvarilerinin konuşlanması şöyle olmuştur:¹⁰⁷

- 5'inci Sv. Kor. : Akhisar'da
- 2'nci Sv. Tüm. : Ayvacık'ta
- Mürettep Sv. Tüm : Şile'de.

Milli Mücadele'de atlı birliklerin icraatlarının bahsedildiği ortamda incelenmesi gereken unsurlardan bir tanesi de icra ettikleri faaliyetler ve mücadele ile farklı bir yere sahip olan "Demirci Akıncıları"dır. Demirci Kaymakamı ve daha sonra Malatya Valiliği yapan İbrahim Etem'in emir komutasında 13 ay süreyle başarılı görevler icra eden bu akıncılar, Çerkez Etem tehlikesinin sona erdirilmesinden sonra ilk

¹⁰⁶ Selami Başaran, "*Batı Cephesi Ordularının Boğazlara Yönelik Harekatı*", **Büyük Taarruz 70'inci Yıl Armağanı**, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1992, s.249.

¹⁰⁷ Başaran, **a.g.m.**, s. 262.

olarak Gördes'te teşkilatlanmışlardır.¹⁰⁸ Düzenli ordu birliklerinin Demirci'den ayrılmasından sonra ortaya çıkabilecek tehditlere karşı koyabilmek üzere muzaheret bölükleri teşkili emredilmiştir. Bunun üzerine Gördes Kaymakamlığı'na da vekalet eden İbrahim Etem Bey, burada 200 atlıdan oluşan bir birlik kurmuştur. 25 Mart 1921'de Pehlivan Ağa Müfrezesi ve Halil Efe'nin muzaheret bölüklerinden takviye edilen elişer kişilik 2 akıncı müfrezesi teşkili başlangıç olmuştur. Bu müfrezeler Kula ile Salihli arasındaki Yunan kuvvetlerine baskınlar yaparak zayıf verdimişlerdir. Akıncılar müteakiben Gördes'e bağılı Kızıllar Köyü baskını ve Sındırgı – Bigadiç baskınlarını gerçekleştirmişlerdir. Gördes'in Yunanlılar tarafından yakılmasından sonra gerçekleştirilen takip ile 2 tabur kadar Yunan kuvvetine büyük zayıf verdirilmiştir. Bu hareketla Gördes'ten ayrılarak Sındırgı'ya çekilmeleri sağlanmıştır. İcra edilen en önemli faaliyetlerden birisi de istihbarat ağıının kurulması ve ordu birliklerine devamlı güvenilir bilgi gönderilmesidir. 6 Ağustos'ta Yunan kuvvetlerinin Demirci'ye yaklaşmaları üzerine karşı koyma şansı görülmediğinden kasabayı terk etmek ve dağlarda mücadeleye devam etmek kararı alınmıştır. Sakarya Muharebeleri süresince bu şekilde cereyan eden akınlar bazen atlı bazen de yaya teşkilleriyle sürdürülmüş, gerilla hareketinin örnekleri sergilenmiştir.

Büyük Taarruz süresince akınlarına devam eden bu grup, Ordudan aldığı talimatları aynen uygulamış ve 3 Eylül'e kadar Simav, Demirci Sındırgı havzasını tekrar ele geçirmiştir. 5 Eylül günü Sındırgı'dan Bigadiç'e ve daha sonra Balıkesir'e yönelen Akıncılar, 6 Eylül günü Balıkesir'e girmiş ve bunu Cephe Komutanlığı'na rapor etmişlerdir.¹⁰⁹ 17 Eylül 1922 tarihinde mızraklı süvari birliklerine şehri devreden Akıncılar, Edremit ve Balya istikametine hareket etmişlerdir. Düzenli ordu birliklerinin ilerlemesine paralel olarak vazifeleri nihayetlenen Demirci Akıncıları, İbrahim Etem'in emriyle 30 Eylül'den itibaren terhis edilmeye başlanmıştır. 13 ay süren akınlar boyunca Yunan ve Rum kuvvetlerine büyük zararlar veren Akıncılar, 787 ölü, 151 yaralı insan, 137 hayvan, 191 tüfek ve 190 esir ele geçirmişlerdir.

¹⁰⁸ Baki Vandemir, **İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları**, Gnkur. X. Ş., Askeri Matbaa, 1936, s.15.

¹⁰⁹ Vandemir, **a.g.e.**, s.193.

Maddi manevi sayısız ganimet elde eden unsurlar 21 şehit, 2 esir, 22 yaralı ve 45 hayvan zayıtı vermişlerdir.¹¹⁰

Tarihte kurulmuş tüm Türk Devletlerinde önemli vazifeleri başarıyla yerine getiren süvariler, Türk Harp Tarihinde yer aldıkları son savaşları da başarıyla tamamlamış, zaferin kazanılmasında en önemli rolü oynamışlardır.

4. İstiklal Savaşına Katılan Süvari ve Atlı Birliklerin Kadrosu

a. Doğu Cephesi

(1) Sarıkamış, Kars, Şahnalar, Golgat, Cacur Muharebeleri (Eylül - Kasım 1920):

- 15'inci Sv. A. K. Alb. Mehmet (Bu alay Azerbaycan'ın Nisan 1920'de Kızılordu tarafından işgalinden sonra, muharebeyi kaybederek Türkiye'ye kaçan bir Azeri süvari alayıdır.)

(2) Seferberlik İlanından Sonra Kurulan Süvari Birlikleri (29 Eylül 1920) :

- Hınıs Aşiret Tug. K. Bnb. Nazım
- Karaköse Aşiret Tug. -----
- Bulanık Aşiret Tug. K. Bnb. Mürsel

(3) Kars'ın Kurtarılması İçin Kullanılmak Üzere Teşkil Edilen Mürettep Tümen (21 Ekim 1920) :

- 5'inci Aşiret A. K. Yb. Sadık

(4) Ahıska - Ahılkelek'in Geri Alınmasında Kullanılmak Üzere Teşkil Edilen Birlikler (Mart - Nisan 1921) :

- 6'ncı Sv. Tüm. K. Alb. Sami Sabit (Tüm. KARAMAN)
6'ncı Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. Mehmet (Alb. AĞUSTOS)
6'ncı Sv. Tüm. Hrk. Ş. Md. Yzb. Fahri (Korg. BELEN)
15'inci Sv. A. K. Bnb. Ahmet Necmettin
16'ncı Sv. A. K. Bnb. İsmail Hakkı
17'nci Sv. A. K. Yb. Celal

- 2'nci Tüm. 15'inci Sv. A. K. Alb. Mehmet

¹¹⁰ a.g.e., s.208.

(5) Batum'un Geri Alınmasında Kullanılmak Üzere Teşkil Edilen Birlikler (Eylül 1921) :

- 7'nci Sv. Tüm. K. Yb. Süleyman Sabri (Tüm.)
7'nci Sv. Tüm. Kur Bşk. Yzb. Şefik (Hv. Gn. ÇAKMAK)
- Van Bağımsız Aşiret Tug. K.Yb. Veysel (Tüm. ÜNÜVAR)

b. Güney Cephesi

(1) Adana Cephesi (26 Haziran 1920'den sonra):

- 9'uncu Tüm. Sv. Bl. K. Tğm. Abdülhalim (Alb. ÖNALP)
- 2'nci Kor. Mürettep Sv. A. K. Bnb. İbrahim

(2) El Cezire Cephesi (1919 - 1922):

- 1'inci Sv. A. K. Bnb. Hüseyin Nuri
- 1'inci Sv. A. K. Bnb. Salih Zeki (Yb.SERTİN)
- 12'nci Sv. A. K. Bnb. Yakup Cemal (Alb.)

c. Batı Cephesi

(1) Birinci İnönü Muharebesi (6 - 11 Ocak 1921):

- Batı Cephesi Kh. Sv. Müf. K. Yzb. Kemal (Tüm. BALIKESİR)

(2) İkinci İnönü Muharebesi (23 Mart - 4 Nisan 1921):

- Batı Cephesi Kh. Sv. Müf. K. Yzb. Kemal (Tüm. BALIKESİR)
- Batı Cephesi 3'üncü Sv. Tüm. K.Yb. İbrahim (Alb. ÇOLAK)
3'üncü Sv. Tüm. Kur. Bşk. Yzb. Faik (Yb. SÖZER)
27'nci Sv. A. K. Bnb. Sakıp (Yb.)
28'inci Sv. A. K. Bnb. Hüsnü (Alb. AYKUT)
- 5'inci Sv. A. K. Yb. Hacı Arif (Alb. ÖRGÜÇ)
- Güney Cephesi 1'inci Sv. Tüm. K. Yb. Ahmet Derviş (Korg.)
1'inci Sv. Tug. K. Yb. Suphi (Tüm. KULA)
2'nci Sv. Tug. K. Yb. Ahmet Hamdi (Alb.)
- 2'nci Sv. Tüm. K. Yb. Nazmi (Korg. SOLOK)
2'nci Sv. Tüm. Kur. Bşk. Yzb. K. Muzaffer (Org. TUĞSAVUL)
3'üncü Sv. Tug. K. Bnb. H. Rahmi (Alb. APAK)
4'üncü Sv. Tug. K. Yb. İsmail Hakkı (OKDAY)
- Kocaeli Grubu 33'üncü Sv. A. K. Yzb. Edip (Sarı Efe)

(3) Aslıhanlar - Dumlupınar Muharebesi (6 - 11 Nisan 1921):

- 1'inci Sv. Tüm. K. Yb. Ahmet Derviş (Korg.)
- 2'nci Sv. Tüm. K. Yb. Nazmi (Korg. SOLOK)
- 4'üncü Sv. Tug. K. Yb. İsmail Hakkı (OKDAY)

(4) Kütahya - Eskişehir Muharebeleri (8 - 21 Temmuz 1921) :

- 3'üncü Sv. Tüm. K. Yb. İbrahim (Alb. ÇOLAK)
- 3'üncü Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. Faik (Yb. SÖZER)
- 27'nci Sv. A. K. Bnb. Sakıp (Yb.)
- 28'inci Sv. A. K. Bnb. Hüsnü (Alb. AYKUT)
- 29'uncu Sv. A. K. Bnb. İsmail Hakkı

- 1'inci Sv. Tüm. K. Yb. Ahmet Derviş (Korg.)
- 1'inci Sv. Tüm. Kur. Bşk. Yzb. Ekrem
- 10'uncu Sv. A. K. Yzb. Şerif (GÜRALP)
- 11'inci Sv. A. K. Yb. Hacı Remzi
- 14'üncü Sv. A. K. Yzb. Osman Kamil

- 2'nci Sv. Tüm. K. Yb. Ethem Servet (Alb. BORAL)
- 2'nci Sv. Tüm. Kur. Bşk. Yzb. Kurtcebe (Org. NOYAN)
- 2'nci Sv. A. K. Bnb. Kazım
- 4'üncü Sv. A. K. Bnb. Musa Kazım (KUŞZADE)
- 13'üncü Sv. A. K. Yzb. Galip
- 19'uncu Sv. A. K. Yzb. Ramiz

- Mürettep Tümen 35'inci Sv. A. K. Yzb. Haydar
- Mürettep Tümen Milis Sv. A. K. Tğm. Hamit
- 4'üncü Sv. Tug. K. Yb. İsmail Hakkı (OKDAY)
- 5'inci Sv. A. K. Yzb. Esat (Alb. AVCI)
- 20'nci Sv. A. K. Yzb. Ömer
- 33'üncü Sv. A. K. Bnb. İskender

- 14'üncü Sv. Tüm. K. Yb. Suphi (Tüm. K. KULA)
- 14'üncü Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. Ziya
- 3'üncü Sv. A. K. Yb. Ahmet Ferit (Alb.)
- 54'üncü Sv. A. K. Bnb. Emin Hüsnü (Alb. AYKUT)
- 55'inci Sv. A. K. Bnb. İbrahim Fevzi (Tüm. AKINCILAR)

- Yenişehir Mıntıkası 9'uncu Sv. A. K. Bnb. Galip
- Yenişehir Mıntıkası 21'inci Sv. A. K. Bnb. H. Tahsin (SANAL)
- Sv. Depo A. K. Bnb. Rıza

(5) Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921):

- 5'inci Sv. Grup K. Alb. Fahrettin (Org. ALTAY)
- 5'inci Sv. Gr. Kur. Bşk. Bnb. Baki (Korg. VANDEMİR)

- 5'inci Sv. Gr. Levazım Bşk. Bnb. Faik
5'inci Sv. Gr. Hrk. Ş. Md. Bnb. Tahsin (Yb.)
5'inci Sv. Gr. K. Yaveri Ütgm. Fevzi (Hv. Org. UÇANER)
- 4'üncü Sv. Tug. K. Yb. İsmail Hakkı (OKDAY)
4'üncü Sv. Tug. Kur. Bşk. Bnb. Rafet (SUALP)
5'inci Sv. A. K. Yzb. Esat (Alb. AVCI)
20'nci Sv. A. K. Bnb. Nevzat
- 14'üncü Sv. Tüm. K. Yb. Suphi (Tüm. KULA)
14'üncü Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. Ömer Suphi (ATALAY)
3'üncü Sv. A. K. Yb. Ahmet Ferit (Alb.)
54'üncü Sv. A. K. Bnb. Emin Hüsnü (Alb. AYKUT)
55'inci Sv. A. K. Bnb. İ. Fevzi (Tüm. AKINCILAR)
- Mürettep Kolordu 1'inci Sv. Tüm. K. Yb. Osman Zati (Tüm. KORAL)
1'inci Sv. Tüm. Kur. Bşk. Yzb. Dursun
10'uncu Sv. A. K. Yzb. Şerif (GÜRALP)
11'inci Sv. A. K. Bnb. Mehmet Nezir
14'üncü Sv. A. K. Yzb. Ramiz Özalp (ZEYREK)
33'üncü Sv. A. K. Bnb. Saim (SARIYER)
- Kocaeli Sv. Tug. K. Yb. Hacı M. Arif (Alb. ÖRGÜÇ)
Kocaeli Sv. Tug. Kur. Bşk. Bnb. Hasan Fehmi (Org. ATAKAN)
21'inci Sv. A. K. Bnb. Emin Hüsnü (Yb.)
Sakarya Müf. K. Bnb. Recep
Kocaeli Gönüllü Brl. K. Bnb. Reşat
Kocaeli Milli Müf. K. Yb. Mustafa Asım
- Batı Cephesi'ne Bağlı Süvari Birlikleri
2'nci Sv. Tüm. K. Yb. Ethem Servet (Alb. BORAL)
2'nci Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. Kurtcebe (Org. NOYAN)
2'nci Sv. Tüm. K. Vekili Bnb. Kurtcebe (Org. NOYAN)
2'nci Sv. Tüm. Kurmayı Yzb. Muzaffer (Org. TUĞSAVUL)
2'nci Sv. A. K. Bnb. Ahmet Kemal (Yb.)
4'üncü Sv. A. K. Bnb. Musa Kazım (KUŞZADE)
4'üncü Sv. A. K. Yrdc. Bnb. İsmail Hakkı (Yb.)
13'üncü Sv. A. K. Yzb. Galip (Bnb.)
- 3'üncü Sv. Tüm. K. Yb. İbrahim (Alb. ÇOLAK)
3'üncü Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. Faik (Yb. SÖZER)
27'nci Sv. A. K. Bnb. Mehmet Cemal (Alb.)
28'inci Sv. A. K. Bnb. Hüsnü (Alb. AYKUT)
- Mürettep Tümen Komutanı Yb. Ahmet Zeki (Tüm. SOYDEMİR)
Mürettep Tümen Kur. Bşk. Yzb. Yümnü (Korg. ÜRESİN)
35'inci Sv. A. K. Bnb. Ali Haydar
35'inci Sv. A. K.V. Yzb. Yümnü (Korg. ÜRESİN)

Konya Sv. A. K. Bnb. Vehbi (ULUEVLİ)

- 6'ncı Tüm. Akıncı Kol K. – Mustafa Tefik
- 17'nci Akıncı Kol K. - İbrahim
- 18'inci Akıncı Kol K. - Hamdi
- 19'uncu Akıncı Kol K. Bnb. Şahabettin (KIYAN)
- 20'nci Akıncı Kol K. – Arif Reşit
- 34'üncü Sv. A. K. Bnb. Mustafa Zeki
- Müstakil 29'uncu Sv. A. K. Yb. İsmail Hakkı
- Müstakil 29'uncu Sv. A. K. V. Bnb. Haydar

(6) Sakarya Zaferi Sonrası İcra Edilen Takip Harekatı (17 Eylül – 10 Ekim 1921):

- 5'inci Sv. Kolordu K. Tuğg. Fahrettin (Org. ALTAY)
- 5'inci Sv. Kor. Kur. Bşk. Bnb. Baki (Korg. VANDEMİR)
- 2'nci Sv. Tüm. K. Yb. Ahmet Zeki (Tüm. SOYDEMİR)
- 2'nci Sv. Tüm. Kur. Bşk. Yzb. Yümnü (Korg. ÜRESİN)
- 3'üncü Sv. Tüm. K. Yb. İbrahim (Alb. ÇOLAK)
- 3'üncü Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. Faik (Yb. SÖZER)

14'üncü Sv. Tüm. K. Yb. Suphi (Tüm. KULA)

- Kocaeli Grubu Sv. Tug. K. Yb. Hacı Arif (ÖRGÜÇ)

(7) Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922):

- 5'inci Sv. Kor. K. Tuğg. Fahrettin (Org. ALTAY)
- 5'inci Sv. Kor. Kur. Bşk. Bnb. Mehmet Şükrü (Yb.KOÇAK)
- 5'inci Sv. Kor. Hrk. Ş. Md. Yzb. Şükrü (Bnb. SÖKMENSÜER)
- 5'inci Sv. Kor. İsth. Ş. Md. Yzb. İhsan (Tüm. SONAKIN)
- 5'inci Sv. Kor. İk. Ş. Md. Yzb. Feridun (DİRİMTEKİN)
- 5'inci Sv. Kor. K. Emir Sb. Ütğm. Fevzi (Hv. Org. UÇANER)
- 5'inci Sv. Kor. K. Emir Sb. Ütğm. Muzaffer (Hv. Org. GÖKSENİN)

1'inci Sv. Tüm. K. Alb. Mürsel (Tüm. BAKÜ)

1'inci Sv. Tüm. Kurmayı Bnb. Kemal (Tüm. BALIKESİR)

1'inci Sv. Tug. K. Alb. Cemil

10'uncu Sv. A. K. Yb. İsmail Hakkı

11'inci Sv. A. K. Bnb. Ali Rıza (Alb. ÜLGENALP)

14'üncü Sv. A. K. Yb. Salih Zeki (SERTİN)

21'inci Sv. A. K. Bnb. Emin Hüsnü (Yb.)

2'nci Sv. Tüm. K. Yb. Ahmet Zeki (Tüm. SOYDEMİR)

2'nci Sv. Tüm. Kurmayı Yzb. Tefik (Tüm. TOPÇU)

2'nci Sv. Tüm. Kurmayı Yzb. Cevdet (BİLGİŞİN)

2'nci Sv. Tug. K. Yb. Ahmet Hamdi (Alb.)

2'nci Sv. A. K. Bnb. Ahmet Kemal (Yb.)

4'üncü Sv. A. K. Bnb. Ali Reşat (Yb.)
13'üncü Sv. A. K. Yzb. Galip (Bnb.)
20'nci Sv. A. K. Bnb. Kazım (Alb.)

14'üncü Sv. Tüm. K. Yb. M. Suphi (Tüm. KULA)
14'üncü Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. Muzaffer (Org. TUĞSAVUL)
14'üncü Sv. Tüm. K. Yaveri Ütğm. Enver (Tüm. AKA)
14'üncü Sv. Tug. K. Yb. Hüseyin Hüsnü (Tüm. ÜNSAL)
3'üncü Sv. A. K. Yb. Ahmet Ferit (Alb.)
5'inci Sv. A. K. Yzb. Esat (Alb. AVCI)
34'üncü Sv. A. K. Bnb. İbrahim Muzaffer (Yb.)
54'üncü Sv. A. K. Bnb. Hamit (Tuğg. DOĞRUER)

- Mürettep Tümen Komutanı Alb. Hacı Arif (ÖRGÜÇ)
Mürettep Tümen Kur. Bşk. Yzb. H. Fehmi (Org. ATAKAN)
37'nci Sv. A. K. Yb. Tahsin
38'inci Sv. A. K. Yb. İhsan
33'üncü Sv. A. K. Bnb. Edip
- 1'inci Or. 3'üncü Sv. Tüm. K. Yb. İbrahim (Alb. ÇOLAK)
3'üncü Sv. Tüm. Kur. Bşk. Yzb. Hasan Rıza (Alb. GÜNAY)
27'nci Sv. A. K. Bnb. Mehmet Cemal (Alb.)
27'nci Sv. A. K. Yzdc. Bnb. Hüseyin Avni (Alb. ÇİRPİLİ)
28'inci Sv. A. K. Bnb. Hüsnü (Alb. AYKUT)

5. İstiklal Savaşı Süresinde Meydana Gelen Ayaklanmalar Ve Bastırılmasında Kullanılan Atlı Müfrezeler İle Süvari Birlikleri

a. Birinci Bozkır Ayaklanması (27 Eylül – 4 Ekim 1919) : Beyşehir'deki 7'nci Sv. A. kışkırtılarak ayaklandırılmış, Milli Mücadele'ye karşı ve Padişaha bağlılığı gösteren bir isyan oluşmuştur. Seydişehir'den bir süvari bölüğü ayaklanmayı bastırmak üzere gönderilmiş, fakat yetersiz kalınca Konya'dan gönderilen bir nasihat heyeti ile ikna edilmiştir.

b. Şeyh Eşref Ayaklanması – Hart Olayı (26 Ekim – 24 Aralık 1919): Bayburt'un 20 Km. kadar kuzeybatısındaki Hart bölgesinde, Şeyh Eşref kendisini peygamber ilan etmiş ve silahlı müritleriyle ayaklanmıştır. Ayaklanmanın bastırılmasında görev alan 9'uncu Kafkas Tümeni içinde 2 süvari bölüğü yer

almıştır. Tümen Komutanı Yarbay Halit Bey 1 Ocak 1920 tarihinde Mustafa Kemal'e çektiği telgrafla Hart Olayı'nın sonuçlandırıldığını belirtmiştir.¹¹¹

c. Birinci Anzavur Ayaklanması (1 Ekim – 25 Aralık 1919):

- Hamdi Bey Sv. Müf. K. – Köprülülü Hamdi Bey
- Sv. Bl. K. Ütgm. Selim
- Sv. Tk. K. Tgm. Fikret

ç. İkinci Anzavur Ayaklanması (16 Şubat – 19 Nisan 1920): Çerkez Etem komutasında icra edilen ve yaklaşık 538 hayvanla icra edilen ayaklanmayı bastırma hareketine , değişik yapı ve teşkillerdeki süvari müfrezeleri katılmıştır.

d. Birinci Düzce Ayaklanması (13 Nisan – 31 Mayıs 1920) : Ayaklanmayı bastırmakla görevli müfrezelerin yetersiz kalması nedeniyle Alb. Refet ve Çerkez Etem komutasındaki kuvvetler arasında değişik yapı ve teşkillerdeki süvari müfrezeleri yer almıştır.

e. Kuva-yı İnzibatiye'nin Dağıtılması (14 – 16 Haziran 1920): 20'nci Kor. K. Tuğg. Ali Fuat (CEBESOY) emrinde harekate katılan muhtelif milli müfrezeler tarafından gerçekleştirilmiştir.

f. İkinci Düzce Ayaklanması (19 Temmuz – 23 Eylül 1920): 20'nci Kor. K. Tuğg. Ali Fuat (CEBESOY) emrinde harekate katılan muhtelif milli müfrezeler tarafından gerçekleştirilmiştir.

g. Birinci Yozgat Ayaklanması (15 Mayıs - 27 Ağustos 1920) :

- 3'üncü Kolordu Sv. Bl. -- --
- Cafer Bey Sv. Müf. (Erzurum)
- Yozgat - Alaca Bölgesi Sv. Müf. K. Bnb. Mehmet
- Muhtelif milli müfrezeler

h. İkinci Yozgat Ayaklanması (5 Eylül - 30 Aralık 1920):

- 21'inci Atlı P. A. 1'inci Tb. K. Bnb. Şemsettin
- Muhtelif milli müfrezeler

¹¹¹ Atatürk, **Nutuk**, s.250.

i. Zile Ayaklanması (25 Mayıs - 21 Haziran 1920):

- 5'inci Kafkas Tüm. 1'inci Sv. Bl. -- --
- 3'üncü Kor. Sv. Bl.
- Muhtelif milli müfrezeler

i. Konya Ayaklanması (4 Ekim - 22 Kasım 1920) :

- Ankara Sv. A. K. Alb. Refet (Tüm. BELE)
Ankara Sv. A. Kurmayı Yzb. İzzet (Org. AKSALUR)
- Milli Sv. Bl. K. -- Haydar
- Milli Sv. Bl. K. -- Hadi
- Karahisar Milli Sv. A. K. -- --
- Ali Bey milis süvarisi--
- Muhtelif milli müfrezeler

j. Demirci Mehmet Efe Ayaklanması (1 - 30 Aralık 1920):

- 1'inci Sv. Tüm. K. Yb. Nazmi (Korg. SOLOK)
- Takip Müfrezesi K. Yzb. Nuri (J. Alb.)

k. Çerkez Etem Ayaklanması (27 Aralık 1920 - 23 Ocak 1921) :

- 1'inci Sv. Tug. K. Bnb. Suphi (Tüm. KULA)
2'nci Sv. A. K. Yzb. Esat
14'üncü Sv. A. K. Bnb. Hacı Remzi (Yb.)
- 1'inci Sv. Gr. K. Bnb. A. Derviş (Korg.)
- 2'nci Sv. Gr. K. Bnb. H. Rahmi (Alb. APAK)
- 3'üncü Sv. Gr. K. Bnb. İ. Fevzi (Tüm. AKINCILAR)

l. Koçgiri Ayaklanması (6 Mart - 17 Haziran 1921):

- 14'üncü Sv. Tüm. K. Yb. Mehmet Hayri
14'üncü Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. Halil
27'nci Sv. Tug. K. Bnb. Ethem Servet (Alb.)
6'ncı Sv. A. K. Bnb. Halis
6'ncı Sv. A. K. Bnb. Osman Faik
53'üncü Sv. A. K. Bnb. İsmail Hakkı (Yb.)
- 28'inci Sv. Tug. K. Yb. Hüseyin Hüsnü
54'üncü Sv. A. K. Bnb. E. Hüsnü (Alb. AYKUT)
55'inci Sv. A. K. Bnb. İ. Fevzi (Tüm. AKINCILAR)
55'inci Sv. A. K. Bnb. A. Suzi (Bnb.)
- 13'üncü Sv. Tug. K. Yb. Fahri (Alb.)
3'üncü Sv. A. K. Yb. Ahmet Ferit (Alb.)
32 nci Sv. A. K. -- --

m. Pontus Ayaklanması (1919 - 6 Şubat 1923) :

- 14'üncü Sv. Tüm. K. Yb. Mehmet Hayri
- 13'üncü Sv. Tug. K. Yb. Fahri (Alb.)
- 27'nci Sv. Tug. K. Bnb. Ethem Servet (Alb.)
6'ncı Sv. A. K. Bnb. Osman Faik
53'üncü Sv. A. K. Bnb. İsmail Hakkı (Yb.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİNDE SÜVARİ BİRLİKLERİ

1. 1923 – 1965 Dönemi Süvari Birlikleri

24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Barış Antlaşması ile savaşın sona erdirilmesini takip eden günlerde Başkomutanlık tarafından, İzmir’de bulunan Genelkurmay Başkanlığı ve Batı Cephesi Karargahlarının Ankara’ya intikali emredilmiş ve 29 Temmuz 1923’te intikal tamamlanmıştır. Bundan sonra başlayan barışa dönüş hazırlıkları kapsamında, 5 Ağustos 1923 tarihli “ Hazar Kuruluşu ve Konuş Projesi” ile Kara Kuvvetleri üç ordu müfettişliği, dokuz kolordu, on sekiz piyade tümeni ve üç süvari tümeninden oluşturulmuş ve bu çalışmalar gereği süvari birliklerinin konuş durumu aşağıdaki gibi olmuştur¹¹² :

- 1’inci Süvari Tümeni Ağrı (Karaköse’de),

- 2’nci Süvari Tümeni Lüleburgaz’da,

- 14’üncü Süvari Tümeni Urfa’da. Bu tarihten itibaren Türk Kara Kuvvetleri süvari birlikleri, bu üç tümenin yanında İstanbul’daki Süvari Binicilik ve Tatbikat Okulu, Yarışmalar Grubu ve Ankara’daki Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Süvari Birliği’nden oluşmuştur. 1939 yılında savaş tehlikesi belirmesi üzerine Türk Kara Kuvvetleri “4’üncü İkmal Planı” kapsamında bir süvari kolordusu oluşturulmuş, 2’nci Dünya Savaşı’nın başlamasından sonra Balkanları etkilemesi üzerine mevcut birlikler takviye edilerek bir süvari kolordusu ve bir süvari tümeninden oluşan süvari gücü oluşturulmuştur.¹¹³

a. Süvari Tümen Ve Alayları : Cumhuriyet dönemi süvari alaylarının tarihçeleri incelenmek suretiyle birlikler hakkında bilgi elde edilmiş, yapılan araştırma sonucunda elde edilen belgelerin istenen seviyede olmadığı görülmüştür. ATASE arşivlerinde yapılan incelemelerde 1928 yılına kadar olan tüm belge ve dokümanların Osmanlıca olması, arşiv inceleme ve değerlendirme çalışmalarının henüz

¹¹² Genelkurmay Başkanlığı, **T.S.K.Tarihi** , s.351.

¹¹³ Burhan Turan, “*Türk Kara Kuvvetleri 2210 Yaşında*” , **Kara Kuvvetleri Haber Bülteni**, No.25, Ankara, 2000, s.10-11.

tamamlanamamış olması nedeniyle tarihçe ve ceridelerden faydalanılamamıştır. Yapılan araştırmada 6 adet tarihçe görülebilmektedir. Bu tarihçelerden elde edilen 1922 yılı sonrasına ait bilgiler aşağıdadır:

(1) 3'üncü Sv. Tüm. : Tümen 15 Aralık 1922'de lağv edilmiştir. Adı Mürettep Sv. Tüm. ne verilerek Şile'ye intikal etmiş ve 1 Ocak 1923 tarihinde Şile'ye yerleşmiştir. Buradaki konuşlanması devam ederken 12 Nisan 1923'te Bursa'ya taşınmış ve 2 Ağustos 1923 tarihinde Bursa'da lağv edilmiştir. Tümenine bağlı olan süvari alayları 1'inci Ordunun kolorduları emrine gönderilmiştir.¹¹⁴

(2) 2'nci Sv. A. : Bu alaya ait belgeler arasında İstiklal Savaşı dönemine ait herhangi bir ceride, rapor, emir, belge vb. bulunamamıştır. Miralay (albay) Nidai imzalı 28 / 8 / 1341 tarihli bir deftere yazılmış alay tarihçesi vardır. Buna göre ; alay komutanlığına Haziran 1922 sonlarında Yb. Nidai atanmıştır. İzmir'in kurtarılmasından sonra Çanakkale bölgesindeki harekate görevlendirilen 2'nci Sv. Tüm. emrindeki alay, 7 Ekim 1923 tarihinde Trakya bölgesine intikal emri almış, 29 Ekim 1923 tarihinde "Ümit" vapuruyla yola çıkarak 31 Ekim'de Tekirdağ'a ulaşmıştır. Tümen komutanlığı, alayın yerleşmesi için Babaeski bölgesinde bir yer tahsis etmiş ve yerleşme çalışmaları tamamlandıktan sonra 31 Ocak 1924 tarihinde Tümen Komutanı Albay Esat tarafından denetlenmiştir. 1969 yılına kadar değişik bir yerleşme bilgisine ulaşılamayan alay, K. K. Hrk. Bşk.lığı'nın 15 Şubat 1969 tarihli konuş kitabında, yine 2'nci Sv. A. adıyla ve 20'nci Zh. Sv. Tug. kuruluşunda olarak Urfa'da görülmüştür.¹¹⁵

(3) 10'uncu Sv. A. : 24 Ekim 1922 tarihine kadar Ege bölgesinde bulunan alay, 24 Ekim 1922 tarihinde Trakya'ya intikal emri almıştır. 1'inci Jandarma Süvari Alayı adını alan alay, Balıkesir – Soma yoluyla Trakya'ya gönderilmiştir.¹¹⁶

¹¹⁴ ATASE Arşivi, S.N.: 1036, Kutu: 6, Gömlek: 94.

¹¹⁵ ATASE Arşivi, S.N.: 742, Kutu: 34, Gömlek: 34.

¹¹⁶ ATASE Arşivi, S.N.: 2948, Kutu: 27, Gömlek: 141.

(4) **11'inci Sv. A. :** Alay 5 Ekim 1923 tarihine kadar Kırkağaç – Bakırköy bölgesinde bulunmuştur. Yeniden tertiplenme ve teşkilatlanma çalışmaları çerçevesinde 6 Ekim 1923 tarihinde Mardin'e intikal eden alay orada yerleşmiştir.¹¹⁷

(5) **54'üncü Sv. A. :** İstiklal Savaşı döneminde 14'üncü Sv. Tüm. emrinde görev yapan 54'üncü Sv. A., 1 Kasım 1923 tarihli konuş değişikliği ile Urfa'ya hareket ederek orada konuşlanmıştır. Tarihçe kayıtlarına göre 12 – 28 Eylül 1929 tarihleri arasında yürütülen “Nasturi Harekatı”nda, 13 Şubat – 31 Mayıs 1925 tarihleri arasında yürütülen “Şeyh Sait İsyanı Harekatı”nda ve 10 – 17 Ağustos 1938 tarihleri arasında da “3. Tunceli Harekatı”nda aktif olarak görevlendirilmiştir.¹¹⁸

(6) **55'inci Sv. A. :** Erbaa'da konuşlu 22'nci Atlı Piyade Alayı adını taşıırken 9 Aralık 1920 tarihinde Merkez Ordusu emrine girmiş olan alay, 5 Mart 1921 tarihinde 55'inci Sv. A. adını almıştır. Daha sonra Milli Savunma Bakanlığı'nın 29 Haziran 1921 tarih ve 14326 sayılı emriyle 14'üncü Sv. Tüm. emrine girmiştir. Bu tümenin 9 Ekim 1921'de Ali İhsan Paşa komutasındaki 1'inci Ordu emrine girmesi üzerine tekrar bağlantı değişikliği yapılmış ve alay Merkez Ordusu emrinde kalmıştır. Büyük Taarruz'a katılmayan alay müteakip dönemde Merkez Ordusu'nun lağvedilmesi üzerine 1922 yılında Gnkur. emrinde olarak Kırşehir'de konuşlanmıştır. 2 Şubat 1923'te Ankara'ya intikal eden alay 9 Şubat 1923'te Şile'ye giderek 1'inci Ordu emrine girmiş ve 28 Ocak 1924'te lağvedilmiştir.¹¹⁹

b. Süvari Binicilik Ve Tatbikat Okulu, Yarışmalar Grubu: Dönemin Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa tarafından 1911 yılında kurulan okul, devam eden savaşlar nedeniyle arzu edilen eğitim seviyesine ulaşmak bir yana düzgün bir eğitime bile başlayamamıştır. Bu bölümdeki inceleme dört bölümde ele alınmıştır. Birinci bölüm, Milli Mücadele'nin sonuna yaklaşılan ve savaşın bittiği dönemlerde icra edilen süvarilik ve binicilik faaliyetlerini inceleyen 1922-1929 yıllarına ait bölümdür.

¹¹⁷ ATASE Arşivi, S.N.: 3089, Kutu: 59, Gömlek: 7.

¹¹⁸ ATASE Arşivi, S.N.: 4519, Kutu: 51, Gömlek: 52.

¹¹⁹ ATASE Arşivi, S.N.: 1293, Kutu: 50, Gömlek: 57.

İkinci bölüm, Türk binicilerinin uluslararası alanlarda tanınmalarını sağlayan ve modern binicilikle tanışmalarına vesile olan antrenör Fransız Albert Taton'un eğitimci dönemidir. İkinci Dünya Savaşı nedeniyle okul 10 Mayıs 1941'de Karaman'a taşınmış ve eğitimine burada devam etmiştir. Temel binicilik ve engel atlama eğitimlerinin yanında, zırhlı ve motorlu araç-silah eğitimleri, hava savunma dersleri ve genel tatbikatlar da icra edilmiştir. Savaş nedeniyle binicilik eğitimlerinin yoğun olmadığı 1941 - 1946 yılları arası ara dönem olarak değerlendirilmiştir. Üçüncü bölüm ise 1946'dan başlayıp süvari sınıfının kaldırıldığı 1965 yılına kadar olan dönemdir. Dördüncü bölüm süvarilerin binicilik müsabakalarına yönelik faaliyetlerinin ele alındığı 1965'ten sonraki dönemdir. Süvari subaylarının Türkiye'deki binicilik faaliyetlerine katkılarının önemi nedeniyle bu konu ayrı bir bölüm olarak incelenmiştir.

(1) 1922 - 1929 Yılları Arasındaki Gelişmeler: İzmir'in kurtuluşundan sonra Manisa Akhisar'da bir süvari talimgahı kurulmuş, komutanlığına 9 Eylül 1922'de İzmir Hükümet Konağı'na Türk Bayrağını ilk çeken subay olan Yüzbaşı Şerafettin getirilmiştir. 1925 yılında İstanbul Orhaniye'ye taşınan okulun müdürü olarak Albay Mehmet Ali Menkü görevlendirilmiştir.¹²⁰ Binicilik konularında öğretmenlik yapabilecek seviyede binici personel olmaması nedeniyle, 1925 yılında Yüzbaşı Tahsin Yazıcı ve Yüzbaşı Avni Bağna Fransa Ulusal Binicilik Okulu Saumur'a; Yüzbaşı Vehbi Savaşer ve Üsteğmen Avni İtalyan Binicilik Okulu'na gönderilmiştir.¹²¹ 1927 yılında Pangaltı'ya taşınan okulun binicilik öğretmenliğine Fransız Binbaşı Fauver¹²² getirilmiş, öğretmenin yetersiz görülmesi nedeniyle 1928 yılında okuldan gönderilmiştir. Binicilikte uluslararası başarıya ulaşmayı sağlayacak yüksek seviye binicilik öğretmeni bulmak için 1929 yılında Saumur Binicilik Okulu ile temasa girilmiş, ancak olumlu bir sonuç elde edilememiştir.

¹²⁰ Kudret Emiroğlu, **Yoldaşımız At**, Yapı Kredi Yayınları., İstanbul ,2003, s.235.

¹²¹ Çalbatır, **a.g.e.**, s. 21 ; Emiroğlu, **a.g.e.**, s:235; Yzb. Ömer Vehbi, "*Spor Biniciliği*", **Süvari Mecmuası**, Sa., İstanbul, 1933, s.54-60.

¹²² Ergun Hiçyılmaz,, **Türk Spor Tarihi**, Demet Yayınları, İstanbul , 1974. s.149

(2) 1930 - 1941 Yılları Arasındaki Gelişmeler: Öğretmen arayışı içerisinde bulunan bu dönemde Suriye’de görevli Fransız Üsteğmen Albert Taton Türkiye’de çalışmaya gönüllü olmuş ve 1930 yılında göreve başlamıştır.¹²³ 11 yıl süreyle Süvari Okulu’nda çalışan Taton, bu süre içinde başarılı biniciler yetiştirmiştir. 1937-1939 yılları arasında Yüzbaşı Ahmet Nuri Saumur Binicilik Okulu’na, Yüzbaşı Ziya Bora Almanya Hannover Binicilik Okulu’na gönderilmiştir.¹²⁴ Dönemin önemli alt yapı yatırımlardan birisi de Ayazağa’da bulunan binicilik okulunun modern hale getirilmesidir. Yapılan bu çalışmalar okul yöneticileri tarafından oldukça başarılı olarak değerlendirilmiş ve dönemin en iyi binicilik merkezi sayılan Fransız Saumur Ulusal Binicilik Okulu ile rekabet edecek hale geldiğinden bahsedilmiştir.

(3) 1941 - 1946 Yılları Arasındaki Gelişmeler : İkinci Dünya Savaşı nedeniyle okul 1941’de Karaman’a taşınmıştır. Bu konu ile ilgili olarak spor yazarı Cem Atabeyoğlu’nun açıklamaları şöyledir: “ ... Paris, Roma ve İstanbul gibi tarihi kentler açık şehir ilan edilmiştir. Türkiye’nin savaşa aktif olarak girmesi durumunda İstanbul teslim olacaktı. Bu sebepten dolayı İstanbul boşaltılmıştır. Savaş süresince askeri birlik olan Süvari Binicilik Okulu Karaman’a taşınmış, barış antlaşmasının imzalanmasına müteakip Ayazağa’daki kışlasına geri dönmüştür.”¹²⁵

(4) 1946 - 1963 Yılları Arasındaki Gelişmeler: Savaş sonrası 1946’da Ayazağa’daki tesislerine geri taşınan Okul, burada binicilik yarışmalarıyla ilgilenmek üzere “Uluslararası Yarışma Grubu” adı altında bir birlik oluşturmuş ve okulun diğer unsurları 1959 yılında Tuğgeneral Cevat Kula’nın emir komutasında Ankara’ya nakledilmiş, fakat aynı yıl lağvedilmiştir. Ayazağa’da bırakılan birlik 1960 yılında “Atlı Yarışmalar Grubu” adını almıştır.

(5) Binicilik Müsabakaları: Süvari birliklerinin muharip vazifelerinin tedricen azaldığı dönemlerde, çoğu dünya uluslarında olduğu gibi Türk binicileri de

¹²³ Aynı yer.

¹²⁴ Temurlenk, **a.g.e.**, s.18.

¹²⁵ Volkan Uğur, **Cumhuriyet Döneminde Türk Ordusunda Atlı Sporlar**, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2006, s.26.

sportif faaliyetlere ağırlık vermişlerdir. Sivil biniciliğin yaygın olmaması ve uluslararası seviyede yeterli sivil binici bulunmaması nedeniyle uluslararası müsabakalarda ülkeyi temsil şansı asker binicilerde olmuştur. Bir süre öncesine kadar muharebe sahalarında çarpışan süvariler, 1930'lardan sonra manejerlerde¹²⁶ yarışmışlardır. Binicilik müsabakalarının üç temel branşı, faaliyetlerin başladığı yıllardan itibaren icra edilmiştir. Bunlar :

(a) At Terbiyesi (Dresaj) : Başlangıcında şövalyelerin, atlara savaşta gerekli manevraları tam olarak öğretebilmek için geliştirdikleri at terbiyesi, atların muharebe meydanlarından çekilmesinden sonra binicilik yeteneklerinin sergilenmesi amacıyla kullanılmıştır. At terbiyesinin maksadı, binicinin isteğini ata iletmesi, atın hareketlerinde yumuşaklığın sağlanması ve kolayca sevk - idare edilebilmesidir. At terbiyesi müsabakaları genel olarak 20 x 60 metre ebadında, dikdörtgen şeklinde ve tam anlamıyla düz bir alanda yapılır. Yarışmalar en az üç ayrı hakem tarafından değerlendirilir. Tüm yarışmacılar yarışmadan önce yayınlanan, kendilerine verilen ve iz¹²⁷ olarak adlandırılan hareket sırasını takip etmek zorundadır. İz üzerinde yapılan her hata cezalandırılır. En az ceza alan binici en başarılıdır.

(b) Engel Atlama (Show Jumping, Konkur Hipik): Amerika ve İngiltere'de yapılan geleneksel tilki avlarının geliştirilmesiyle ortaya çıkan engel atlama müsabakaları, belirli bir sıra dahilinde dizilmiş çeşitli tip engellerin en hızlı bir şekilde ve hatasız olarak atlanmasını gerektirir. Uluslararası Binicilik Federasyonu (FEI) engellerin maksimum genişlik ve yüksekliklerini kurallarla belirlemiştir. Yarışma sonrasında bireysel sıralamada en düşük ceza puanına sahip yarışmacı birinci olur.

(c) Üç Günlük Yarışma (Konkur Komple) :Üç günlük yarışma süvari atlarını test etmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Binicinin atını arazide kullanma ve

¹²⁶ Manej : Fransızca kökenli bir kelime olup at ve binicinin eğitim yaptığı, belirli ölçülere sahip eğitim yeridir.

¹²⁷ Dresaj (At terbiyesi) izi : İçerisinde 17 simetrik noktanın harflerle işaretlendiği, 20x60 m. ebadında ve etrafı çitlerle çevrilmiş bir alanda, sırası önceden belirlenmiş hareketlerin yapıldığı at terbiyesi eğitiminin test edildiği uygulamadır.

yürüyüş bilgisini gösteren bu yarışma oldukça zor bir branştır. Bir binicinin aynı atla üç gün üst üste yarıştığı bu branşın birinci günü at terbiyesi, ikinci günü arazideki doğal engeller üzerinde yapılacak kros ve üçüncü günü engel atlama yarışmalarından oluşmaktadır. At terbiyesinde yarışmacıların hakemler tarafından aldıkları puanlar ceza puanlarına dönüştürülür. Müsabakayı en az ceza puanıyla bitiren binici kazanır.

Türk Milli Binicilik Takımı'nın ilk uluslararası teması, 1931 yılında Bulgaristan'ın daveti ile Sofya'da gerçekleşmiştir. Türkiye'nin 1932 yılında Uluslararası Binicilik Federasyonu (FEI)'na üye olmasından sonra yurt dışı temaslar artmıştır. Binicilerin katıldığı müsabakalarda hedef olimpiyatlara hazırlık olmuştur. İştirak edilen müsabakalarda elde edilen sonuçlar genel olarak iyidir. Bazı müsabakalarda dünyanın en iyi binicilerinden daha iyi sonuçlar alınırken, bazılarında takımca elenilmiştir. Ferdi başarılar daha yaygın olmuştur. Özellikle yurt dışından at alındığı dönemlerde daha başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Türk Binicilik camiasının uluslararası alandaki en büyük başarısı 2 Mayıs 1938 tarihinde kazanılan "Mussolini Kupası"dır.¹²⁸ Tüm ülkeyi sevince boğan kupayı kazanan biniciler ve atları şunlardır; "Güçlü" isimli atı ile Yüzbaşı Cevat Kula, "Yıldız" isimli atı ile Yüzbaşı Cevat Gürkan, "Ünal" isimli atı ile Yüzbaşı Eyüp Öncü ve "Çakal" isimli atı ile Üsteğmen Saim Polatkan.

Türk Milli Binicilik Takımı, ilk olimpiyat sınavını 1936 yılında Berlin'de vermiş, daha sonra 1948 Londra, 1956 Stockholm ve 1960 Roma Olimpiyat Oyunlarına Olimpiyatları'na katılmıştır. Roma Olimpiyatlarından sonra dünya çapında başarılar rastlanmamaktadır. Bu dönemden itibaren göze çarpan bir değişiklik, sivil binicilerin sayısındaki artış ve buna paralel olarak askerlerin milli takıma girme şanslarının azalmasıdır. Bu değişikliğin nedenlerinden birisi olarak, 1961 yılından itibaren emekliye ayrılan süvari subaylarının, faaliyete geçen sivil binicilik kulüplerinde binicilik öğretmeni olarak istihdam edilmeleri gösterilebilir. Uluslararası Binicilik Federasyonunun binicilik müsabakalarına katılma şartlarını ağırlaştırması ve ancak belli bir seviyeye ulaşan binicilerin yüksek kategorilerde yarışabilmesinin mümkün olması da yurt dışı katılım ve başarıları azaltmıştır. Bu konuda en önemli faktörlerin

¹²⁸ Hiçyılmaz, a.g.e, s.149.; Cumhuriyet Gazetesi, 06.05.1938.

başında yüksek kaliteli at sahibi olmak gelmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarından beri arzu edilen at üretim ve eğitim politikası oluşturulamadığından devamlı yurt dışından at satın alınmaya mahkum kalınmıştır. Başlangıçta makul fiyatlarla yapılan yurt dışı alımlar, at yetiştiriciliğinin bir sektöre dönüşmesinden itibaren oldukça yüksek maliyetli bir hal almıştır. Milli Savunma Bakanlığı savunma bütçesinden artırılan kaynaklarla karşılanmaya çalışılan yurt dışı at ve binicilik malzemesi alımı, her geçen gün artan maliyetler nedeniyle olumsuz bir seyir izlemiştir.

c. Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Süvarileri: Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı, Üsteğmen İsmail Hakkı Bey (TEKÇE) tarafından 18 Temmuz 1920 tarihinde “Muhafız Takımı” olarak kurulmuştur.¹²⁹



Fotoğraf 6. Üsteğmen İsmail Hakkı Bey ve Muhafız Takımı

¹²⁹ Necdet Sakaoğlu, **Milli Mücadele Albümü**, Birinci Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1998, s.48. (Fotoğrafın altındaki açıklama : “Gazi Paşa Hazretlerinin maiyyeti olan laz efradı”)

Bu birliğin büyüklüğü Ağustos 1920’de bölük, 16 Ekim 1920’de tabur seviyesine çıkmıştır. 16 Ocak 1921 tarihinde kuruluşuna bir süvari bölüğü ilave edilmiştir. 1961 yılına kadar devam eden bu bölük “Riyaset-i Cumhur Süvari Bölüğü” olarak adlandırılmıştır.

10 Mayıs 1961’de, Ankara’da bulunan 43’üncü Süvari Alayı Siirt’e intikal edince, bu alayın kuruluşundaki Süvari Grubu, Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı’na bağlanmıştır. O tarihe kadar alayın kuruluşunda bulunan “Riyaset-i Cumhur Süvari Bölüğü” de bu gruba dahil edilmiş ve 5 süvari bölüklü “Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Süvari Grubu” oluşturulmuştur.

Tablo 2. 1930 - 1965 yılları arasında Kara Harp Okulu'ndan mezun olan süvari subayları ile ilgili tablo

MEZUNİYET YILI	MEZUN SAYISI	MEZUNİYET YILI	MEZUN SAYISI
1930	6	1948	16
1931	16	1949	22
1932	11	1950	15
1933	19	1951	15
1934	31	1952	9
1935	30	1953	11
1936	49	1954	7
1937	46	1955	6
1938	41	1956	9
1939	25	1957	9
1940	22	1958	8
1941 / A	28	1959	-
1941 / B	16	1960	18
1942	25	1961	12
1943	14	1962	28 (Zh. Sv.)
1944	19	1963	Bu yıllarda KHO mezun vermemiştir.
1945	22	1964	
1946	11	1965-2006	Sv. sınıfı mezun yoktur.
1947	23		

* 34 yılda toplam 639 süvari subayı mezun olmuştur.

* Yıllık ortalama mezun süvari sayısı 19 subaydır.

* En fazla süvarinin mezun olduğu yıllar 1936, 1937, 1938 ve 1941 yıllarıdır. (2nci Dünya Savaşı yıllarında yapılan teşkilatlanma ile bir Sv. Kor. ve bir Sv. Tüm. teşkil edilmiştir.)

*1962 yılı mezunlarından itibaren süvari subayları tankçı olarak hazırlanmışlardır. ¹³⁰

¹³⁰ Kara Harp Okulu Arşivi, Oda No.: 2

2. 1965'ten Günümüze Süvari Birlikleri

a. Atlı Yarışmalar Grubu - Süvari Yarışmalar Grubu : Süvari alaylarının lağvedilmesinden sonra süvari sınıfının tören ve yarışmalara yönelik vazifelerini icra etmek üzere bırakılan iki birlikten birisi olan Atlı Yarışmalar Grubu, 1965 yılında "Süvari Yarışmalar Grubu" adını almıştır. Binicilik müsabakalarında arzu edilen başarıların tekrar sağlanması için ilk iş olarak yabancı antrenör arayışına girilmiş ve 1966 yılı Temmuz ayında Alman Von Zeigner ile anlaşarak Eylül ayında göreve başlaması temin edilmiştir.¹³¹ Bu düzenleme ile başlatılan binicilik çalışmaları 1978 yılına kadar devam etmiştir. Bu birliğin son komutanı olan emekli Alb. Nebi Aksal ile yapılan görüşmeden elde edilen bilgilere göre; birlik 13 Nisan 1978'de lağv edilmiş ve yarışmacı subaylardan başarılı olanlar Ankara'da bulunan Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Atlı Merasim Birliği'ne tayin edilmiştir.

b. Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Süvarileri : 1965 sonrası lağvedilmeyen ikinci süvari birliği "Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Süvari Grubu" dur. Bu Grup, 15 Ekim 1969 tarihinde tensik edilmiş ve "Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Atlı Merasim Bölüğü" ne dönüştürülmüştür. Bu bölüğün vazifesi; taarruz ve savunma taktik görevlerinin yanında iç emniyet görevi yürütmek ve törenlerde Türk Süvarisinin şanlı tarihini temsil etmektir.¹³² 1969 yılına kadar kullanılan teşkilatlarda, süvari birliklerine verilen vazifeler içinde "tören" adı altında ayrı bir vazife yazılı olarak yer almamıştır. Silahlı Kuvvetlerin genel yapısı içinde törenlerin farklı bir yeri vardır. Bu nedenle tüm birlikler her zaman törenlere katılabilir, ayrıca Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı'nın Ankara'da olması nedeniyle bu alayın tüm birlikleri zaten törenlere katılmaktadır. Kuvvetle muhtemeldir ki o yıllarda da benzer uygulamalar olmuştur. Burada belirtmek istenen şudur: Süvari sınıfının muharip birlik olma özelliği yavaş yavaş ortadan kalkmaktadır. Bundan sonra sembolik olarak temsil görevini yürütecektir. Dikkati çeken bir nokta da şudur: Bölüğün kuruluşunda bir "konkur ekibi" yer almıştır. Yani bölük sadece törenlere katılmakla kalmayacak, aynı zamanda binicilik müsabakalarına da katılabilecektir. Bu yıllarda binicilik müsabakalarına katılma görevi bulunan başka bir birlik de İstanbul'da bulunan

¹³¹ Temurlenk a.g.e., s.30-36;

¹³² Birliğin görevi TMK adı verilen kitapçıklarda belirtilmiştir. (Teşkilat Malzeme Kadroları)

“Süvari Yarışmalar Grubu”dur. Böylece benzer faaliyetleri icra eden iki ayrı birlik oluşturulmuştur. Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Atlı Merasim Bölüğü 1975 yılına kadar faaliyetlerine devam etmiştir. 16 Temmuz 1975 tarihinde yeni bir teşkilatlanmaya gidilmiş ve birliğin adı “Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Atlı Merasim Birliği ” olmuştur. Birliğin vazifelerinde bir artış ve yenilenme görülmektedir. Kara Harp Okulu binicilik takımındaki öğrencileri yetiştirmek, Zırhlı Birlikler Okulu / Etimesgut'ta temel kursta bulunan tankçı teğmenlerden binici olmak üzere belirlenen adaylarının eğitimi için yeni bir takım teşkil edilmiştir. Ayrıca o dönemde hudut birliklerinde at ve katırların oldukça yaygın olarak kullanılması nedeniyle, bu birliklere atanan personel için de muhtelif kurslar icra edilmiştir. Tören ve kurs faaliyetlerine yönelik vazifelerin yanında, daha önceki vazifelerden farklı olarak yeni bir vazife ortaya çıkmıştır: Binicilik Federasyonu ve Silahlı Kuvvetler ile Balkan şampiyonalarına katılmak. Bir önceki teşkilatta yer alan konkur kısmının atlarıyla binicilik müsabakalarına hazırlandığı anlaşılan birlik, yeni yapılanma ile hedeflerini büyütmüş ve Balkan Şampiyonalarına hazırlanmaya başlamıştır. Nitekim Yugoslavya'nın Zagreb kentinde 1978 yılında yapılan 9'uncu Balkan Binicilik Şampiyonasına Muhafız Alayı'ndan dört binici katılmıştır.

18 Mayıs 1978 tarihinde Muhafız Alayı'nda bir teşkilat değişikliği daha yaşanmıştır. Birliğin yeni adı “Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Süvari Birliği ” olmuş ve teşkilatına tören geçecek unsurların yanında bir de binicilik ekibi eklenmiştir. Bu teşkilat içine iki yıl sonra koşulu topçu takımı ilave edilerek, törenlerde koşulu topçuların da yer alması sağlanmıştır. 1984 yılına kadar bu şekilde devam eden birlik bir teşkilat değişikliği daha yaşamış, 05 Ekim 1984 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı'ndan ayrılarak “K.K. Atlı Spor Eğitim Merkezi Komutanlığı” adı ile yeniden yapılanmıştır.

SONUÇ

M.Ö. 209 tarihi, Türk Ordularının ilk defa onlu ve yüzlü atlı birlikler halinde teşkilatlanmaya başlaması nedeniyle Türk Kara Kuvvetleri'nin kuruluş tarihi olarak kabul edilen bir tarihtir. Bu tarihte, Hun İmparatorluğu toprakları 24 bölgeye ayrılmış, her bölgede tamamı süvarilerden oluşan ve toman (tümen) adı verilen kuvvet oluşturulmuştur. Düzenli ordu yapısı içinde yer aldığı tarihten başlayarak katıldıkları her savaşta komutanların en önemli gücü olan süvariler, Milli Mücadele'nin fiili olarak sona erdirildiği Mudanya Mütarekesi'nin sonuna kadar bu özelliğini sürdürmüştür.

Süvariliğin en önemli özelliği iki canlının birlikte hareket etmesidir. Asker ve at günlük yaşamının her anında bir bütün olabilmeli, karşılıklı güven duygusu içinde eğitim yapabilmelidir. Türk süvarileri bu özellikleriyle de diğer ordu süvarilerinden farklılık arz etmiş, özellikle göçebe bozkır toplumunun vazgeçilmez faaliyetlerinden olan çobanlık ve av, Türk süvarilerinin muharebelere hazırlanmasında çok etkili olmuştur. Çok küçük yaşlardan itibaren iyi bir binici olarak yetiştirilen Türkler, atlı oyunlar, cirit¹³³ ve at üzerinde ok kullanma yetenekleri sayesinde başarılı muharebeler icra etmişlerdir. Ok ve kılıç Türk savaş aletleri arasında en önemli olanlardır. Değişik ebat ve şekillerde imal edilen kılıçlardan başka mızrak da hemen hemen her devirde süvarilerin başlıca silahları arasında yer almıştır. Türk süvarisinin sahip olduğu üstün nitelikler yabancı kaynaklarda da ele alınmıştır. Grekçe Anonim'de yazılı ifadeler şöyledir: “Bayezid bütün ordusunu topladı ve Bulgar Kralı Markos üzerine yürüdü. Muharebeye giriştiler. Muharebe sonunda Bulgarları dağıttı. Türkler'in süvarisi daha çevik ve süratli olduğundan Bulgarların bir çokları kılıçtan geçirildi.”¹³⁴ Türk Ordularının temel savaş stratejisi “Turan Taktiği” olmuştur. Buna

¹³³ Cirit : Bazı yerlerde cılnıt ve kadal ismi de verilen cirit oyununda oyuncuların ellerinde ok, cöve ya da tahme denilen, 100–120 cm. uzunluğunda meşe bir sopa vardır. İlk önceleri hızla koşturulan at üzerinde hasmının fırlattığı ciritleri isabetinden kurtulmak, onları havada yakalamak ve yine rakibe fırlatmak şeklinde oynanan oyun daha sonraları belirli kurallara bağlanarak zaman içerisinde geliştirilmiştir. 30 ile 50 m. arası eni, 90 ile 160 m. arası boyu olan bir sahada oynanır.

¹³⁴ Taneri, **a.g.e.**,s.112.

göre okçu süvarilerden kurulu birlikler, hızlı atları sayesinde yabancı ordulara üstünlük sağlamışlar, baskın şeklindeki taarruzlarla sonuca gitmişlerdir.

Türk atlarının en belirgin özelliği genellikle orta ve bazen küçük boylu olmasıdır. Gözleri canlı, bacakları uzun ve ince, tırnakları serttir. Göğsü ve sağrısı¹³⁵ kuvvetli olan bu atlar savaşlarda dayanıklı ve manevra kabiliyeti yüksek olması sebebiyle özellikle tercih edilmiştir. Değişen iklim koşullarına dayanıklılık özelliğinin yanında uzun mesafeleri koşabilme yeteneği dikkat çekmiş, muhtelif Çin kaynaklarında bu tür atların günde 300 kilometre kadar koşabildikleri belirtilmiştir. Bahsedilen bu özelliklerin bir çoğu eğitimle sağlanabilmiştir. At eğitiminde günümüzde de geçerli olan Türkmenlerin tatbik ettikleri eğitim sistemi tercih edilmiştir. Türkmenler bir yaşına gelen tayın ağzına gem¹³⁶ vurup alışincaya kadar yedekte taşımışlar, bu alışkanlığın sağlanmasından sonra eyer kapatma öncesi ağırlığa alıştırmaya eğitime geçmişlerdir. İki yaşına ulaşan ve kötü huyu görülmeyen atların eğitimi beş yaşına kadar devam etmiştir. Uzun mesafe koşuları, etrafında kolayca dönme eğitimleri, at üzerinde silah kullanma ve muhtelif oyunlarla belli bir seviyeye ulaştırılan atlar savaşa hazır hale getirilmişlerdir. At eğitimi teknikleri çok az farklılıklarla tüm Türk topluluklarında aynen uygulanmıştır.

Türk topluluklarının askeri teşkilatlanmasında da pek büyük farklar görülmemiştir. Osmanlı askeri teşkilatı Anadolu Selçuklu Devleti, İlhanlılar ve Memluk askeri teşkilatlarına benzer özellikler göstermektedir. Genel olarak merkeze bağlı her bey kendisine tabi kuvvetlerle savaşa iştirak etmiştir. Aşiret kuvvetlerinin tamamının atlı olması ilk fetihleri geciktirmiş ve özellikle kale muhasaralarında etkili olamayan atlı birliklerin yanında yaya birlikler de teşkil edilmiştir. Türk gençlerinden meydana getirilen bu kuvvet yapısında atsız askerlere yaya atlı askerlere müselleme adı verilmiştir.¹³⁷ Baskın ve sızma gibi hareketlere katılan en önemli süvari birlikleri olan akıncı mevcutları devirlere göre farklılık göstermiş, 1532 Alman seferinde

¹³⁵ Sağrı : Atların bel ve kuyruk arasındaki etlice ve topluca bölüme verilen isim.

¹³⁶ Gem : Atın ağzına takılan ve ata yön vermeye, durdurmaya ve ileriye harekete geçmesine yarayan, genellikle demirden yapılmış bir parça.

¹³⁷ Halaçoğlu, a.g.e., s.35.

sayıları elli bine ulaşmıştır. 1595 yılında Eflak Beyi Mihal'in isyanında ,Vezir-i Azam Sinan Paşa'nın tedbirsiz hareketi sonucu imha edilircesine zayıata uğramış ve bir daha toparlanamamışlardır. Bu nedenle akıncıların görevini Akkerman, Dobruca ve Bucak tatarlarıyla Kırım kuvvetleri yerine getirmeye çalışmıştır.¹³⁸

Asakir-i Mansure-i Muhammediye teşkilatlanması safhasına kadar benzer şekilde devam eden süvariler, yeni başlayan bu dönemde Avrupa ordularındaki süvari teşkilatına benzer bir şekilde yeniden yapılandırılmaya geçmişlerdir. Ancak süregelen savaşlar nedeniyle arzu edilen teşkilatlanma ve yeniden yapılanma çalışmaları tamamlanamamıştır. Planlamalara göre; teşkil edilen ordularda birer süvari alayı oluşturulmuş, ayrıca “Sipahi”, “Dragon”, “ Hüsar” “Mızraklı” alayların kurulması emredilmiştir. Osmanlı Ordusunda ele alınan iki farklı süvari birliği daha vardır: Bunlardan birincisi İkinci Meşrutiyetin ilanından sonra teşkilata dahil edilen “Ertuğrul Süvari Alayı” dır. Diğeri II. Abdülhamid'in düşüncesi doğrultusunda doğu ve güneydoğu halkından askerlik hizmeti bakımından daha etkin olarak yararlanabilmek maksadıyla oluşturulan “Hamidiye Süvari Alayları”dır.

Değişik isimler altında oluşturulan yeni süvari birlikleri de Devletin hızla çöküşünü ve nihayet yıkılışını engelleyememiştir. Birinci Dünya Savaşı sonunda mağlup olan Osmanlı Devleti, savaş sonunda imzalanan antlaşmalar gereği neredeyse ordusunun tamamını terhis etmiş, ordunun yeniden güçlenmesine ve taarruz imkan kabiliyetine sahip olmasına mani olmak isteyen İtilaf Devletlerinin baskılarıyla süvari birliklerini ortadan kaldırmıştır.

30 Ekim 1918 tarihi işgal kuvvetlerinin isteklerini gerçekleştirmeye başladıkları bir tarih olmuştur. Ülkenin savunulmasını önlemek üzere düzenli ordu birlikleri ortadan kaldırılmaya başlanmış, silah - cephane toplanmış fakat bu tarihten itibaren klasik askeri yapının dışında değişik bir kuvvetin ortaya çıkması engellenememiştir. Kuva-yı Milliye adı verilen bu kuvvet her türlü imkansızlığa rağmen oluşmuş ve bu kuvvet yapısı içinde en önemli parça olmak azmiyle ortaya çıkan süvariler, tüm eksikliklerine rağmen elde mevcut ne varsa işgalcilere karşı cephedeki yerlerini

¹³⁸ a.g.e., s. 51-52.

almışlardır. Ancak karşılarındaki kuvvet kendilerinden kat kat güçlü, eğitilmiş ve Anadolu'yu işgal etmek üzere hazırlıklı bir kuvvettir. Manevi değerlerin üstünlüğü belli bir yere kadar yetebilir, ancak kesin sonuç her zaman hazırlıklı, donanımlı ve eğitilmiş birliklerle sağlanabilir. Bunun bilincinde olan Başkomutan Mustafa Kemal, Sakarya Meydan Muharebesi'nin sonuna kadar savunma düşüncesiyle hareket etmiş, Yunan kuvvetlerinin yıpratılarak zaman kazanılmasından sonra taarruz kararını vermiştir. Bu kararı yerine getirebilecek en güçlü unsur da şüphesiz süvari birlikleri olmuştur. Büyük Taarruz'dan önce Türk ordusunun hazırlık durumunu yerinde incelemek üzere Başkomutan Mustafa Kemal cephe hattına giderek gelişmeleri bizzat yerinde gördüğünü, TBMM hükümeti üyeleri ve milletvekilleri ile birlikte 1922 yılı Nisan ayından itibaren 26 Ağustos 1922 tarihine kadar bölgeyi üç defa teftiş ettiğini belirtmiştir. 30 Mart 1922 tarihinde yanında Sovyet elçisi Aralov ve Azerbaycan elçisi Abilov ile asker kökenli milletvekillerini de alarak Ankara'dan Afyon - Çay'a giden Mustafa Kemal'i, Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa karşılamıştır.¹³⁹ Çay'da 1'inci Ordunun hazırlıklarını teftiş eden heyet, 01 Nisan 1922 Cumartesi günü Ilgın'a giderek bölgede hazırlıklarını sürdüren Fahrettin Paşa komutasındaki 5'inci Süvari Kolordusunu teftiş etmiştir. Süvari kolordusuna daha önceden verilen emir üzerine bağlı bulunan tümenler Ilgın Kaplıcaları mevkiinde toplanmışlardır. 5'inci Süvari Kolordusu komutanı Fahrettin Paşa, 10 Yıl Savaş ve Sonrası adlı eserinde bu olayı şöyle açıklar: "...Yoklamadan sonra Başkomutanın emriyle bir harp tatbikatı yapıldı, atlıların süratle açılıp yayılması bir hayli heybetli oldu. Arkasından da yapılan geçit resminde birkaç bin atlının dörtnala geçişleri bütün seyredenleri ulaşılması güç bir heyecana boğdu, gelenler memnurluklarını söyleyerek Akşehir'deki piyadeleri teftişe gittiler."¹⁴⁰ Mustafa Kemal Paşa, Ilgın'da 5'inci Süvari Kolordusunun manevrasını izlerken belinde Azerbaycan Türklerinin hediyesi olan gümüş işlemeli bir kılıç asılıdır. Başkomutan bu kılıcı daha sonra, Büyük Taarruz ve takip hareketi sırasındaki yıldırım hızıyla Türk süvarilerini İzmir önlerine ulaştıran kolordu komutanı Fahrettin Paşa'ya hediye etmiştir. Fahrettin Paşa kendisine hediye edilen bu kılıca dair

¹³⁹ Zeki Sarıhan, **Kurtuluş Savaşı Günlüğü**, C. III, Ankara 1996, s. 355.

¹⁴⁰ Fahrettin Altay, **10 Yıl Savaş ve Sonrası**, İnsel Yayınları, İstanbul, 1970. s. 316.

eserinde Şu açıklamalarda bulunur: “...Őimdi evimde her zaman gözlerimin önünde duran o kılıca baktıkça süvari birliklerinin geçişi sırasında Mustafa Kemal Paşa’nın gözlerinde parlayan mit ıŐıklarını görür gibi oluyorum. İlgin ve etrafında süvari kolordusunun değerlendirilmesi için her çareye baŐvuruldu. Eyer takımları karıŐık ve hayvanları vurmakta olduğundan bir miktar yeni eyer takımı yaptırıldı. Veteriner ve nalbant takımları tamamlandı, Konya menzilinden iaŐe tanzim edildi. Konya valisi Kazım Dirik’in bu çalıŐmalarda faydalı hareketleri oldu...Kolordu kurmay başkanı Bnb. Kurtcebe emrinde İlgin’da binicilik okulu açılarak genç subaylara burada kurs verildi.”¹⁴¹ İlgin manevrası sırasında Sovyet elçisi Aralov ile Azerbaycan elçisi Abilov birer konuŐma yapmışlar, yaptıkları konuŐmalarda TBMM hükümeti ordusunun gayretini ve başarılı olacağını belirtmiŐlerdir.¹⁴² 01 Nisan 1922 tarihinde İlgin’da Süvari Kolordusu’nu denetledikten sonra maiyetindekilerle birlikte Konya’ya giden Başkomutan, 1 - 4 Nisan 1922 tarihleri arasında Konya’da kalmış ve oradan Ankara’ya dönmüştür.¹⁴³ Mustafa Kemal Paşa Konya’da iken kendisiyle mülakat yapan Babalık gazetesi muhabirine verdiği demecinde Şehrin durumu ve ordumuzun genel grntŐs hakkında Őunları söylemiŐtir:¹⁴⁴ “Ankara’dan sadece iŐitiyorduk, kulaklarımız duyuyordu. Kulağın iŐittięi gzn gördüğü gibi olmuyor. Őimdi iŐittiklerimizi gözlerimizle gördük ve gördüklerimiz bizi hayretlere dar etmiştir. Kalplerimiz iftihar hislerimizle kabardı. Bu yüce ordu karşısında hiçbir kuvvet dayanamaz. Samimi kanaat ve hissiyatımız bu yoldadır.” Gerçekten de elde edilen başarı çok büyük olmuştur. Hem İtilaf Devletleri ve hem de Yunanistan, 1918 yılından itibaren silahsızlandırılmıŐ ve maddi – manevi sıkıntılar içindeki bir ülkenin böyle bir zafere ulaŐmasına hiç olasılık tanımamıŐlardır. Doğal olarak bu zaferin en büyük yansımaları Yunanistan’da ortaya çıkmıŐ, Yunan tarihinde çok önemli deęiŐikliklere neden olduğu Yunan yazarlar tarafından değerlendirilmiştir. Bunlardan birisi olan Pallis: “ ... bu bakımdan 1922 Anadolu hezimetini; Yunan milleti için, 1453’te İstanbul’un zaptı ve Bizans İmparatorluğu’nun kŐsnden daha büyük

¹⁴¹ Fahrettin Altay, **10 Yıl Savaş ve Sonrası**, İnsel Yayınları, İstanbul, 1970. s.317-318.

¹⁴² Sarıhan, **a.g.e.**, s. 355.

¹⁴³ Mehmet nder, “*Akşehir’de Garp Cephesi Karargahı ve Büyük Taarruz Kararı*”, **Büyük Zafer’in 50 nci Yildnm Armağanı**, İstanbul 1972, s. 255-256.

¹⁴⁴ **Babalık Gazetesi**, Sayı: 859, 4 Nisan 1338 (1922).

felaketler getiren bir olay olmuştur. 1453 Türk zaferi, Rumları tarihin başlangıcından beri oturup yerleştikleri Avrupa ve Asya kesimlerinden söküp atamamıştı... 1922 Anadolu felaketinin, komşu sahillerde yüzbinlerce kurbanı su altına alıp, geride çok az sağlam şey bırakan büyük met dalgalarına benzer sonuçları çok büyük olmuştur...” ifadelerini kullandığı kitabında, Küçük Asya hezimetine neden olan olayları Venizelos’çu, Konstantinos’çu ve İtilaf Devletleri bakış açısıyla incelemiştir.¹⁴⁵

Bağımsızlığın elde edilmesi ve yeni bir Türk Devleti kurulması amacıyla başlatılan Milli Mücadele tüm hedeflerine ulaşmış, askeri hedeflerin ele geçirilmesinde süvariler kendilerine verilen vazifeleri başarmışlardır. Bir taarruz öncesi klasik güç hesaplamalarında, taarruz eden tarafın savunana karşı 1/3 oranında güçlü olması istenir. Büyük Taarruz öncesi ise tüm yapılanlara rağmen ancak Yunanlılara denk bir kuvvet sağlanmaya çalışılmıştır. Yunan tarafını üstünlüğü makineli tüfek ve uçak sayısında iken Türk Kuvvetleri süvari sayısı bakımından üstün olmuştur. Bu durum tabii ki bir tesadüf değildir. Taarruz, baskın ve takip hareketlerinde süvarinin üstünlüğünü çok iyi bilen Mustafa Kemal, hareket öncesi güçlü süvari birliklerinin hazırlanması emrini vermiş ve taarruz için acele davranmamıştır.

Başta at olmak üzere eyer, başlık, nal vb. malzeme ihtiyacı % 100 giderilememiş , kılıç ve mızrak ihtiyacı ikamelerle karşılanabilmiştir. En önemli konu olan eğitim eksikliğinin giderilmesi için her türlü tedbir alınmış, Konya Ilgın'da açılan binicilik okulu marifetiyle tüm kolordunun en iyi şekilde eğitimi sağlanmıştır. Hayvanlarda kayda değer bir hastalık görülmemiştir, en çok eyer ve semer vurması yaraları ortaya çıkmıştır. Beslenme ihtiyacı hareket bölgelerinde temin edilen ot ve samanla karşılanmış, günlük istihkaklar hiçbir zaman tam olarak verilememiştir. 1-2 Kg. arpa ile yetinildiği günler olmuştur. Eyer üzerinde taşınan nal ve mih¹⁴⁶ ikmal

¹⁴⁵ Alexander Anastsius Pallis, **Yunanlıların Anadolu Macerası (1915 – 1922)**, Çev. Orhan Azizoğlu, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997, s.96.

¹⁴⁶ Mih: Nal çivisi, nalı hayvanın tırnağına tutturmak için çakılan özel çivi.

yapılamamış, bazı birlikler İzmir'e girdiğinde nalsız hareket etmişlerdir. 26 Ağustos-18 Eylül tarihleri arasında 269 at ölmüş, 967 yaralanmış, 245 at ise kaybolmuştur. At ihtiyacı genellikle Yunanlılardan ele geçirilenlerle karşılanmıştır. Tüm olumsuzluklara rağmen süvarilerin başarılarında atların çok özel bir yeri vardır. Nitekim İzmir'in kurtuluşundan sonra yabancı kaynaklarda Süvari Kolordusu'nun hareketi hakkında yazılar yazılmış, Almanya'da yayımlanan "WISSEN UND VEHR" adlı askeri dergi Türk atlarıyla ilgili şu ifadeleri kullanmıştır : " ...Kolordusu Iğın'dan İzmir'e kadar 900 kilometreyi hiç durmaksızın 20 günde kat etmiştir. Süvari bineklerini harp esnasında tedarik edilen küçük Anadolu atları teşkil ediyordu. Fakat buna rağmen bu hayvanlar günde yalnız bir defa sulanmakla durmadan dinlenmeden ve yem ihtiyacına kulak asmadan gece gündüz dağ taş demeyerek binicisini taşıyordu. Fakat atın vasfından bahsederken süvarisini unutmamalıdır. İzmir yolunda Türk Süvarisi bazı defalar kuvvetten düşen hayvanını önüne katarak sopa ile sürmüştür"¹⁴⁷

Takip hareketi devam ederken, Batı Cephe Komutanı İsmet Paşa'nın 5'inci Süvari Kolordusu Komutanı Fahrettin Paşa'ya gönderdiği mesaj, süvariler için gurur kaynağı olmuştur.¹⁴⁸ " Kardeşim Fahrettin Paşa Hazretleri, Süvarilerimize borcumuzu ödeyeceğiz, fakat daha ileride imha edilecek düşman kuvvetleri bulunduğunu unutmuyarak azim ve celadetinizi mütemadiyen teyit etmelisiniz. Fırka kumandanlarınız birer derece terfi rütbe etmişlerdir. Erbabı istihkakı derhal inha buyurunuz. Ferikliğe terfi rütbelerini Başkumandan Paşa Hazretleri tasvip ve inha ettiler...Selam temenni muvaffakiyet. Uşak. 3 Eylül 338. İsmet."

Lozan Barış Antlaşmasının imzalanmasından sonra barış çalışmaları başlatılmış, 29 Temmuz 1923'te Genelkurmay Başkanlığı ve Batı Cephesi Karargahları Ankara'ya intikal etmiştir. 5 Ağustos 1923'te Kara Kuvvetleri bünyesinde bırakılan üç süvari tümeni (Karaköse'de 1'inci Süvari Tümeni, Lüleburgaz'da 2'nci Süvari Tümeni ve Urfa'da 14'üncü Süvari Tümeni) muharip vazifelerini sürdürürken, İstanbul'daki Süvari Binicilik ve Tatbikat Okulu, Yarışmalar Grubu ile Ankara'daki

¹⁴⁷ Altay, **10 Yıl Savaş ve Sonrası**, İnsel Yayınları, İstanbul, 1970, s.372.

¹⁴⁸ Altay, **İstiklal Harbimizde Süvari Kolordusu**, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1949, s.59.

Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Süvari Birliği de tören, sportif binicilik ve eğitim çalışmalarını sürdürmeye devam etmiştir. Bu tertiplenme, süvari birliklerinin artık geçmiş dönemlerde olduğu gibi kesin sonuç yerinde kullanılabilecek kritik bir taarruz gücü olmadığı düşüncesinin bir yansımasıdır. Nitekim dünyadaki askeri uzmanların çoğunda bu görüş hakim olmuştur. Özellikle Almanlar gelecekte Avrupa’da ortaya çıkacak muhtemel bir savaşta süvarinin kullanılmayacağı fikrini öne sürmüşler ve motorlu – zırhlı birliklerden oluşan yeni ordularında süvariye tamamen sembolik bir yer bırakmışlardır. 2’nci Dünya Savaşı başlangıcında çok etkili olan Alman zırhlı ve motorlu birliklerinin elde ettiği büyük başarılar bu görüşleri desteklemiş, dönemin en iyi süvari birliklerine sahip Polonya’nın içine düştüğü çaresiz durum da askeri uzmanları haklı çıkarmıştır. Ancak ilerleyen aylarda şiddetli soğuk özellikle doğu cephesinde motorlu araçların hareketini olumsuz etkilemeye başlamış, ormanlık arazi ve çamurla kaplı yollar Alman zırhlı birliklerinin hareketini durdurduken her türlü hava ve arazide faaliyet gösterebilen Rus süvarileri Alman kuvvetlerine ağır zayıatlar verdirmiştir.¹⁴⁹ 2’nci Dünya Savaşı yıllarında zırhlı ve motorize birliklerin sayısının artmasına ve hareketi çok etkilemesine rağmen, Rus Ordusu süvari birliklerini tamamen lağv etmemiş ve bir müddet daha elde bulundurmaya önem göstermiştir. Süvarilerin hassas taraflarını gidermek ve gücünü artırabilmek maksadıyla süvari tümenlerine birer hafif tank alayı ilave edilmiştir. Muhtemelen bu gelişmeleri iyi değerlendirmenin bir sonucu olarak; 1939 yılında savaş tehlikesi belirmesi üzerine Türk Kara Kuvvetleri “4’üncü İkmal Planı” kapsamında bir süvari kolordusu oluşturulmuş, 2’nci Dünya Savaşı’nın başlamasından sonra Balkanları etkilemesi üzerine mevcut birlikler takviye edilerek bir süvari kolordusu ve bir süvari tümeninden oluşan süvari gücü hazırlanmıştır. Türkiye’nin askeri güç kullanarak 2’nci Dünya Savaşı’na girmemesi ve savaş sonrası ortaya çıkan yeni oluşumların değerlendirilmesi, tüm dünya ordularında olduğu gibi Türk Kara Kuvvetleri’nde de muharip süvari unsurlarına gerek kalmadığı yönünde bir karar alınmasını gerektirmiştir. Bu karar gereği; değişik bölgelerdeki süvari alaylarının lağv çalışmaları başlamış, Kara Harp Okulu’ndan mezun olan süvari subaylarının sayıları tedricen azaltılarak 1962 yılından sonra süvari subayı mezun edilmemiştir.

¹⁴⁹ Fuat Güzaltan, “ 2’nci Dünya Savaşı’nda Süvarinin Önemi”, **Süvari Dergisi**, S.137, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1949,s. 30.

Türk Kara Kuvvetlerinde süvari birliklerinin lağvedilmesi 1960 yılından itibaren hızlanmış, süvari alaylarının lağvı 1965'te tamamlanmış, sportif biniciliğin merkezi olarak görülen Ayazağa Grubu'nun faaliyetleri 1978'de sona erdirilmiştir. Muhafız Alayı süvarileri de birtakım değişiklik ve yeniden yapılanmalar geçirerek lağvedilmiş, süvari birliklerinin son temsilcisi olarak K. K. Atlı Spor Eğitim Merkezi Komutanlığı kalmıştır. Halen Kara Harp Okulu Komutanlığı'na bağlı olarak vazifesine devam eden K. K. Atlı Spor Eğitim Merkezi Komutanlığı, dünya süvarilerine önderlik etmiş Türk Kara Kuvvetleri süvarilerinin geçmişini yaşatarak gelecek nesillere aktarmak ve Türk biniciliğinin gelişmesine katkı sağlamak amacıyla vazifesini sürdürmektedir.

KAYNAKÇA

1. ARŞİVLER :

ATASE Bşk. Iğfı Arşivi

- Kutu No.: 1- 3130, Dosya No.:96 A
- Kutu No.: 6 , Gömlek : 94
- Kutu No.: 34, Gömlek : 34
- Kutu No.: 27 Gömlek : 141
- Kutu No.: 59 Gömlek : 7
- Kutu No.: 51 Gömlek : 52
- Kutu No.: 50 Gömlek : 57

ASEM Arşivi

- Süvari Kütüphanesi
- Süvari Müzesi

Kara Harp Okulu Arşivi

- 40 No.lu Ceza ve Ahlak Defteri
- Arşiv Oda No.: 2

Mehmet Reşit EROL zel arşivi

Necmettin ÖZÇELİK zel arşivi

2. KİTAPLAR:

Altay, Fahrettin; **İstiklal Harbimizde Süvari Kolordusu**, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1949.

----- ; **10 Yıl Savaş ve Sonrası**, İnel Yayınları, İstanbul, 1970.

Altuğ, Yılmaz; **Türk Devrim Tarihi Dersleri**, İ..Yayınları, İstanbul, 1980.

Arpacık, Rafet; **At Yetiştiriciliği**, Şahin Matbaası, 2. Baskı, Ankara, 1996.

Artuç, İbrahim; **Büyük Dönemeç, Sakarya Meydan Muharebesi**, Kastaş Yayınları, Birinci Baskı, İstanbul, 1985.

----- ; **Yeniden Doğuş**, Kastaş Yayınevi, Birinci Baskı, İstanbul, 2001.

Atatürk, Mustafa Kemal; **Nutuk**, Genelkurmay Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1981.

Burçak, Rıfkı Salim; **Türk-Rus-İngiliz Münasebetleri**, Ankara, 1964.

Coşkun, Alev; **Kuva-yı Milliye' nin Kuruluşu**, İstanbul, 1996.

Çalbatır, Seyfettin; **Süvari Binicilik ve Tatbikat Okulu Broşürü, XX. Yıl Hatırası 1923–1943**, Karaman, 1943.

Çelik,Kemal; **Milli Mücadele’de Adana ve Havalisi (1918-1922)**, Ankara, 1999.

Doğru, Halime; **Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı**, Eren Yayınları, İstanbul ,1990.

El-Cahiz,Ebu Osman Amr bin Bahr; **Hilafet Ordusunun Menkıbeleri ve Türklerin Faziletleri**, Çev.Ramazan Şeşen, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları:33, Ankara, 1967.

Emiroğlu, Kudret; **Yoldaşımız At**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003.

Ercan, Yavuz; **Osmanlı İmparatorluğunda Bulgarlar ve Voynuklar**, Türk Tarih Kurumu Yayınları - 88, TTK Basımevi, İkinci Baskı, Ankara, 1989.

Eroğlu,Hamza; **Türk İnkılap Tarihi**, Ankara, 1950.

Genç, Reşat; **Türk İnanışları ile Milli Geleneklerinde Renkler**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 200, Üçüncü Baskı, Ankara, 1999.

Genelkurmay Başkanlığı; **Birinci Dünya Harbi’nde Çanakkale Cephesi Özetlenmiş Tarihi**, Gnkur.Basımevi, Ankara , 2002.

----- ;**Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi**, II nci Cilt 4’üncü Kısım, Gnkur.Basımevi, Ankara, 1974.

----- ;**Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi**, II nci Cilt 6’ncı Kısım, Gnkur.Basımevi, Ankara, 1969.

----- ; **T.S.K.Tarihi 4’üncü Cilt, 1’ inci Kısım**, Gnkur. Basımevi, Ankara , 1984.

----- ; **Balkan Harbi**, Gnkur.Basımevi, Ankara ,1970.

General N. Trikopis ve M. Papulas, **Yunan Generallerinin İtirafı**, Tashih Adnan Şenel, Berikan Yayınları, Ankara, 2001.

Görgülü, İsmet; **On Yıllık Harbin Kadrosu**, Türk Tarih Kurumu Yayınları - 69, TTK Basımevi, Ankara , 1993.

Halaçoğlu,Yusuf; **Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı**, Türk Tarih Kurumu Yayınları-127, TTK Basımevi, Ankara, 1995.

Hiçyılmaz, Ergun; **Türk Spor Tarihi**, Demet Yayınları, İstanbul , 1974.

Karal, Enver Ziya; **Osmanlı Tarihi**, Cilt 8, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988.

Kodaman, Bayram; **Sultan II. Abdülhamid'in Doğu Anadolu Politikası**, Orkun Yayınevi, İstanbul, 1983.

Rasonyi, Laszlo; **Tarihte Türklük**, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 39, Ankara, 1971.

Mahmut Şevket Paşa, **Osmanlı Askeri Teşkilatı ve Kıyafeti**, Düz. Nurettin-Semiha Türsan, K.K.K Basımevi, Ankara , 1983.

Milli Eğitim Bakanlığı; **İslam Ansiklopedisi**, M.E.B.Basımevi, C.1, İstanbul, 1993.

-----; **İslam Ansiklopedisi**, M.E.B.Basımevi, C.3, İstanbul, 1993.

Ögel, Bahaeddin; **Büyük Hun İmparatorluğu Tarihi**, Kültür Bakanlığı Yayınları: 375, C.1, Ankara, 1981.

-----; **Türk Kültür Tarihine Giriş**, Kültür Bakanlığı Yayınları: 375, C.6, Ankara, 1984.

Öklem, Necdet; **Türk Devrim Tarihi**, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1977.

Özel, Mehmet; **Türk Kurtuluş Savaşı**, T.C.Kültür Bakanlığı, Üçüncü Baskı, Ankara, 1996.

Öztuna,Yılmaz; **Osmanlı Devleti Tarihi**, Cilt 1, Faisal Finans Kurumu Yayınları, İstanbul, 1986.

-----; **Türk Tarihinden Yapraklar**, M.E.B. Devlet Kitapları, İstanbul, 1969.

Pallis, Alexander Anastsius; **Yunanlıların Anadolu Macerası (1915 – 1922)**, Çev. Orhan Azizoğlu, Yapı Kredi Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul, 1997.

Prens Andrei, **Felakete Doğru**, Çev.Hüseyin Rahmi, Askeri Matbaa, İstanbul, 1932.

Sarihan, Zeki; **Kurtuluş Savaşı Günlüğü**, C. III, Ankara 1996.

Shaw, J.Stanford; **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, Çev. Mehmet Harmancı, E Yayınları, İstanbul ,1983.

Sümer, Faruk; **Türklerde Atçılık ve Binicilik**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını, İstanbul ,1983.

Şimşir, Bilal N.; **İngiliz Belgeleriyle Sakarya'dan İzmir'e**, Bilgi Yayınevi, İkinci Basım, İstanbul, 1989.

Taneri, Aydın; **Osmanlı Kara ve Deniz Kuvvetleri**, Kültür Bakanlığı Yayını / 423, İkinci Baskı, Tarsus, 1998.

Temurlenk, Özkan; **Türk Biniciliğinin Dünü ve Bugünü**, Basılmamış Kitap Çalışması, Ankara , 2000.

Turan,Oğuz; **Türklerde Stratejik ve Taktik Düşünceler**, Belge Yayınları, İstanbul, 1986.

Umar, Bilge; **İzmir’de Yunanlıların Son Günleri**, Bilgi Yayınevi, Birinci Basım, Ankara, 1974.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı; **Osmanlı Tarihi**, Cilt 2, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara , 1975.

-----; **Kapukulu Ocakları**, Cilt 2, Türk Tarih Kurumu Yayınları, VIII. Seri, No.: 12, Ankara, 1994.

Vandemir, Baki; **İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları**, Gnkur. X. Ş., Askeri Matbaa, 1936.

3. MAKALELER :

Başaran, Selami; “*Batı Cephesi Ordularının Boğazlara Yönelik Harekati*”, **Büyük Taarruz 70nci Yıl Armağanı**, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1992.

Çağan, Nazmi; “*Türkler ve At-Türkler ve Süvarilik*”, **Süvari Dergisi**, Erkan-u Umumiye Basımevi, Ocak, 1953, Sa. 152.

Çınar, Ali Abbas ; “*Divanu Lügati’t Türk’te At Kültürü*”, **Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık**, Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali, Türkiye Jokey Kulübü Yayınları, İstanbul, 1995

Dinçer, Ferruh - Aşkın Yaşar; “*Türklerde Atçılık ve Binicilik Tarihi*”, **I. Ulusal Atçılık Sempozyumu**, 21-22 Ekim 1999, Selçuk Üniversitesi Yayını, Konya, 1999.

Eker, Gülin Ögüt; “*Karakeçili Aşiretinde eski Türk inançlarının İzleri*”, **Türk Kültüründe Karakeçiler Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Şanlıurfa, 1999.

Ercan,Yavuz; “*Kuva-yı Milliye'nin Yapısı ve Niteliği Üzerine Bir Tahlil*”, **Askeri Tarih Semineri** ,1985.

Güven, Özbay; “*Spor Tarihinde Çöğen, Çevgan, Polo*”, **Toplumsal Tarih Dergisi**, C. 6, Sa. 61, Ocak 1999.

Güzaltan, Fuat; “*2’nci Dünya Savaşı’nda Süvarinin Önemi*” , **Süvari Dergisi**, Sa.137, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1949,s. 30.

Önder,Mehmet; “Akşehir’de Garp Cephesi Karargahı ve Büyük Taarruz Kararı”, **Büyük Zafer’in 50 nci Yıldönümü Armağanı**, İstanbul 1972.

Özçelik, İsmail; “Karakeçililer”, **Türk Kültüründe Karakeçiler Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Şanlıurfa , 1999.

Özkaya, Yücel; ”1914-1918 Yılları Arasında I.Dünya Savaşı”, **Milli Mücadele Tarihi**, Ankara, 2002.

Öztoprak,İzzet; “ Düzenli Ordunun Kuruluşu”, **Askeri Tarih Semineri** ,1985.

Turan,Burhan; “Türk Kara Kuvvetleri 2210 Yaşında” ,**Kara Kuvvetleri Haber Bülteni**, No.25, Ankara, 2000.

Yzb. Ömer Vehbi, “Spor Biniciliği”, **Süvari Mecmuası**, Sa. 87, İstanbul, 1933.

4. TEZLER :

Uğur,Volkan; **Cumhuriyet Döneminde Türk Ordusunda Atlı Sporlar**, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2006.

5. ELEKTRONİK KAYNAKLAR :

Polatlı Kaymakamlığı resmi web sitesi : <http://www.polatli.gov.tr>

Saumur Binicilik Okulu web sitesi: <http://www.cadrenoir.fr>,
http://www.equineonline.net/france/equestrian_articles/the_cadrenoir_of_saumur.html
Erişim tarihi : 31 Mart 2006

Sibel Aksu, www.aksam.com.tr., 11 Eylül 2003, Erişim tarihi : 06 Nisan 2006.

6.GAZETELER :

Akşam Gazetesi, 11.09.2003.

Cumhuriyet Gazetesi, 06.05.1938.

Babalık Gazetesi, Sayı: 859, 4 Nisan 1338 (1922).

7.ANSİKLOPEDİLER:

Meydan Larousse Ansiklopedisi, Onuncu Cilt,Meydan Yayınevi, İstanbul, 1978.

E K L E R

GENERAL RÜTBESİNE ULAŞMIŞ SÜVARİLER VE ARAŞTIRMADA ADI GEÇEN KİŞİLERİN ÖZET BİYOGRAFİLERİ

1. KUVVET KOMUTANLIĞI YAPMIŞ GENERALLER

a. Orgeneral Kurtcebe Noyan, İkinci Kara Kuvvetleri Komutanı: 1888 yılında Sivas'ta doğmuştur. 1909 yılında piyade teğmen rütbesi ile Harp Okulunu, 1911 yılında piyade sınıf okulunu bitirerek muhtelif birliklerde takım komutanlığı yapmıştır. 1913 yılında başladığı Harp Akademisi tahsilini bir yıl sonra bırakarak orduya katılmış, 1918 yılına kadar çeşitli birliklerde görev yapmıştır. 1918 yılında tekrar başladığı akademi tahsilini 1920 yılında bitirerek kurmay subay olmuş ve Anadolu'ya firar ederek Milli Orduya iltihak etmiştir. Nisan 1922'de kurulan Süvari Kolordusu'nda General Fahrettin Altay'ın kurmay başkanlığını yürütmüş, Iğın'da açılan süvari okuluna komuta etmiştir. 1937 yılına kadar çeşitli karargah ve birliklerde görev yaptıktan sonra 1937 yılında tuğgeneral, 1938'de tümgeneral, 1941'de korgeneral ve 1946'da orgeneral olmuştur. Tuğgeneral rütbesi ile 2'nci Süvari Tümen Komutan Vekilliği, tümgeneral rütbesi ile 2'nci Süvari Tümen Komutanlığı ve 5'inci Kolordu Komutan Vekilliği, korgeneral rütbesi ile 5'inci Kolordu Komutanlığı, Genelkurmay Harekat Yarbaşkanlığı ve 3'üncü Ordu Komutan Vekilliği görevlerinde bulunmuştur. Orgeneral rütbesi ile 3'üncü Ordu Komutanlığı, Yüksek Savunma Meclisi Genel Sekreterliği ve Yüksek Askeri Şura Üyeliği yaptıktan sonra 06 Haziran 1950 tarihinde Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na atanmıştır. Kara Kuvvetleri Komutanı iken 07 Mayıs 1951 tarihinde vefat etmiştir.

b. Orgeneral Abdülkadir Seven, Beşinci Kara Kuvvetleri Komutanı: 1891 yılında Selanik'te doğmuştur. 1911 yılında süvari teğmen rütbesi ile Harp Okulu'nu bitirdikten sonra çeşitli birliklerde takım ve bölük komutanlığı, yaverlik yaptıktan sonra 1923 yılında girdiği Harp Akademisi'ni 1926 yılında bitirerek kurmay olmuştur. 1942 yılına kadar çeşitli karargah ve birliklerde görev yaptıktan sonra 1942 yılında tuğgeneral, 1944'de tümgeneral, 1948'de korgeneral ve 1952'de orgeneral olmuştur. Tuğgeneral rütbesi ile 12'nci Tümen Komutan Vekilliği ve 1'inci Süvari Tümen Komutan Vekilliği, tümgeneral rütbesi ile 1'inci Süvari Tümen Komutanlığı,

1'inci Piyade Tümen Komutanlığı ve 2'nci Süvari Tümen Komutanlığı, korgeneral rütbesi ile 10'uncu Kolordu Komutanlığı, 9'uncu Kolordu Komutanlığı, 7'nci Kolordu Komutanlığı, 5'inci Kolordu Komutanlığı ve 3'üncü Kolordu Komutanlığı görevlerinde bulunmuştur. Orgeneral rütbesinde 2'nci Ordu Komutanı iken 10 Temmuz 1954 - 25 Nisan 1955 tarihleri arasında aynı zamanda Kara Kuvvetleri Komutan Vekilliği görevini de yürütmüş, 25 Nisan 1955 tarihinde atandığı Yüksek Askeri Şura Üyeliği görevinden 14 Temmuz 1956 tarihinde emekli olmuş, 16 Şubat 1971 tarihinde vefat etmiştir.

c. Orgeneral Zeki Doğan, Birinci Hava Kuvvetleri Komutanı: 9 Eylül 1922 tarihinde İzmir'e ilk giren Türk subaylarından. 14'üncü Alay'ın öncü bölük komutanı olarak İzmir Kışla'sına Türk Bayrağını çeken subay olan Orgeneral Doğan, 1895 yılında İstanbul'da doğmuştur. Kara Harp Okulu 2'nci sınıfına geçtiği 1914 yılında, savaş şartları nedeniyle süvari asteğmeni olarak kıtaya gönderilmiş, çeşitli süvari birliklerinde takım komutanlığı yapmıştır. Sina Cephesinde 4'üncü Ordu emrinde iken İngilizler tarafından esir alınmış, 18 Eylül 1918 - 25 Mayıs 1919 tarihleri arasında Mısır'da İngiliz esir kampında kalmıştır. Mayıs 1919'da tahliye edilerek İstanbul'a dönmüş ve Anadolu'ya geçerek Kuva-yı Milliye saflarına katılarak 15 Mayıs 1924 tarihine kadar muhtelif süvari birliklerinde bölük ve tabur komutanlığı yapmıştır. Bu tarihten sonra hava sınıfına ayrılmış, 1940 yılına kadar hava birlik ve karargahlarında görev yapmıştır. Diyarbakır'da 3'üncü Tayyare Tabur Komutanı iken Ağrı Harekatına katılmıştır. 1940 yılında tuğgeneral, 1942 yılında tümgeneral olan Doğan, hava kuvvetlerinin kurulması için büyük mücadele vermiş ve 1944 yılında kurulan hava kuvvetlerinin ilk komutanı (1944 - 1950) olmuştur. 1945 yılında korgeneral, 1948 yılında orgeneralliğe terfi etmiş, 1950 yılında kuvvet komutanlığından ayrılarak yüksek askeri şura üyesi olmuştur. 01 Ekim 1951 tarihinde emekli olan Org. Doğan, 17 Mart 1961'de vefat etmiştir. Gümüş Liyakat, Harp Madalyası, Alman Harp Madalyası, İftihar Madalyası, 5'inci Rütbeden Kılıçlı Mecidi Nişanı, 2'nci Alman Demir Salip Nişanı, Kılıçlı İmtiyaz Madalyası ve İstiklal Madalyası sahibidir.

d. Orgeneral Muzaffer Göksekin, İkinci Hava Kuvvetleri Komutanı: Nisan 1922'de kurulan Süvari Kolordusu'nda, General Fahrettin Altay'ın emir subayı olarak görev yapmış olan Orgeneral Göksekin, 1899 yılında Manastır'da doğmuştur. 1916 yılında süvari asteğmeni olarak orduya katılmış, çeşitli süvari birliklerinde takım komutanlığı yapmıştır. 53'üncü Tümede görevli iken Şam civarında İngilizler tarafından esir alınmış, 1918 - 1920 arası esaretten sonra tahliye edilerek İstanbul'a dönmüş ve Anadolu'ya geçerek Kuva-yı Milliye saflarına katılmıştır. 1 Aralık 1922 tarihine kadar muhtelif süvari birliklerinde görev yaptıktan sonra hava sınıfına ayrılmış, 1924 - 1925 yıllarında Fransa'da havacılık eğitimi almıştır. Muhtelif hava birlik ve karargahlarında görev yaptıktan sonra 1933 yılında Harp Akademisini bitirerek kurmay subay, 1944 yılında tuğgeneral, 1945 yılında tümgeneral, 1948 yılında korgeneral olmuştur. 1950 yılında hava kuvvetlerinin ikinci komutanı (1950 - 1953) olduktan sonra 1951 yılında orgeneralliğe terfi etmiş, 4 Mayıs 1953 tarihinde emekliye ayrılmıştır. Org. Göksekin, 31 Ocak 1965'de vefat etmiştir. Harp Madalyası ve İstiklal Madalyası sahibidir.

e. Orgeneral Fevzi Uçaner, Üçüncü Hava Kuvvetleri Komutanı: Nisan 1922'de kurulan Süvari Kolordusu'nda, General Fahrettin Altay'ın emir subayı olarak görev yapmış olan Orgeneral Uçaner, 1900 yılında Erzincan'da doğmuştur. Erzincan Askeri Lisesi'ndeki öğrenimi sırasında savaş şartları nedeniyle 30 Temmuz 1917 tarihinde asteğmen olarak Kafkas Cephesi'ne atanmıştır. Sarıkamış Harekatı ve Filistin Cephesi'nde savaştıktan sonra İstiklal Savaşı'na katılmış, 1922 yılı sonlarına doğru hava sınıfına ayrılarak Fransa'da havacılık eğitimi almıştır. Muhtelif hava birlik ve karargahlarında görev yaptıktan sonra 1932 yılında Harp Akademisini bitirerek kurmay subay, 1944 yılında tuğgeneral, 1945 yılında tümgeneral, 1948 yılında korgeneral olmuştur. 21 Nisan 1953 tarihinde hava kuvvetlerinin üçüncü komutanı (1953 - 1957) olmuştur. 1955 yılında orgeneralliğe terfi etmiş, 23 Eylül 1957 tarihinde emekli olmuştur. 18 Mayıs 1963'de vefat eden Org. Uçaner, Doğan, Harp Madalyası, Gümüş Liyakat, Alman Salip, Gümüş İmtiyaz ve İstiklal Madalyası sahibidir.

2. GENERAL OLAN SÜVARİ SUBAYLARI, KATILDIKLARI SAVAŞLAR VE RÜTBELERİ

(Tümğ. AKA) Enver

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 14'üncü Sv. Tüm. K. Yaveri Ütğm.

(Tümğ. AKINCILAR) İbrahim Fevzi

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Kütahya - Eskişehir Muharebeleri (8 - 21 Temmuz 1921), 55'inci Sv. A. K. Bnb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921), 55'inci Sv. A. K. Bnb.

- Çerkez Etem Ayaklanması (27 Aralık 1920 - 23 Ocak 1921), 3'üncü Sv. Gr. K. Bnb.

- Koçgiri Ayaklanması (6 Mart - 17 Haziran 1921), 55'inci Sv. A. K. Bnb.

(Org. AKSALUR) İzzet

- Konya Ayaklanması (4 Ekim - 22 Kasım 1920), Ankara Sv. A. Kurmayı Yzb.

(Org. ALTAY) Fahrettin

- Balkan Savaşı Şark Ordusu, Çatalca ve Bolayır'dan Edirne'nin Geri Alınması İleri Harekatı (15 – 22 Temmuz 1913), Aşiret Sv.Tug.K. Bnb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921), 5'inci Sv. Grup K. Alb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Zaferi Sonrası İcra Edilen Takip Harekatı (17 Eylül – 10 Ekim 1921) 5'inci Sv. Kolordu K. Tuğg.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 5'inci Sv. Kor. K. Tuğg.

(Org. ATAKAN) Hasan Fehmi

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921), Kocaeli Sv. Tug. Kur. Bşk. Bnb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), Mürettep Tümen Kur. Bşk. Yzb.

(Tümğ. BAKÜ) Mürsel

- Birinci Dünya Savaşı, Doğu-Kafkas Cephesi, Sarıkamış Muharebesi (22 Aralık 1914 – 18 Ocak 1915), 10'uncu Niz. Sv. Tug. K. Yb.

- Birinci Dünya Savaşı, Doğu-Kafkas Cephesi, Tortum – Azap – Erzurum Muharebeleri (Nisan 1915 – 16 Şubat 1916), 2'nci Niz. Sv. Tüm. K. Yb.

- Birinci Dünya Savaşı, Doğu-Kafkas Cephesi, Malazgirt ve Kılıçgediği Muharebeleri (10 Temmuz – 5 Ağustos 1915), 2'nci Sv. Tüm. K. Yb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 1'inci Sv. Tüm. K. Alb.

(Tümğ. BALIKESİR) Kemal

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Birinci İnönü Muharebesi (6-11 Ocak 1921), Batı Cephesi Kh. Sv. Müf. K. Yzb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, İkinci İnönü Muharebesi (23 Mart - 4 Nisan 1921), Batı Cephesi Kh. Sv. Müf. K. Yzb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 1'inci Sv. Tüm. Kurmayı Bnb.

(Tümg. BELE) Refet

- Konya Ayaklanması (4 Ekim - 22 Kasım 1920), Ankara Sv. A. K. Alb.

(Korg. BELEN) Fahri

- İstiklal Savaşı Doğu Cephesi, Ahıska - Ahılkelek'in geri alınmasında kullanılmak üzere teşkil edilen birlikler (Mart - Nisan 1921), 6'ncı Sv. Tüm. Hrk. Ş. Md. Yzb.

(BİLGİŞİN) Cevdet

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 2'nci Sv. Tüm. Kurmayı Yzb.

(Hv. Gn. ÇAKMAK) Şefik

- İstiklal Savaşı Doğu Cephesi, Batum'un geri alınmasında kullanılmak üzere teşkil edilen birlikler, (Eylül 1921), 7'nci Sv. Tüm. Kur Bşk. Yzb.

(Korg. DALBAŞAR) Mehmet Kenan

- Balkan Savaşı Şark Ordusu, Birinci Çatalca Muharebesi (17 – 20 Kasım 1912), Bağımsız Sv. Tug.Kur.Bşk. Yzb.

- Balkan Savaşı Şark Ordusu, İkinci Çatalca Muharebesi (3 Şubat –13 Nisan 1913) , Bağımsız Sv. Tug.Kur.Bşk. Yzb.

- Balkan Savaşı Şark Ordusu, Çatalca ve Bolayır'dan Edirne'nin Geri Alınması İleri Harekatı (15 – 22 Temmuz 1913), Bağımsız Sv. Tug.Kur.Bşk. Yzb.

- Birinci Dünya Savaşı Çanakkale Cephesi, Saros Grubu (10 Haziran 1915), Bağımsız Sv. Tug. Kur.Bşk.Yzb.

(Tuğg. DOĞRUEK) Hamit

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 54'üncü Sv. A. K. Bnb.

(Tümg. ERDEMGİL) Akif

- Birinci Dünya Savaşı, Doğu-Kafkas Cephesi, 1918 Yazında Kuzey Kafkasya - Azerbaycan ve İran İçlerine Yapılan Harekat, Mürettep Sv. Tug.K. Yb.

- Birinci Dünya Savaşı, Doğu-Kafkas Cephesi, İran Ve Kafkasya'nın Boşaltıldığı 1918 Sonbahar Harekatı, Mürettep Sv. Tug. K. Yb.(Eylül 1918'de Irak Cephesi'ne gönderilmiştir)

- Birinci Dünya Savaşı, Irak ve İran Cephesi, Vadi-i Kelal, Felahiye, Beytisa ve Kutül Ammare Muharebeleri (1 Ocak 1916 - 29 Nisan 1916), Irak Sv. Tug. K. Yb.

- Birinci Dünya Savaşı, Irak ve İran Cephesi, Dicle Muharebesi (18-30 Ekim 1918), Mürettep Sv. Tug. K. Yb.

(Hv. Org. GÖKSENİN) Muzaffer

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 5'inci Sv. Kor. K. Emir Sb. Ütğm.

(Tümg. KARAMAN) Sami Sabit

- Birinci Dünya Savaşı, Çanakkale Cephesi, Saros bölgesindeki birlikler, Saros Grubu (10 Haziran 1915), 13'üncü Sv.A. K. Bnb.

- Birinci Dünya Savaşı, Irak ve İran Cephesi, İran Cephesi 13'üncü Kor. Kuvvetleri (9 Mayıs 1916 - 25 Şubat 1917), Müstakil Sv. Tug. K.

- İstiklal Savaşı Doğu Cephesi, Ahıska - Ahılkelek'in geri alınmasında kullanılmak üzere teşkil edilen birlikler (Mart - Nisan 1921), 6'ncı Sv. Tüm. K. Alb.

(Tümg. KORAL) Osman Zati

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921), Mürettep Kolordu 1'inci Sv. Tüm. K. Yb.

(Tümg. KULA) Suphi

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, İkinci İnönü Muharebesi (23 Mart - 4 Nisan 1921), 1'inci Sv. Tug. K. Yb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Kütahya - Eskişehir Muharebeleri (8 - 21 Temmuz 1921), 14'üncü Sv. Tüm. K. Yb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921), 14'üncü Sv. Tüm. K. Yb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Zaferi Sonrası İcra Edilen Takip Harekatı (17 Eylül – 10 Ekim 1921), 14'üncü Sv. Tüm. K. Yb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 14'üncü Sv. Tüm. K. Yb.

- Çerkez Etem Ayaklanması (27 Aralık 1920 - 23 Ocak 1921), 1'inci Sv. Tug. K. Bnb.

(Tümg. MET) Yusuf İzzet

- Balkan Savaşı Şark Ordusu, Kırklareli - Süloğlu ve Pınarhisar – Lüleburgaz Muharebeleri (18 Ekim – 16 Kasım 1912), Bağımsız Süvari Tüm. Kur.Bşk. Yb.

- Birinci Dünya Savaşı Doğu-Kafkas Cephesi, Hudut-Köprüköy-Azap Muharebeleri (1 Kasım – 19 Aralık 1914), 2'nci Nizamiye Sv. Tüm. K. Yb.

- Birinci Dünya Savaşı Doğu-Kafkas Cephesi, Sarıkamış Muharebesi (22 Aralık 1914 – 18 Ocak 1915), 2'nci Nizamiye Sv. Tüm. K. Alb.

(Org. NOYAN) Kurtcebe

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Kütahya - Eskişehir Muharebeleri (8 - 21 Temmuz 1921), 2'nci Sv. Tüm. Kur. Bşk. Yzb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921), 2'nci Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb. ve 2'nci Sv. Tüm. K. Vekili Bnb.

(Korg. SOLOK) Nazmi

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, İkinci İnönü Muharebesi (23 Mart - 4 Nisan 1921), 2'nci Sv. Tüm. K. Yb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Aslıhanlar - Dumlupınar Muharebesi (6 - 11 Nisan 1921), 2'nci Sv. Tüm. K. Yb.

- Demirci Mehmet Efe Ayaklanması (1 - 30 Aralık 1920), 1'inci Sv. Tüm. K. Yb.

(Tümğ. SONAKIN) İhsan

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 5'inci Sv. Kor. İsth. Ş. Md. Yzb.

(Tümğ. SOYDEMİR) Ahmet Zeki

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921), Mürettep Tümen Komutanı Yb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Zaferi Sonrası İcra Edilen Takip Harekatı (17 Eylül – 10 Ekim 1921), 2'nci Sv. Tüm. K. Yb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 2'nci Sv. Tüm. K. Yb.

(Korg.TANER)Şemsettin

- Birinci Dünya Savaşı, Doğu-Kafkas Cephesi, Hudut-Köprüköy-Azap Muharebeleri (1 Kasım – 19 Aralık 1914), 2'nci Nizamiye Sv. Tüm. K. Emir Sb. Ütğm.

- Birinci Dünya Savaşı, Sarıkamış Muharebesi (22 Aralık 1914 – 18 Ocak 1915), 2'nci Nizamiye Sv. Tüm. K.Emir Sb. Ütğm.

(Tümg. TOPÇU) Tefvik

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 2'nci Sv. Tüm. Kurmayı Yzb.

(Org. TUĞSAVUL) Muzaffer

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, İkinci İnönü Muharebesi (23 Mart - 4 Nisan 1921), 2'nci Sv. Tüm. Kur. Bşk. Yzb.

(Hv. Org. UÇANER) Fevzi

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921), 5'inci Sv. Gr.K. Yaveri Ütğm.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 5'inci Sv. Kor. K. Emir Sb. Ütğm.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921), 2'nci Sv. Tüm. Kurmayı Yzb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 14'üncü Sv. Tüm. Kur. Bşk. Bnb.

(Tümg. ÜNSAL) Hüseyin Hüsnü

-İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Büyük Taarruz (26 – 30 Ağustos 1922), 14'üncü Sv. Tug. K. Yb.

(Tümg. ÜNÜVAR) Veysel

- İstiklal Savaşı Doğu Cephesi, Batum'un geri alınmasında kullanılmak üzere teşkil edilen birlikler, (Eylül 1921), Van Bağımsız Aşiret Tug. K. Yb.

(Korg. ÜRESİN) Yümnü

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921), Mürettep Tümen Kur. Bşk. Yzb. Ve 35'inci Sv. A. K.V. Yzb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Zaferi Sonrası İcra Edilen Takip Harekatı (17 Eylül – 10 Ekim 1921), 2'nci Sv. Tüm. Kur. Bşk. Yzb.

(Korg. VANDEMİR) Baki

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921), 5'inci Sv. Gr. Kur. Bşk. Bnb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Sakarya Zaferi Sonrası İcra Edilen Takip Harekatı (17 Eylül – 10 Ekim 1921), 5'inci Sv. Kor. Kur. Bşk. Bnb.

(Korg.) Ahmet Derviş

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, İkinci İnönü Muharebesi (23 Mart - 4 Nisan 1921), Güney Cephesi 1'inci Sv. Tüm. K. Yb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Aslıhanlar - Dumlupınar Muharebesi (6 - 11 Nisan 1921), 1'inci Sv. Tüm. K. Yb.

- İstiklal Savaşı Batı Cephesi, Kütahya - Eskişehir Muharebeleri (8 - 21 Temmuz 1921), 1'inci Sv. Tüm. K. Yb.

- Çerkez Etem Ayaklanması (27 Aralık 1920 - 23 Ocak 1921), 1'inci Sv. Gr. K. Bnb.

(Korg.) Dağıstanlı Mehmet Fazıl Paşa

- Birinci Dünya Savaşı, Doğu-Kafkas Cephesi, Hudut-Köprüköy-Azap Muharebeleri (1 Kasım – 19 Aralık 1914), İhtiyat Süvari Kolordu Komutanı Korg.

- Birinci Dünya Savaşı, Irak ve İran Cephesi, Vadi-i Kelal, Felahiye, Beytisa ve Kut-ül Ammare Muharebeleri (1 Ocak 1916 - 29 Nisan 1916), Aşiret Sv. Tug. K. Tuğg.

Acemi Sadun Paşa (sivil)

- Birinci Dünya Savaşı, Irak ve İran Cephesi, 29 Ekim 1914 (Kurna Muharebesi) - 28 Eylül 1915 (Birinci Kutülammare Muharebeleri) Aşiret Kuvveti Komutanı .

- Birinci Dünya Savaşı, Irak ve İran Cephesi, Vadi-i Kelal, Felahiye, Beytisa ve Kutül Ammare Muharebeleri (1 Ocak 1916 - 29 Nisan 1916), Aşiret Kuvveti Komutanı.

Mazhar Paşa (sivil)

- Birinci Dünya Savaşı, Irak ve İran Cephesi, Vadi-i Kelal, Felahiye, Beytisa ve Kutül Ammare Muharebeleri (1 Ocak 1916 - 29 Nisan 1916), Aşiret Kuvveti Komutanı.

(Tuğg.) Suphi Paşa

- Balkan Savaşı Şark Ordusu, Bolayır Muharebeleri (8 – 10 Şubat 1913), 4'üncü Sv. Aşiret Tüm. K.

(Tuğg.) Süleyman Faik Paşa

- Balkan Savaşı Şark Ordusu, Sırp Cephesi Kuvvetleri, Bağımsız Sv. Tüm. K.

(Tüm.) Süleyman Sabri

- İstiklal Savaşı Doğu Cephesi, Batum'un geri alınmasında kullanılmak üzere teşkil edilen birlikler, (Eylül 1921), 7'nci Sv. Tüm. K. Yb.

3. ARAŞTIRMADA ADI GEÇEN DİĞER ÖNEMLİ KİŞİLER ¹⁵⁰

a. Anastasios Papulas (1857 – 1935) : Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'daki Yunan işgal güçleri komutanı. Yunanistan'da siyasi nedenlerle 1917 – 1920 yılları arasında tutuklu kaldıktan sonra 1922 yılına kadar Anadolu'da komutanlık yapmış, daha sonra idam edilmiştir. (s. 689)

b. Çerkez Etem (1885 - 1948) : Kurtuluş Savaşı'nın Kuva-yı Seyyare Komutanı. Kafkasya'dan göç edip Bandırma'ya yerleşen bir ailenin beş çocuğundan en küçüğü. Askerliğini süvari başçavuşu olarak yapmış, daha sonra Süvari Zabıt Mektebi'ne katılarak zabıt vekili (Astsubay) olarak kıtaya çıkmıştır. Teşkilat-ı Mahsusa'da görev yapmış, işgallerin başlamasıyla beraber oluşturduğu silahlı güç bölgesinin en güçlü Kuva-yı Milliye birliği olmuştur. Anzavur ayaklanmaları, Hendek, Bolu, Düzce ve Yozgat isyanlarını bastırmış ve büyük bir şöhret elde etmiştir. Düzenli Ordu teşkilatının kurulması zamanında yasalara uymayarak isyan etmiş, Yunanlılarla anlaşmalar yapmış, Batı Cephesi birlikleri tarafından birlikleri dağıtılınca Yunanlılara sığınarak İzmir'e, ardından Almanya'ya gitmiştir. Kurtuluş Savaşı sonrası hain ilan edilerek “Yüz ellilikler” listesine alınmış, 1938'de çıkarılan affa rağmen yurda dönmemiştir. (s. 261)

c. Demirci Mehmet Efe (1885 - 1959) : Aydın Cephesi Kuva-yı Milliye Komutanı. 1'inci Dünya Savaşı sırasında, İzmir'de askerlik yaparken firar etmiş, etrafına topladığı 200 kişiyle Ege Bölgesi'nde eşkıyalığa başlamıştır. Batı Anadolu'da işgallerin başlamasıyla beraber Kuva-yı Milliye'ye katılmış, büyük başarılar elde etmiştir. Düzenli Ordu teşkilatının kurulması döneminde Çerkez Etem'le hareket etmiş, isyan girişimi bastırıldıktan sonra affedilerek köyünde yaşamasına izin verilmiştir. (s.281)

ç. İbrahim Etem Akıncı (1889 - 1950) : Kurtuluş Savaşı yıllarında kaymakamlık yaptığı Demirci'de “Demirci Akıncıları” adlı milis örgütünü kuran, Balıkesir ve yöresindeki tüm milli müfrezelerin komutanlığını yapan yönetici.

¹⁵⁰ Özel, a.g.e.,

Demirci’de bulunduğu sürede gönüllülerden oluşturduğu kuvvetle Yunan kuvvetlerine pek çok zararlar verdimiş, özellikle geri bölge hareketinde büyük başarılar kazanmıştır. 1924’ten sonra Siirt, Bayazıt, Samsun, Balıkesir, Malatya ve Muğla’da valilik yapmış, kırmızı şeritli İstiklal Madalyası ile ödüllendirilmiştir. (s. 31)

d. Nikolas Trikopis (1868 – 1959) : Hacıanesti’nin yerine Küçük Asya Ordusu Başkomutanlığı’na atanmış Yunan komutanıdır. 2 Eylül 1922 tarihinde beraberinde çok sayıda yüksek rütbeli subayla esir alınmış, serbest bırakıldıktan sonra Yunanistan’a dönmüştür. Tümgenerallikten emekli olan Trikopis’in askerlik anıları “ General Trikopis’in Anıları” adıyla 1968 yılında Türkçe’ye çevrilmiştir. (s. 817)

f. Sarı Efe Edip (? – 1926) : Ödemiş yöresi milis kuvvetleri komutanı.Harp Okulu’nu bitirdikten sonra jandarma subayı olarak Balkanlarda savaşmış, çeşitli askeri görevlerde bulunmuştur. Kocaeli Bölgesi’nde Kuva-yı Milliye süvarilerinden oluşan alayın komutanlığını yapan Sarı Efe Edip, İzmir suikasti sonucunda yargılanmış ve idam edilmiştir. (s.728)

g. Semion İvanoviç Aralov (1880 - 1969) : Kurtuluş Savaşı yıllarında Lenin’in isteğiyle Ankara Büyükelçiliği yapan Rus devlet adamı. Kızıl Ordu’da muhtelif görevlerden sonra 1921-1923 yıllarında Ankara’ya gelmiş ve Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında sıcak ilişkiler kurulmasına katkıda bulunmuştur. 1 Nisan 1922 tarihinde, Mustafa Kemal’in Ilgın’da yaptığı denetlemelere katılmıştır. (s. 105)

ğ. Yorgo Hacıanesti (1863 – 1922) : Anadolu’daki Yunan işgal güçlerinin komutanı. 4 Haziran 1922’de Küçük Asya Ordusu Başkomutanı oldu, başarısız olduğu değerlendirilerek bu görevden alındı. 2 Aralık 1922’de Atina’da idam edildi. (s. 387)

h. Yüzbaşı Şerafettin İzmir (1889 – 1951) : Yüzbaşı Şeref olarak da tanınan, İzmir’in geri alınışında Hükümet Konağı’na Türk Bayrağını çeken süvari yüzbaşısıdır. 1909 yılında Harp Okulu’nu bitirdikten sonra Balkan ve 1’ inci Dünya

Savaşlarına katılmıştır. 5'inci Sv. Kor. Öncüsü olarak 9 Eylül 1922'de İzmir'e ilk giren Yzb. Şerafettin'in soyadı İzmir olmuş ve Orta Asya Türkleri tarafından, İzmir'e ilk girecek Türk Subayına verilmek üzere gönderilen kılıç, Atatürk tarafından kendisine verilmiştir.1944 yılında albay rütbesinde emekli olmuştur. (s.899)

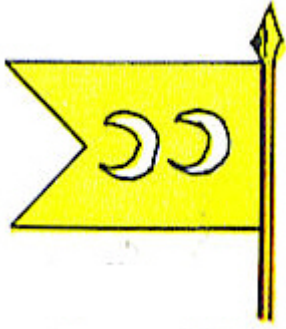
KARA HARP OKULU CEZA VE AHLAK DEFTERİ ÖRNEĞİ

کمال افندہ یزیدہ		آپولت نو فریبی و مسیلگی	
بیگار و علم و خیر قیدی	یزیدہ سجاغندہ سکه اصحاب ابرارین متوی جمید کعبه محذومی اورتہ بوبای بغدای باریک الا کوزلی کمال افندہ یزیدہ	۶۶۵	سازگی
اوچی : سرد لیجده شاندارم و یزیدہ هده دوبری افندہ زوجی شکی سی هنیه خانم خانم سزا سکه . ۴۴۴ ده اتقا مغذریله	۴۴۴ ده اتقا مغذریله	سکرده و متو برای نیکه یزیدہ او ای خونه سکرده کی و بودا کعبه یزیدہ صاحب قلم محذومی جمید نیکه افندہ اصحابه جمید یزیدہ نرضیه اولیست .	خبر و قضا و ایتنی نوز در قضا و تاریخ
عشیرت کتب جمالیونی و قوقالی		۱۷۸ کافون اول ۱۹۹۹ ناخنده رفیقہ الامانہ سانه بولنه نغینن جزا ایلدیر .	
حربیه شاهانه و قوقالی			

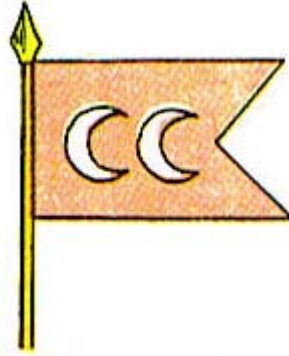
Kaynak : Kara Harp Okulu Arşivi , 40 Numaralı Ceza ve Ahlak Defteri, s.2

		Kemal Efendi Perzin			
Bîkâr ve ilm u haber kaydı	Perzin sancağında sakin ashab-ı emlaktan müteveffa Cemşid Beyzade bey'in mahdumu orta boylu buğday benizli ela gözlü Kemal efendi Perzin		Apolet numarası ve mesleği		
Evcî: Sütlice jandarma mülâzimlerinin Hüdâverdi Efendi zevcesi yengesi Hüsniye Hanım'ın hânesinde sâkin. (silik yazı): sene 323'de ibka ma'zeretle...	Hurûcu: ---		Dühûlü: 28 teşrin-i sâni 328		265 Süvari
	Aşîret mekteb-i Hümâyûn vukûâtı		Vukûâtın Tarihi	Ahlaktan zayi ettiği numara	
17 Kanûn-i evvel 319 tarihinde refikine itâle-i lisanda bulunduğundan ceza edilmiştir.					
		Harbiye-i Şâhâne vukûâtı			

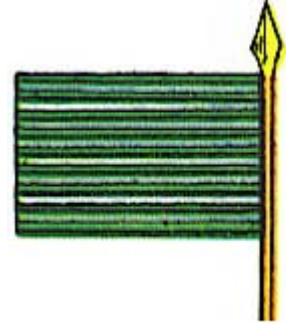
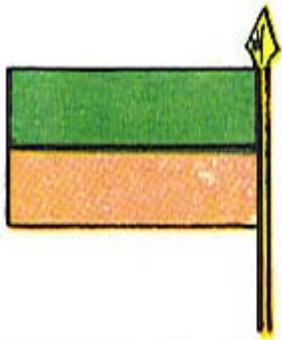
SÜVARİ MIZRAK, BAYRAK VE SANCAKLARI



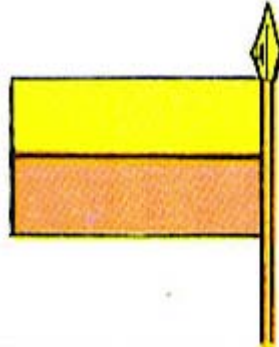
Silahtar Bölüğü Sancağı



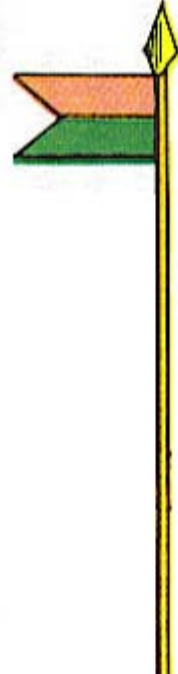
Sipahi Bölüğü Sancağı

Bölükat-ı Erbağa Sancağı
(Dört Bölükler Sancağı)

Deli Bayrağı



Gönüllü Sancağı



Süvari Mızrağı



Topraklı Süvarisine Mahsus Sancak

Kaynak : Mahmut Şevket Paşa, **Osmanlı Askeri Teşkilatı Ve Kıyafeti**, s. 26.

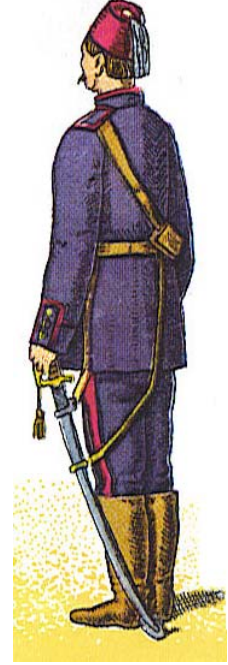
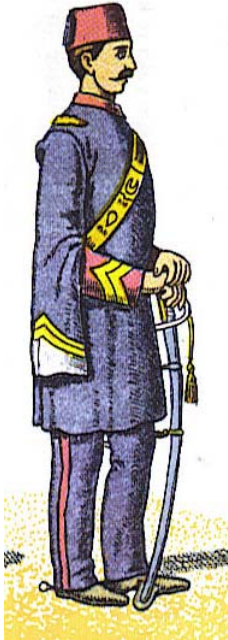
SÜVARİ KIYAFET VE TEÇHİZATLARI



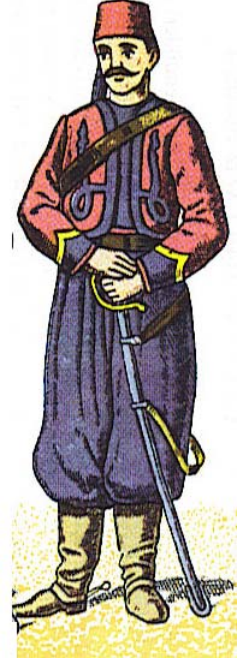
Tımarlı Sipahi (s.48)



Deli Süvarisi (s.52)

Sultan Abdülmecit Dönemi
Süvari eri (s.106)Dragon Alayı
subayı

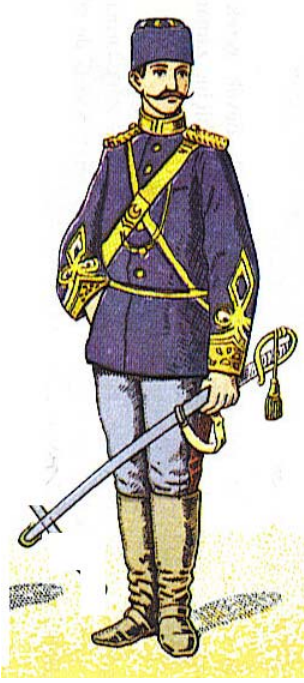
Süvari subayı

3 ve 4'üncü
Süvari Alayı eri1ve 2'nci
Süvari Alayı eri

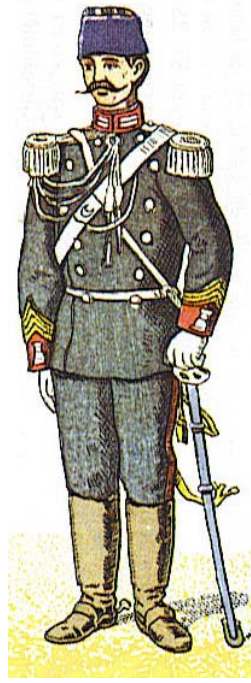
Sultan Abdülaziz Dönemi (s.110)

Kaynak : Mahmut Şevket Paşa, **Osmanlı Askeri Teşkilatı Ve Kıyafeti.**

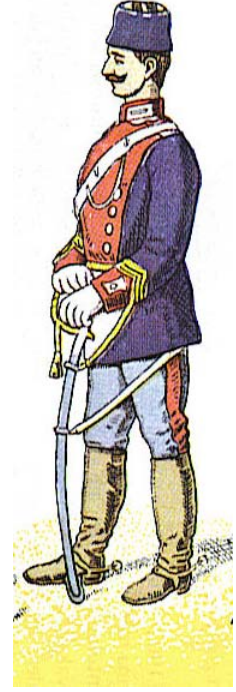
SULTAN II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ SÜVARI KIYAFET VE TEÇHİZATLARI



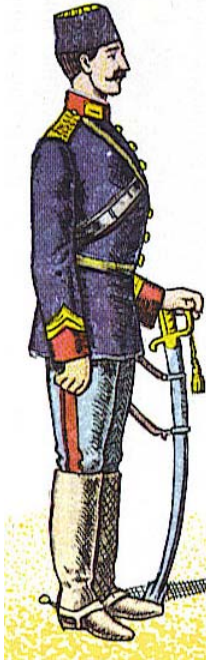
Büyük üniformalı süvari mirlivası (tümgeneral)



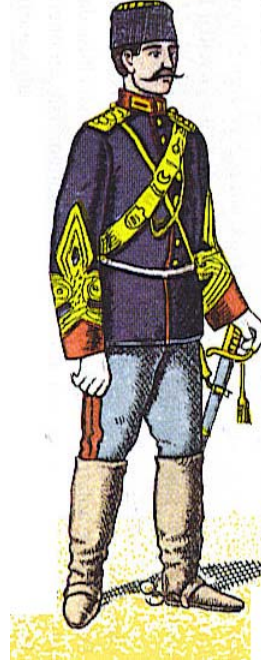
Süvari Ertuğrul Alayı'ndan miralay (albay)



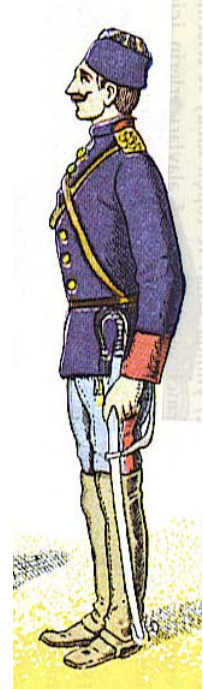
Birinci Mızraklı Süvari Alayı'ndan binbaşı



Süvari yüzbaşı



Süvari feriki (korgeneral)



Süvari eri

Kaynak : Mahmut Şevket Paşa, **Osmanlı Askeri Teşkilatı Ve Kıyafeti**, s.114-116.

FOTOĞRAFLAR

Kaynak:
ASEM Süvari Müzesi
Necmettin ÖZÇELİK özel arşivi
Mehmet Reşit EROL özel arşivi

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

NO.	AÇIKLAMA
7	Mustafa Kemal Atatürk ve çok sevdiği atı SAKARYA
8	Süvari birliklerinin Başkomutan Mustafa Kemal tarafından denetlenmesi.
9	1890 yılında çekilmiş bir süvari eğitim fotoğrafı.
10	Selanik’de çekilmiş, 11 Eylül 1905 tarihli bir bölük fotoğrafı.
11	Selanik’de çekilmiş, 11 Eylül 1905 tarihli bir süvari eri fotoğrafı.
12	Selanik’de çekilmiş, 11 Eylül 1905 tarihli bir bölük fotoğrafı.
13	Çırağan Sarayı’nda süvariler.
14	10 Temmuz 1914 tarihinde çekilmiş bir tören fotoğrafı.
15	1914 yılına ait süvari kartpostalı
16	1914 yılına ait süvari kartpostalı
17	Çanakkale’de çekilmiş 1915 tarihli bir fotoğraf.
18	Fahrettin Altay komutasındaki Sv. Kor. Karargahı komutan ve subayları.
19	Bursa’yı işgalden kurtaran süvari bölüğü subayları.
20	Salihli’de çekilmiş bir tören fotoğrafı. 5 Mayıs 1923.
21	Salihli’de çekilmiş bir tören fotoğrafı. 5 Mayıs 1923.
22	Süvari birliklerinin tören geçişi.
23	Saumur Binicilik Okulu / Fransa’da binicilik eğitimi alan kursiyerler, Mart 1926.
24	24 Ağustos 1926 tarihli bir hatıra fotoğrafı.
25	18 Ağustos 1926 tarihli bir hatıra fotoğrafı.
26	Süvari Binicilik Okulu / Ayazağa, İstanbul’da mezuniyet hatırası.
27	Süvari Okulu binicilik öğretmeni Fransız Albay Taton.
28	1951 Yılında Kağızman’da çekilmiş bir fotoğraf.
29	Ankara’da ,43’üncü Süvari Alayı Tören Geçişi, 30 Ağustos 1954.
30	1959 yılında Nice ve Roma uluslararası engel atlama yarışmalarına katılan milli takım.



Fotoğraf 7. “Sakarya” isimli atı üzerinde Mustafa Kemal Atatürk.



Fotoğraf 8. Süvari birliklerinin Başkomutan Mustafa Kemal tarafından denetlenmesi. 1 Nisan 1922.



قشله دروننده رۇساي عشائرك عساكرشانه ايله برابر تعليم ايتماي رسميدۇر

Fotoğraf 9. “Dördüncü Ordu-yu Hümayun fotoğrafhanesi. Kışla dürununda rüesa-yı aşairin asakir-i şahane ile beraber talim etmeleri resmidir, 1890.”

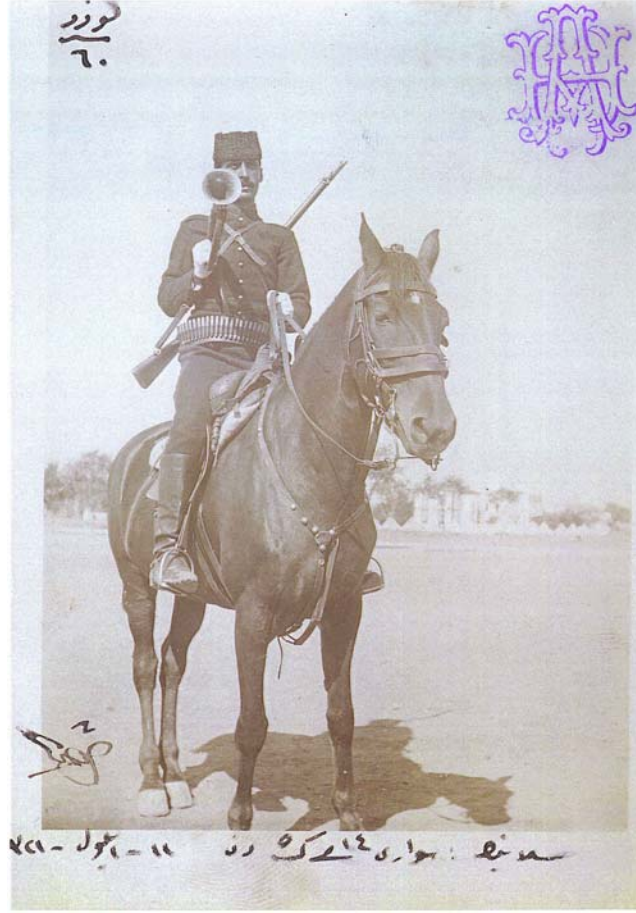


خاطران عهده ريك : (جواره ۱۱۰۰) عهده

نوردو

سوينك : قوه برك : ۱۱ - ايلول - ۱۹۰۵

Fotoğraf 10. “Selanik Kışla meydanı, 11 EYLÜL 1905, Hatırat-ı Askeriye’den 14. Süvari Alayı 5.Bölüğe ait.”



Fotoğraf 11. "14. Süvari Alayı, 5. Bölükten,
11 Eylül 1905 Selanik."



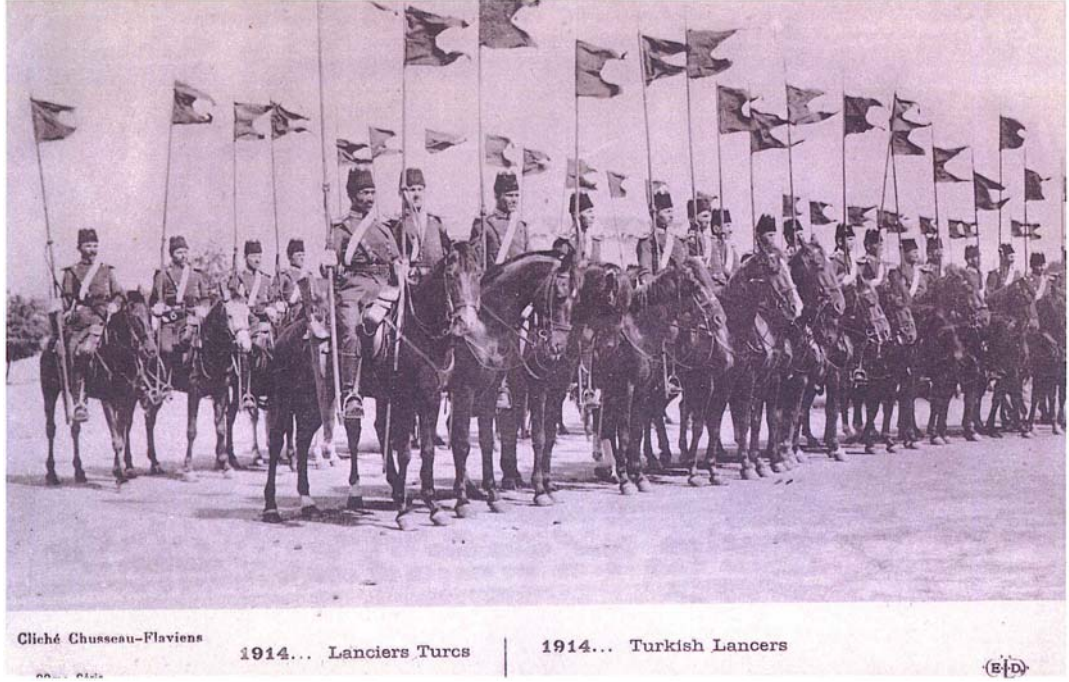
Fotoğraf 12. "14. Süvari Alayı, 5. Bölükten,
11 Eylül 1905 Selanik."



Fotoğraf 13. “Mayiyyet-i Seniyye Süvari Bölüğü, Zat-ı Şahane Askeri, Çırağan sarayının duhulü.”



Fotoğraf 14. “10 Temmuz 1914, Levent Çiftliği’nde Süvari Kıtasının Resmi Geçidi. (Huzur-ı Hümayun’da)”



Fotoğraf 15-16. 1914 yılına ait süvari kartpostalları





Fotoğraf 17. “Kaymakam İhsan Bey, Ordu Kumandanı Paşa Hazretleri, 13. Kolordu Komutanı Halil beyefendi, 1915.”



Fotoğraf 18. Fahrettin Altay komutasındaki, Sv. Kor. Karargahı komutan ve subayları.



Fotoğraf 19. Bursa'yı işgalden kurtaran süvari bölümü subayları, 11 Eylül 1922 Bursa.



Fotoğraf 20. 17. Fıkra sahra taburunun resmi geçit provası, 5 Mayıs 1923 Salihli.



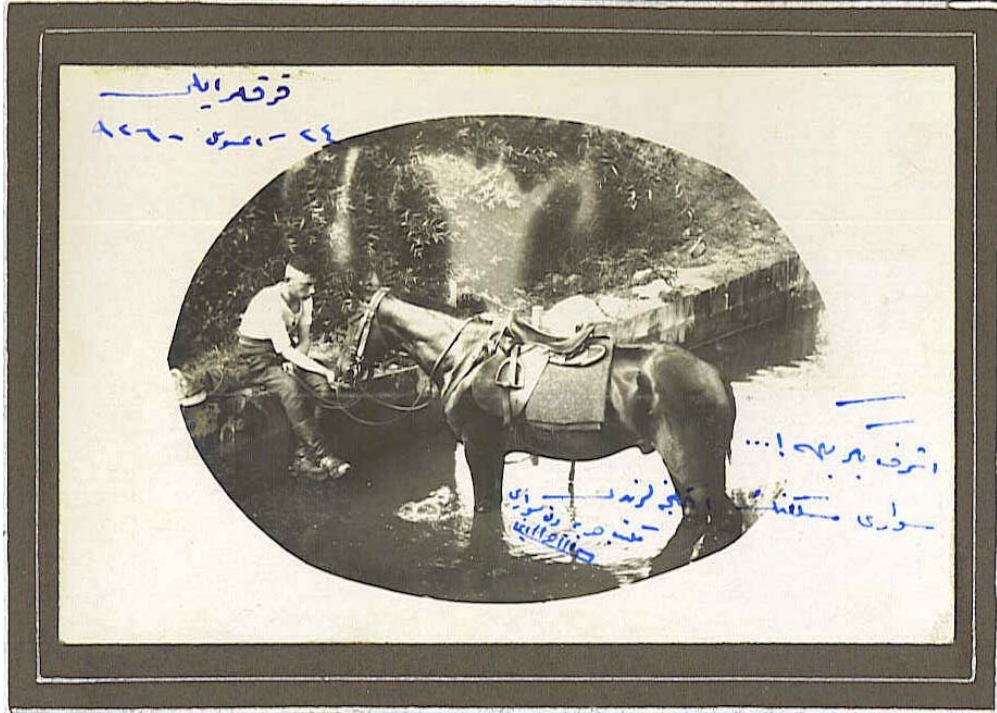
Fotoğraf 21. 17. Fıkra sahra taburunun resmi geçit provası, 5 Mayıs 1923 Salihli.



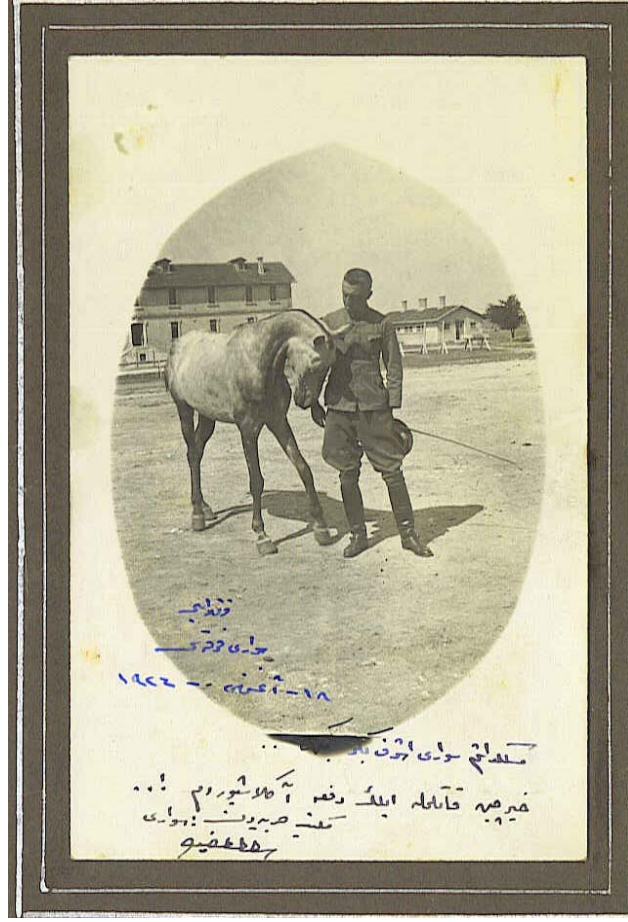
Fotoğraf 22. Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası, büyük gaziye arz-ı tazimat eder.



Fotoğraf 23. Saumur Binicilik Okulu / Fransa’da binici kursiyerler, Mart 1926.
1. Yzb. Tahsin YAZICI, 2. Yzb. Avni BAĞANA



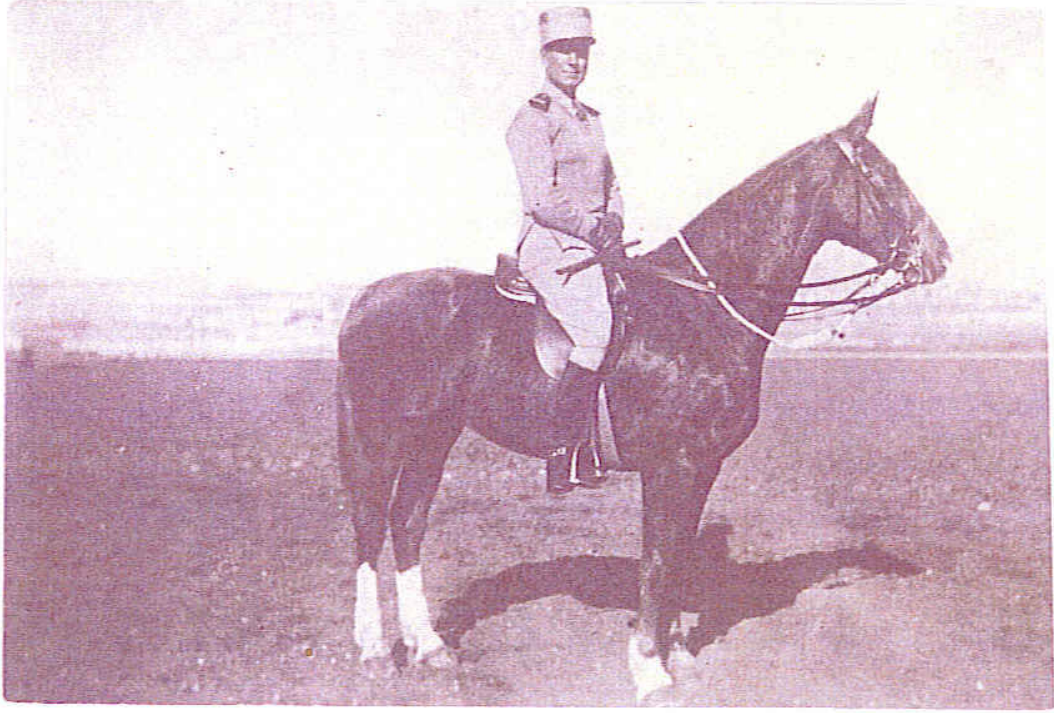
Fotoğraf 24. “24 Ağustos 1926 Kırklareli, Eşref Bekir Bey’e !
Süvari mesleğinin eğlencelerinden. Mekteb-i Harbiye’den süvari Hayri.”



Fotoğraf 25. “18 Ağustos 1926 Kırklareli Süvari Fırkası, Meslektaşım Süvari Eşref Bekir Bey’e !Hırçın Kataramla ilk defa anlaşıyordum. Mekteb-i Harbiye’den süvari.”



Fotoğraf 26. Süvari Binicilik Okulu / Ayazağa’da mezuniyet töreni. 5 Ağustos 1949.



Fotoğraf 27. Süvari Okulu binicilik öğretmeni Fransız Albay Taton, Ayazağa 1950



Fotoğraf 28. 1951 Yılında Kağızman'da görevli binicilerden bir grup :

1. Kudret KASAR, 2. Fethi GÜRCAN, 3. Nail GÖNENLİ, 4. Doğan KORKMAZ



Fotoğraf 29. 43'üncü Süvari Alayı Tören Geçişi, 30 Ağustos 1954



Fotoğraf 30. 1959 yılında Nice ve Roma uluslar arası engel atlama yarışmalarına katılan milli takım. Soldan sağa : Yzb. Salih KOÇ, Bnb. Kemal ÖZÇELİK, Yzb. Nail GÖNENLİ, Ütğm. Orhan GÜNDAY